

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

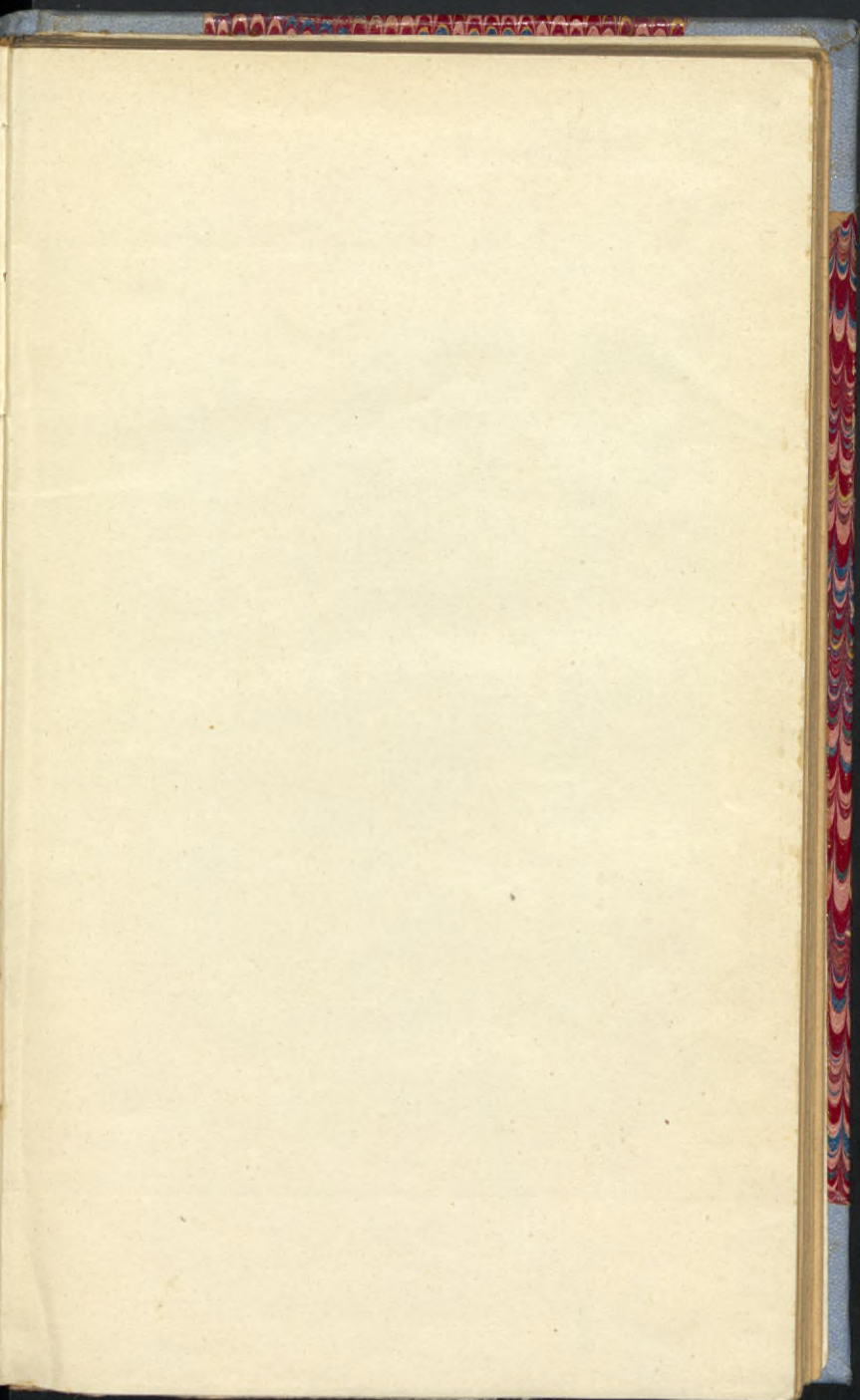

UPPSALA
UNIVERSITET

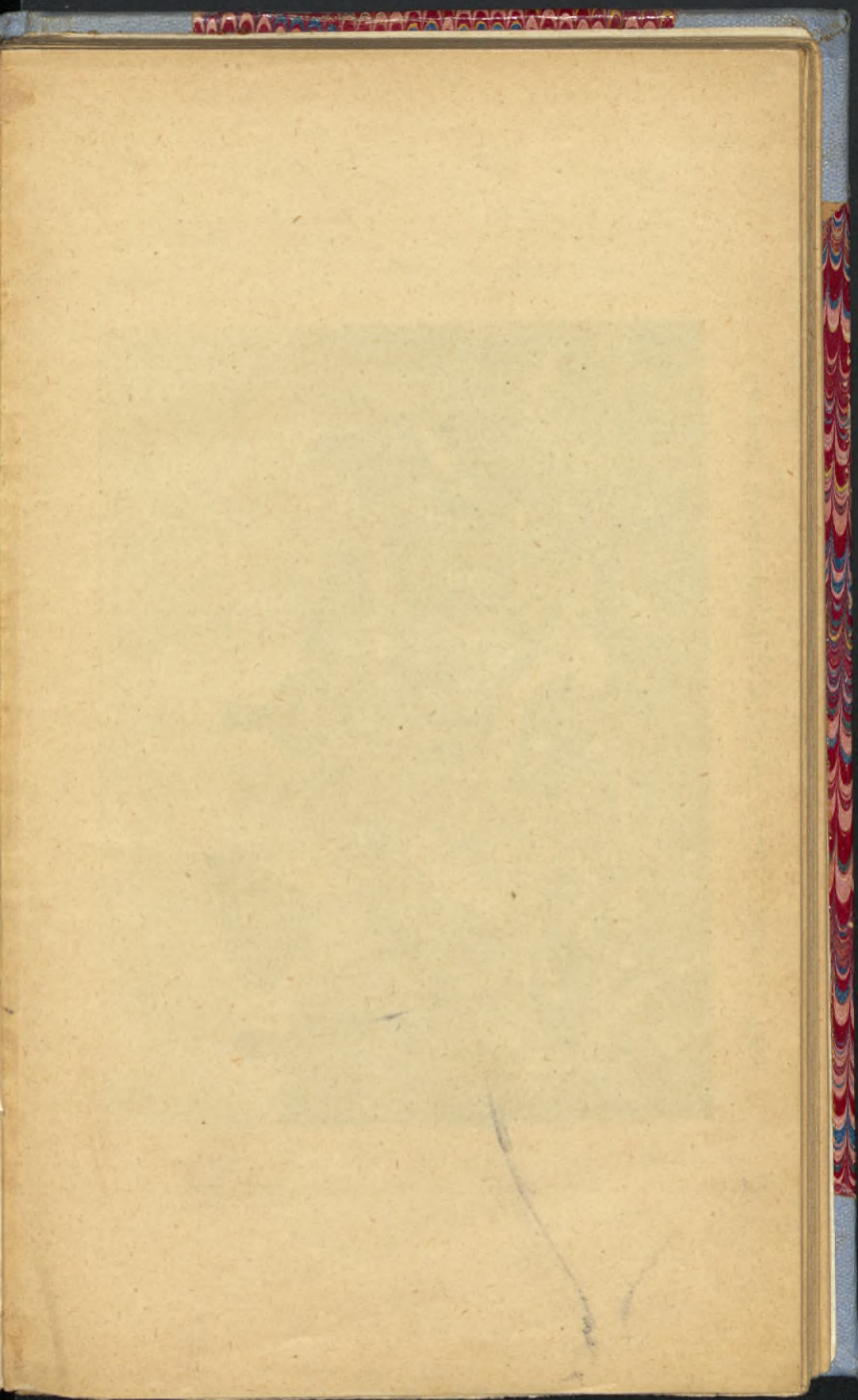

Litt.
Sv.

Lappar tillvaratagande skjutna renar. Talla af J. Thén.

LJUSNEDALS-JAKKO

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

LJUSNEDALS-JAKKO

KULTURSKILDNING FRÅN HÄRJEDALEN

AF

ANDERS JÄMTE

Anders Backman

ÖSTERSUND 1893
JÄMTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI

LJUSMEDALS-JAKKO

ALLREKVIERTS FRÅG BILLETTER

ANDRER JAMN

Inledning.

Huruvida lapparne varit Sverges urinvånare eller ej lemnar jag därhän, men oomtvistligt torde vara att de invandrat norrifrån, och att de förr i tiden bott ännu längre ned efter den Skandinaviska bergsryggen, hvarifrån de vintertiden med sina hjordar ströfvat långt inåt landet. Och af detta folk äro de, som bo i norra Härjedalen, tvifvelsutan de märkligaste att lära känna, emedan de utgöra den flygeltropp, som längst inne i kulturvärlden kämpar för de af försynen, som det kan synas, dem anvisade fjälltrakterna — för sina lefvande kapitaler och sitt naturtillstånd. Och denna strid — vanligen kallad *kulturkamp* — är af synnerligt intresse just därför, att den på samma gång visar lapparnes forntida och framtida öde.

Den by, som utgör själfva brännpunkten för förvecklingarne, har fått det betecknande namnet "krigsskådeplatsen", och vida omkring där är det skarp begränsning mellan lappvänner ock lappfiender, renägande bönder och icke-renägande, bränvinslangare och — länsmän.

Föreliggande berättelse är egentligen icke afsedd att vara något afslöjande af de olika parternas rol i detta besynnerliga "krig"; men för så vidt den såsom kulturbild skulle bli så trogen som möjligt, har det icke håller kunnat undvikas att låta stridernas orsak och sammanhang bli i ögonen fallande. Och detta desto hållre som denna afdelnings kamp för tillvaron — om än tillfälligtvis den häftigaste — blott är en lokal yttring af den för hela folkstammen rådande situationen. Det är således partier ur både lappars och bofastes lif som samtidigt tjänat såsom motiv.

Författaren häraf, som åren 1891—92 vistades å de platser, hvarest dessa scener utspelats, kände sig där mest tilltalad af den härliga fjällnaturen och det urlif, som dessa våra nomader lefva, det poetiska skimret öfver lifvet i kåtorna och hjordarne i öde näjder, och skulle med anledning däraf helst velat skrifva en idyllisk berättelse; men andra omständigheter, hvilka icke långt emellan tillstötte, visade sorgligt nog att detta Arkadien icke var omgärdadt gent emot det ondas makter och därför har berättelsen fått äfven sin tragiska anstrykning.

I.

Buren genombruten.

Utgångspunkten för vår berättelse är lapplägret Svartmoret, nordväst om byn Mässligen å Ljungrisskattefjäll. Lappfamiljer ha af ålder uppehållit sig där från hösten till inemot jul.

Det var en afton i början af december månad. Full vinter härskade. Blikade man från denna upphöjda fjällplatå, som ligger mer än 700 meter öfver hafvet, ut åt söder och väster såg man ingenting annat än snöfält och längst nere i dalgångarne i snö inbäddade skogslängor samt — emedan solen gått ned och endast den kvardröjande aftonrodnaden gaf ljus åt det omfattande panoramat — väldiga slagskuggor, som blefvo allt mörkare och mörkare och tysta sträckte sig högre och högre, tils de inom kort slutit allt i nattens dystra jättefamn.

Men stjärnornas glimmande sken, som här och hvar trängde sig fram genom den askgrå

molnslöjan, gjorde att man ganska tydligt kunde urskilja de närmaste föremålen — ja, till och med se snömolnens lurfviga hvirflar jaga fram öfver fjällryggarne. En sakta vind hade susat hela dagen, och nu tycktes den, mot vanligheten, vid kvällens ankomst få mera frihet att tråda sin vilda dans.

Vid Toljes kåta gick det i synnerhet lusteliga till. Den ena snöringeln efter den andra yrde förbi och lade sig öfver en på östra sidan om densamma stående akja, tils denna var helt och hållet gömd. Sedan växte drifvan småningom ända upp mot husets rököppning. Men då blef leken ännu häftigare. Ringlarne kunde ej urskiljas längre, utan massor af snö föstes i rasande lopp öfver hela lägret, och det tycktes som om vinden varit fast besluten att nedbädda hvarje föremål under vinterns kalla mantel. Men sparkade man undan den del af drifvan, som lagt sig öfver den af en renhud bestående luckan till dörröppningen och "steg på", skulle man finna, att det var som om trefnaden själf bodde därinne. Och icke var där kallt håller, fastän den patriarkaliska bygnadens atmosfär, genom den ganska vida öppningen i taket, stod i omedelbar förbindelse med den yttre naturen.

I det cirkelrunda rummets centrum låg eldstaden, hvarå några tallrötter flammade,

spridande på samma gång ljus och värme omkring sig. Och bakom denna satt Tolje själf — enligt lapparnes sedvänja nedhukad på sina ben — snickrande på en träpinne, ifrigt samspråkande med trenne främlingar, som för natten inbjudits att bo i kåtan.

Främlingarne, hvilka intagit samma ställning som Tolje, närmast honom till höger, voro Sakris Nilsson från Oviksfjällen och tvänne lappdrängar från Undersåker. De voro ute och sökte "strölingar" eller sådana från hjordarne förirrade smärre renskoekar, som antingen sälla sig till andra främmande hjordar eller, om de icke snart nog återhämtas, helt och hållet förvildas.

Närmast till vänster satt hans hustru och sydde på en sko af "renfättjor". Men olikt andra skomakare och skraddare hade hon, såsom lapparne vanligtvis bruka, syringen på pekfingret samt tog icke tråden af någon rulle utan af en torr rensena, som hon gång efter annan anföll med bara tänderna och frånslet några fina fibrer, hvilka hon sedan genom högra handens strykande mot ena kinden sammansnodde till den finaste tråd. Lifligt sysselsatt med sitt arbete, deltog hon blott då och då i hvad som förhandlades vid brasan.

Till vänster bakom värdinnan syntes en grupp för sig själf. Det var gamla Marja,

Toljes moder, och värdsfolkets tvänne minderåriga barn. De lågo utsträckta på den af renhudar bestående bädden och tycktes ej ha intresse för något annat än att så fort som möjligt få hängifva sig åt en ostörd hvila. Lägges härtill fyra hundar, hvaraf två tillhörde främlingarne, är hela sällskapet inne i Toljes kåta presenteradt.

Och stämningen var den bästa. Allvar samma samtalsämnen hade längesedan tagit slut och de skämtade och munhöggos, såsom lapparne så gärna göra, när de komma tillsammans på detta sätt och ingen vidare olägenhet är å färde. Det enda, som åstadkom någon förstämning i det glada laget, var att vinden gång efter annan jagade röken tillbaka genom taket, så att den i blågrå hvirflar omsvepte dem och kom deras munnar att tystna för en stund och deras ögon att tåras.

Efter en sådan rökförbistring och sedan de hade hostat och gnuggat sig i ögonen, ledde Tolje diskussionen oförhappandes in på ett ämne, som måhända äfven hade sin allvarsamma sida.

"Hvarför har ni så små renar i Oviksfjällen?" frågade han Sakris Nilsson, uppenbarligen stolt öfver sin mestadels af stora vackra renar bestående hjord.

"Ånej", menade denne, "vi ha inte så små

renar; 'dom har mycket mindre renar nordfjällslapparne".

"Ja, hvarför har ni så små renar?" envisades Tolje, vänd till Undersåkersdrängarne.

"A", svarade den ene af dem, "Tolje bedömer våra renar i allmänhet efter de små strölingar, som han sett härnere; men si det är tokigt; nog ha vi stora renar, bara de hinner bli stora".

"Slå mig inte rök i ögonen", morskade sig Tolje, "tror du inte jag känner edra färskoockar lika bra som ni själfva".

"Det medges", vidtog Sakris, "att Härjedalsrenarne äro stora, och jag tror det beror på själfva rasen".

"Om det är riktigt, så måste det naturligtvis komma däraf, att det finnes rikare tillgång på mossa här i Härjedalen", inföll den andra af drängarne.

"Inga dumheter", genmälde Tolje, "det beror hvarken på någon viss ras, eller mossa — i senare fallet skulle ju renarne i Oviksfjällen, som ha den yppersta mosstillgång, vara de bästa — utan det beror helt enkelt på huru man sköter dem".

"Ha-ha-ha", skrattade Sakris, "ni som inte sköter dem als, utan låter dem ströfva som vildrenar! När drömde du sådant?"

"Men jag behöfver inte gå till era fjäll och söka mina renar", afstäck Tolje allvarsamt.

Diskussionen började bli lifligare och på samma gång äfven högljuddare tils den plötsligen afbröts genom att en hund med pilens hastighet kom inkilandes under den lätt öfveryrda "dörren" hvarvid en massa snö infördes i kåtan och ett af barnen därinne på bädden utropade:

"Nu är Jakko här!"

Den inträdande var ovanligt stor för att vara lapp och hade en barsk uppsyn — hans ansikte föreföll vid första anblicken som en knuten näfve — samt kunde lätt tagas för en medelålders man; men själfva rösten, då han hälsade sitt kraftiga "biark, biark", *) tillkännagaf att han måste vara en yngling. Och egentligen hade han icke heller sett mer än 22 vårar.

Jakko var Toljes dräng. Annars var han hemma i Ljusnedalen hos Erik Nilsson, som i viss mening upptagit honom till fosterbarn medan han ännu var mycket liten. Stackars Jakko! Han hade sin sorgliga historia äfven han, ehuru det för honom själf föreföll alt så naturligt, att han aldrig klagade det minsta däröfver.

Oaktadt hans yttre företedde någonting af våldsamhet och trots, kunde man dock vid närmare aktgifvande på detta breda, rödletta,

*) Lapska = goddag, goddag.

af svart hår och dito skägghjun lätt omkransade ansikte med de stora ljusgrå ögonen, lätt spåra drag af vekhet eller någonting dämpadt och underkufvadt. Och af hans yttre för öfrigt och hans sätt att vara, kunde man snart sluta, att han i mer än ett hänseende var en något ovanlig fjällapp, I den säregna afdelning af livvets skola, hvari han gått, hade han bibringats åtskilliga karaktärsdrag, hvilka annars äro sällsynta bland det folk, han tillhörde. Mest framträdande var den hugstorhet och djärfhet, som stämplade hvarje hans handling. I hans breda bröst klappade ett hjärta varmare och ädlare än mångens. Men han hade äfven sina svaga sidor, och, såsom en naturlig följd af de erfarenheter han gjort, var han icke sällan dyster och sluten. Strax från födelsen var han räknad som ett oting, hvilket alla hans närmaste önskade ej skulle finnas. Och i samma mån han växte upp och kom till medvetande om huru alt tillgått, kände han sig förföljd liksom af en hämdens vålnad, hvilken tycktes ha beslutat sig att förr eller senare föra honom i fördärfvet; men denne försvann dock i den mån han växte upp till man och detta livvets solsken började lysa öfver hans vägar. Hans moder hade nämligen aflat honom tillsammans med sin sväger, som själf var gift och hade barn, hvarefter hon sedan gift sig

och i äktenskapet födt andra barn, hvadan hvarken hon eller den naturlige fadern gärna kunde eller ville taga hand om den lille Jakob Renhold, hvartill han utan vidare farsnamn kristnats.

Men sedan olycksbarnet vansköts i kåtor-na närmare ett par år, varit såsom leksak för de andra barnen, varit med på mången flyttning, svultit och frusit och ändå ej visade sig ha lust att stryka med, bortackorderades det af föräldrarne till bonden Erik Nilsson i Ljusnedalen, som — med löfte om åtskilliga renstekar — lofvade ha det åtminstone ett år. Men Jakko skulle genom försynens underliga ledning få ett hem där för all framtid. Sedan året gått till ända och den lille skulle återsändas, började Nilssons gossar, Karl och Nils, som voro fyra, fem år äldre än Jakko, gråta och envisas med att han skulle stanna kvar. Nilsson själf kände sig rörd till tårar och rådgjorde med sin tjänarinna — hans hustru var nämligen död — om hon ville vårda sig om Jakko ännu någon tid. Hon var en god kvinna och lofvade det så hjärtans gärna. Jakko hade artat sig väl och under de gynsamare förhållandena i detta hem, vuxit till i ovanlig grad.

Sålunda gick allt lyckligt och väl, tils han började gå i skola. Där skulle det af-

venledes ha gått väl — Jakko saknade icke begåfning om han varit barn till någon af de välkända fjällapparne, men han var af allmänheten aktad såsom ett utskott och var dessutom "lidet hidsig til blodet".*) Skolkamraterna ville därför så gärna retas med honom, hvilket nöje dock kostade dem många obehag. De blefvo omörflade och klösta, så att det mången gång kunde synas troligare, att de kämpat med en varg än ett exemplar af *genus homo*. De behöfde dock därför aldrig ge tapt, utan hvarje gång var det naturligtvis hans tur att ge vika för öfvermakten och få sju för tu. Och när de efter sådana uppträden kommo in i skolan, blodiga och med sönderrifna kläder, var det alltid "lapp-Jakob" som utpekades såsom syndabocken.

Och slutligen efter en sådan batalj, blef han sig själf till straff och androm till varnagel af skolläraren grundligen afbasad och sedan skild från skolan. Men då han året därpå inskrefs i annan skola och ännu ett år senare kom i konfirmationsskolan, fortsattes samma vilda lek, och det i mer omfattande skala. Både kamrater och lärare pryglade honom ibland, så att han kände det i flera

*) Norska fraser och ordvändingar äro ej ovanliga i Härjedalen.

dagar. Endast hans fosterbröder togo honom alltid i försvar och gjorde honom aldrig någont illa. Visserligen brottades äfven de med honom, men alltid med en viss foglighet, ehuru de voro mycket starkare. Mellan dem och fosterbröderna rådde sålunda aldrig något nämnvärdt missförhållande. Tvärtom! Jakko insåg mer och mer, att han hade dessa att tacka för det trefna hem, som ännu stod honom öppet; och han började inse mera tydligt, huru illa det skulle vara, om han genom sitt uppförande förvärkade denna förmån. Erik Nilsson som hade mer än en gång varit beslutsam att köra Jakko på dörren, om icke sönerna, som i den mån de växt upp och blifvit förståndigare samt så småningom fått ett oinskränkt välde öfver fadern, häjdat honom.

Erik Nilssons hem var burget och ett hem där rena seder och gammaldags heder och tro voro förhärskande, hvadan ock de ynglingar, som uppdrogos där, mer än andra hade förutsättningar för att bli goda, behjärtade män. — God sämja rådde mellan alla i huset, men isynnerhet var den yngre sonen, Nils, och Jakko mycket intima, kanske mest därför att de till skaplynne i mycket voro hvarandras motsatser. Nils var svag och obeslutsam, men ytterst ädelsinnad och själf-uppoffrande samt kunde äfven vara med om

djårfva förslag, såvida Karl eller Jakko gick i spetsen. Sedan Jakko åndtligen hade lært sig sitt folks tungomål, lærde han äfven Nils detsamma och gaf vanligtvis hans namn den lapska formen Niela. — Annars hade Jakko så mycket som möjligt lagt an på att försvenskas. Han var i regel klädd i grått vadmal och svarta skor, bar schaggmössa samt var intresserad att göra sig hemmastadd i allehanda bondegöromål. Men huru det var, så rönte han ingen synnerlig uppmuntran på denna bana, ty han fick alt fortfarande heta "lapp-Jakob" och erfara, att han var föraktad — d. v. s. utom hemmets sfer. Och skulle han någon gång tänka på att bilda eget hem, ja, då hade han alldeles inga utsikter.

Sedan en gång hans välgörare funnit honom mera tyst och grubblande än vanligt under två eller tre dagar, fingo de veta att han fattat beslut att återgå till det folk, hvarifrån han kommit. Och det hjälpte ingen öfvertalningskonst, när Jakko hade bestämt sig för någonting. Vips utbytte han bondkostymen mot en grann dräkt efter fjällfolkets aldrig växlande mode och sedan han erbjudits att få anse fader Nilssons hus såsom sitt eget hem och alltid vara välkommen där, begaf han sig i väg på sina skidor öfver kullar och fjäll åt Svartmoret till, där

han hade bekanta och genast skulle få anställning som dräng. Men han kände dock, att han mer än någonsin stod ensam i lifvet och att han gick en skiftesrik bana tillmötes. Men på samma gång erfor han en viss förnöjelse öfver sin frihet. Han hade ej känt trycket af någon fångenskap, men utflugnen som en vildfågel, kände han att det var mycket härligare att lefva som nomad bland vilda fjäll än att vara bunden vid en bondgård, där han liksom skulle ha allting på nåd. Och snart åter infylkad i sin egen stam, kände han sig bättre till mods än någonsin. Och framgång hade han. Varande renägare förut — ty han hade fått två renar i faddergåfva af en alldeles oskyld rik lapp kom han nu i tillfälle att hastigare föröka sin hjord, då han i dränglön fick två à tre renar årligen. Bland lapparne var han upptagen och ärad af alla, och han skulle tvi velsutan med hast blifvit en af de mest inflytelserika ibland dem, såvida han icke, såsom de flesta af detta folk, visat sig vara mycket svag för spirituosa.

Lapparne kallade honom gemenligen Ljusnedals-Jakko, till skilnad från en annan Jakko, som bodde i Storsjö och däraf hade sitt namn.

Efter denna utflykt återvända vi till Toljes kåta. — Jakko, som varit till Funäsda-len i ett ärende för sin husbonde, framförde genast hälsningar från Skarfdörrsgubben, en renägande bonde, hvars renar voro under Toljes vård, att inom två dagar ha hjordarne hemma vid lägret, emedan han då komme dit för att slakta.

"Att inte gråben rifver ihjäl dig, när du ger dig ut ensam i sådant väder!" utbrast Tolje stolt till sin dräng, sedan han presenterat honom för främlingarne.

"Jag stannar icke och väntar på honom", var det skämtsamma svaret.

"Men det går tungt att åka skidor i slikt före", inföll Sakris Nilsson, "gråben springer nog nu lättare och raskare än den snabbaste skidlöpare".

"Men lyckligtvis anfaller aldrig gråben någon människa, än när han är riktigt hungrig", förklarade Jakko.

"Ja, han fråssar på renar, så han estimerar visst inte människor", svarade hans värd.

Mor Tolje framsatte därpå en panna med kött, hvilket Jakko med strykande aptit förtärde, under det att karlarne talade om det ena jaktäventyret efter det andra.

"Men hvad var det ni diskuterade om så

ifrigt, när jag kom?" sporde slutligen Jakko, tändande sin pipa.

"Vi resonnerade om hvad det kan bero på, att renarne äro af olika storlek i olika fjäll", upplyste hans husbonde.

"Hvad tror du Jakko om den saken?"

"Det beror på fjällen", svarade han helt lakoniskt, "stora renar i stora fjäll och tvärtom".

"Då ha vi också de största renarne", triumferade den ene af Undersåkerslapparne, "ty vi ha de största fjällen, Åreskutan och Syltopparne".

"Ah, lögn båda delarne", påstod Tolje.

"För rästen så är det ingenting annat än *skötsel*, som härvidlag spelar någon väsentlig rol. När ni ha så höga toppar i Jämtland, hvarför kan ni inte se om era hjordar bättre?"

"Det måste naturligtvis vara svårare för dem att göra det riktigt, så framt ditt påstående är sant", vidtog Jakko skämtsamt. "För oss, som bo i de höga Ljungrisfjällen, faller det sig lättare!"

Huru det var, så hade ingen vidare lust att fortsätta diskussionen längre, utan enhvar, trött af dagens mödor och besvär, uppsökte sina respektive bäddar på ömse sidor om eldstaden, där de insomnade så trygt, som endast nomaden i sitt simpla tjäll kan göra det.

Och vindarnes gny och de alt vildare dansande snöilarnes frasande läte tycktes liksom diskutera, huruvida de skulle insjunga dessa fjällens barn i evig dödssömn eller väcka dem till ny värksamhet vid gryningen af nästa dag.

II.

Tjudeh.

Da ett par dagar gått om, voro hjordarne hemma vid lägret och alt i ordning för slaktningen. Skarf-dörrsgubben jämte flera karlar, hästar och lass hade anländt. De hade inkvarterat sig här och hvar i kåtorna och undfägnades på bästa sätt med kaffe och mat af lapparne, hvilka åter undfägnades med bränvin. Men bönderna voro, som vanligt vid början af en sådan orgie, rätt sparsamma med sina starksaker, ty de veta af erfarenhet, att det annars icke går bra med slaktningen. Därför voro också lapparne ganska misslynta på dem, ty när de en gång fått smak på den varan, veta de sedan ingen häjd. Synnerligast voro de misslynta på en slags herre vid namn Funding, som uppenbarligen

hade ett helt lass bränvin, men ej kunde för-
måås att sälja dem en enda tår. Denne, som
var känd som en knipslug affärskarll och van-
ligtvis kallades "herr Fyndig", var på visst
sätt kompanjon med Skarfdörsgubben om ren-
affärerna, ehuru de annars hade hvar sina
hjordar.

De öfriga karllarne voro med endast så-
som handtlangare.

Snart var slaktandet i full gång. Re-
narne hade sammandrifvits i hundratat å en
jämn fjällplatå strax nedanför lägret och sam-
manhöllos af flera hundar, hvilka sträckte
rundt om dem, snabt som fiskmåsar. Lap-
parne själfva skötte kasttømmen eller lasso-
n. Och när de med denna smögo sig efter något
af de till slaktning utsedda djuren, böljade
renarne truppvis undan i cirkelrunda kurvor,
hvarvid sammanstötandet af deras horn och
det knäppande ljudet från deras klöfvar för-
orsakade ett egendomligt brus, såsom från en
sakta rinnandë älf, och hela platån liknade
ett litet haf med mäktigt pulserande hafs-
strömmar. Gång på gång bröts den af hun-
darne posterade förskansningen af en ren,
med lasso på hornen och en lapp, lätt som
en vante, i släptåg efter i vildaste fart utåt
fjället, så att snön yrde som för en hvirfvel-
vind. Men raskt som en pil kastar sig en
annan lapp efter och hugger, jämte den förste,

tag i tömmen, hvarefter de småningom äntra sig in på renen, hvilken till slut nödgas kasta sig baklänges och mottaga banesåret.

Efter några timmar ligga de sålunda fångade och dödade djuren hoptals på drifvorna och karlarne äro sysselsatta med att afflå hudarna och stycka köttet. Och det alt högljuddare samspråkandet tillkännagifver att de äfven fått smutta på bränvinskaggarne något. Men herr Fyndig har fått sikte på en stor mörkbrun renoxe, som han nödvändigt vill köpa.

”Hvem äger honom?”

”Jakko”.

Det öfverdådigt frikostiga anbudet 50 kronor antages, hvarefter Jakko med lassung smyger sig in i hjorden för att fånga honom. Men det är liksom om renen kände när han fixeras af Jakko. Han blir orolig och lägger undan. Jakko genmöter honom gång på gång, men det är fåfängt att få honom inom kasthåll. Så tillgripes skjutvapen. Renen jagas ut från hopen, och Jakko sänder honom en kula strax bakom bogen, så att en strid blodstråle bryter fram. Renen tar först tre eller fyra förtviflade skutt, sedan reser han sig rätt upp på bakbenen, störtar omkull och kännetecknar sin flykt till de tysta betesmarkerna genom några få dödssparkningar.

Så ett blänkande "ljusminne". Fortsatta af-färer. Skrån och oreda.

Om vi blicka in i Toljes kåta denna af-ton, sedan dagens blodiga värf är slutadt, skola vi finna, att det ser helt annorlunda ut än för ett par dagar sedan, då läsaren först introducerades där. Förödelsens styg-gelse har trängt sig in, och allt synes såsom sköfladt. Och så är det äfven i de andra kåtorna,

Endast Skarfdörrsgubben och herr Fyndig äro nyktra.

Aftonen därpå, när den silfverblanka vin-tersolen gömmer sig bakom Grönfjället, hvars vilda konturer afteckna sig mot synranden, ha lappar från Storsjö och andra håll anländt och Svartmoret har antagit skapelsen af en marknadsplats på äkta lapskt manér.

Barhufvad och med tofvigt hår står Jakko på knä framför herr Fyndig och hans "spiri-tuela" lass och beder ödmjukast att få köpa litet bränvin.

"Hæn får en "suse"*) om ja' får bara i den här buteljen!"

"Du har ingen suse kvar", svarade herr Fyndig.

"Hæn får fem kronor om jag får full den här dosan då", lofvar Jakko och håller fram

*) Suse = två års gammal renoxe.

en vanlig mässingsdosa, lagom stor för att bäras i västfickan.

"Men gå din väg nu då!" ryter herr Fyndig sedan den enträgne kunden är expedierad.

Jakko tömmer i sig dosans innehåll med djurisk glupskhet och pallrar sig iväg, styckevis på alla fyra, mera liknande en vingskjuten fågel än en friboren skapelse, den allgode Gudens afbild

Och de fleste lapparne i öfrigt hade kommit i "röfvarehänder" på samma sätt. *Tjudeh* är ett lapskt ord, som betyder *fiender*, och lapparne veta nog att de hafva fiender; men de ha så svårt för att kunna inse, att just dessa, som framhålla sig själfva såsom deras största välgörare, äro de värsta. Mindre skadliga sådana, hvilka företrädesvis nedskjuta och bortstjäla någon ren ifrån dem då och då, kalla de vanligtvis "tvåbensvargen".

III.

Bland villande fjäll.

Nästa morgon, sedan roffågylarne lyft sig på sina svarta vingar och försvunnit i fjärran, satt Jakko ensam med mor Tolje i kåtan och

funderade öfver sina affärer sedan föregående dag. Inte bara mössan var spårlöst försvunnen, utan alla renarne och pängarne med.

"Ja, men jag kan inte erinra mig att jag sålde mera än fyra renar", stönade Jakko ängsligt.

"Jo, du sålde alt flere, sedan du vardt riktigt full, och rästen spelade du bort, kan jag tro", sade hans värdinna.

"Men hvar jag gjort af pängarne kan ingen begripa; jag fick ju 50 kronor för bara storoxen?"

"Ja, du spelade väl bort dem med. Jag såg att du en gång salade upp en 50-kronesedel; jag såg att du tappade gång på gång, men för rästen hade jag själf fått för mycket till bästa, så att jag inte fattade så väl, huru alt tillgick".

"Inte kan jag ha förskingrat alla mina 60 renar på en enda dag... och pängarne med... då voro de där karlarne riktiga skojare!"

"Om jag förstår ställningen rätt, är det nog så; men man kan ju inte skylla någon annan än sig själf därför", svarade mor Tolje.

Jakko började gråta. Hans värdinna sökte trösta honom med att både Tolje själf och ett par andra lappar i lägret sannolikt hade gjort mycket större förluster än han;

men han tycktes ej vilja höra henne, utan försjönk i egna tankar och började bestämma sig för att tvärt lemna sin tjänst och resa långt, långt bort till främmande fjäll, där ingen visste om hans sorgliga erfarenheter och där han kunde få börja ett nytt lif. Det enda, som gjorde honom obeslutsam för några minuter, var tanken på det kära hemmet i Ljusnedalen. Skulle han kanske gå dit, bekänna allt och säga farväl? Nej, därtill kände han sig oförmögen! Men de skulle ju i alla fall få veta, huru han rumlat, huru lättsinnigt han slarfvat bort sin egendom, hvartill Rik-Jöns, så längesedan, att han icke kunde minnas, lagt grunden och icke en gång fått tack därför — och hvad skulle de tänka om honom? Ja, tänka hvad de ville, de skulle en annan gång, så visst han hette Jakko, få se honom komma igen och vara karl samt ha minst 60 renar i stället. Men han borde på något sätt först ha utkräft hämd på de där affärsmännen... dock, det skulle blott fördröja tiden för honom, och han skulle kanske misslyckas. Det vore bäst att utan vidare ge sig åstad.

"Tvi katsiken!" spottade han och svängde till kängremmen så att mor Tolje trodde han rent af skulle strypa fotleden.

Sedan han ett par timmar envist trotsat

Svartmorlapparnes böner om att kvarstanna, knogade han iväg på sina skidor uppöfver Flatrufvets enorma snöfält, och var snart försvunnen ur deras åsyn. Det enda, som uppmuntrade honom något, var den trogne hunden Argo, som han köpt af Stenberg i Brattrien och som påstods vara så stark att han kunde döda en varg.

Vindarne hade styckevis alldeles rensopat fjället från snö, och för öfrigt är snön under denna tid, där den ligger i ostörd ro, så lätt, att skidorna sjunka djupt ner i densamma, hvadan det för vår hjälte, i hvilket fall som hälst, skulle blifva en rätt ansträngande färd. Men med de tunga tankarnes mod gick det ganska raskt framåt efter obanad stråt öfver de vilda, af fjäll och dalar bestående regionerna. På milslånga sträckor syntes intet annat tecken till lif än vargens och ripornas fotspår i snön samt någonstädes äfven trampet efter någon mindre renskock. Och kōlden var ganska skarp.

Målet för denna dags resa var endast Storsjö. Dagen därpå i kvällningen anlände han, höljd af rimfrost och rykande af svett, till det en half mil bortom Tossåsen belägna lapplägret Tjärnvallen. I belysningen af en glödröd aftonrodnad, som bredt ut sin eld på den disiga midvinterhimmelen i väster, togo sig kåtorna i den af snö inhöljda björkdun-

gen så innerligt hemtrefliga ut. Och än mer inbjudande var det, som Jakko visste, att han här skulle hälsas välkommen af sin bekantning från Toljes kåta, Sakris Nilsson, hvadan han med hela sitt hjärtas hänförelse sköt fram mot första kåta och "band af" sig skidorna. Men när Argo kom i batalj med hundarne på stället och Jakko skulle afstyra slagsmålet, upptäckte han en egendomlig varelse, som låg på snön där ute vid en vedhög. Huga! Det var en kvinna, och hon svarade med okvädinsord när han tilltalade henne. Undrande att icke någon, enligt lapparnes vana, kom ut när hundarne gjort alarm, måste han utan vidare gå in. Där såg han, i skimret från den nära slocknade elden, tvänne sofvande lappar och en "svensk", som låg utsträckt på en renskinnsdyna och rökte. På tillfrågan fick han veta, att Sakris bodde i en annan kåta. Han skyndade dit, men äfven Sakris sof. Och de personer i kåtan, som voro vakna, bland hvilka han här påträffade en annan "svensk", visade sig såsom från vettet. Jakko kände sig afkyld. Af nyligen gjorda erfarenheter, fattade han genast situationen.

Nästa morgon fick han dock veta, att dessa två "svenskar", som tillställt hela villervallan och då redan vändt hemåt, helt enkelt voro langare från Oviken. Men de

hade mest bytt åt sig varor, ja, äfven spelat åt sig något, och farit därifrån med två stora lass. Synnerligast var Sakris illa åtgången. Vid tanken på, huru mycket han släpt till och huru litet han fått i vederlag, jämgodt med ingenting, så framt icke ruset skulle medräknas, föll han i en förskräcklig ruelse. Jakko, som var grufligen förgrymmad och brann af hämdlystnad mot sådana roffare, föreslog lägreets samtliga män, att de genast skulle sätta iväg efter och med våld taga igen altsammans. Efter något parlamente-rande härom, och sedan de morskat upp sig något, voro de redo, och med Jakko i spetsen tågade de af.

En godmodig nordan hade från morgonen ruskat på sig och sållat ut myriader snöflingor öfver näjden, men nu tycktes äfven han vara uppretad till hämd och sträckte ut sina vingar till vild flykt, så att det dånade i bergen och himmel och jord förmörkades. Bärsärkarne på skidor insveptes i mantlar af snö, och hvinande stormilar piskade dem i ansiktet liksom för att ytterligare uppägga deras vredesmod. Men vana vid slikt oväder och därtill besjälade af en ofördärfvad instinkt, togo de likväl ej miste om stråten. Efter ett par eller tre timmar kommo de med vindens snabbhet såsom vilda furier ur snömolnen rätt *emot* de jämtländska affärsmännen

och bjödo dem "basta". Somliga höggo fatt i hästarne och andra vräkte undan de in-pälsade karlarne och började afskära repen, hvarmed varorna tillbundits. Som den ene af dem muckade mot, dängde Jakko till honom med skidstafven öfver skulderbladen, så att han ramlade ner i skacklarne vid hästens bakben och blef liggande där tils altsammans, utom en matspann, var aflastadt. Därpå bjödo de dem med hotande åtbördor att utan vidare genast fortsätta färden, hvilket de förvirrade och förskrämda karlarne funno bäst att skyndsammast efterkomma.

Varorna, som bestodo af kött, hudar, "fättjor", skor, handskar m. m. gömdes i en skogsvråk tils andra dagen, då lapparne skaffade häst och fraktade hem altsammans.

Jakko blef sedan mycket afhållen af Tjärn-vallslapparne, och alla tre familjefäderna gjorde sitt bästa för att få honom till dräng, hvilket dock på inga vilkor lyckades, enär det ej ingick i hans plan att stanna så nära den plats, där han gjort sina ledsammaste erfarenheter. Vidare var det en annan omständighet, som äfven bidrog till att stärka honom i föresatsen att flykta ännu längre. Han hade nämligen hört glunkas om, att hans moder med sin make skulle bo någonstädes i fjällen å detta håll, och han kände, att han icke ville se henne — han ryste

formligen vid tanken på både fader och moder. Fadern bodde längst ner i Härjedalen åt Siljans-Dalarna till, det visste han.

Han dröjde dock kvar här ett par månader, tils snön genom solens invärkan blifvit fastare och det därigenom blifvit lättare för en skidlöpare att komma fram hvar som hälst öfver de obanade vägarne.

IV.

Hark ju!

Det var en afton i slutet af februari. Fastän det var nedan och månen uppenbarade sig blott i en smal skära, och det endast korta stunder emellanåt, enär en lätt ridå af strömoln till stor del skymde himlens härskaror för jordiska ögon, nedströmmade likväl flöden af ljus, hvilket, liksom siladt genom de ljusa molnen, skimrade så trolskt öfver Anarisfjällets böljande kullar, hvaremellan vår hjälte kryssade fram. Blott på något enda ställe visade sig en öppning på ridån, hvarigenom firmamentets azurblå botten gaf en mäktig reflex åt någon nedåt gladt blickande stjärna.

Men trots det härliga i alt, som tedde sig för ögat, var det gräsligt kallt. Den krumpna björkskogen var klädd i ymnig rimfrost. Rimmet hade växt ut till stjärnformiga flingor af de mest varierande former, hvilka i den mystiska belysningen glimmade i alla möjliga färger. Alt var stilla och tyst. Ingen levande varelse fans på milslånga sträckor, med undantag af Ljusnedals-Jakko, hvilken såsom det nödvändiga staffaget till det vilda sceneriet tyst glider fram. Han är klädd i luden pels och har röd plym i sin toppmössa. Snöns gnällande för skidstafven, hvarje gång han skjuter sig några meter framåt, är det enda ljud, som förmärkes. Skidan har glidit lätt denna dag, så att han har tillryggalagt flera mil eller ända från Tjarnvallen till Anarisfjällets nordvästra sluttning i närheten af Vallbo. Han börjar känna sig trött och spejar längtansfullt efter en människoboning. Men hvart han blickar — samma ödsliga enahanda. Det är ej vidare hopp om annat härberge än det för lapparne så vanliga: snödrifvan. Och minst kusligt känns det denna gång, när himlen likasom sänkt sig ner till jorden. Men hvad är det han ser? Det är såsom om stora hjordar tågade fram öfver fjällryggen till öster. Dock, det står stilla. Ah, tänker han, det är skuggan af molnen. I en passande drifva borrar han med stafven

ett hål, lockar till sig Argo, och kryper ner för att hvila till nästa dag. Sedan de båda kommit nog djupt, låter han hålet gå ihop såsom af sig själf, på det att den afdunstande värmen icke skall afgå, hvadan vistelsen därinne i den besynnerliga sofkammaren blir betydligt dragligare än den därvid ovane gärna föreställer sig. Dock är det ett oeftergifligt vilkor att vara väl ompälsad, så framman skall finna sig riktigt väl i en sådan bädd, ty det erfordras naturligtvis att vara omgifven af något, som på samma gång kan afstänga kylan från de ovärmliga "lakanen" och förhindra den lätt uppstående fuktigheten att tränga in till kroppen. Men trots det yttre välbefinnandet och att hvilans kändes så ljuf, var Jakko ingalunda väl till mods. Han försjönk i dystra tankar, och sömnen tycktes vara fjärran. Han gjorde en kort resumé öfver sitt förflutna och började med tankens vingar likasom flaxa mot framtidens kalla, starkt tillbommade dörr. Vore det kanske bäst att för alltid vara gömd i drifvans sköte? Skulle någon sakna honom? Niela men ingen annan! Han kom att tänka på många, som han hatade, på huru förförisk världen var och huru olyckligt det var, att icke äga någon enda anförvandt inom sin egen folkstam, hvilken af hjärtat skulle bekymra sig om honom. Det började sjuda inom honom,

och åter såg han den mörka skepnaden närma sig, hvilken alltid tycktes passa honom under sådana hans mörka stunder, då han kände sig såsom det mest förkastliga människobarn, för att söka få honom fatt och utkräfva en hämd, hvartill han icke visste sig det ringaste skyldig.

Men som ett skott störtade hunden ut ur bädden och började skälla, hvarvid den hemiska fantasien ögonblickligen försvann. Troende att vargar voro i antågande, skyndade Jakko ut efter och tystade ner honom. Stående där i den ljusa kvällen, lyssnande och spejande, kände han det ungefär på samma sätt som sjömannen, när han ute på oceanen drömt om en sammanstötning och från sin koj skyndat upp på däck och finner, att det är "all right", men fångslad af jättevågornas kappsprång och framskymtande mastkorgar vid synranden, känner det mindre lockande att krypa ner igen. Äfven Jakko ser vågor, väldiga vågor, men de äro stilla och tysta. Det är som om de, när orkanen jagat dem efter hvarandra i vildaste lopp, plötsligt skulle ha förfrusit eller förstenats, och som om de väntade på den eviga vårens anrykande, så att de för dess sol måtte smälta igen och åter börja sin svallgång kring jorden.

Åter ser han de mörka skuggorna breda sig öfver fjällvägorna i öster. Det är såsom om stora krigsarméer vore på tåg söderut. Men allt är stilla. Det är natt.

Med den orolige Argo kryper han åter ner i snöfjällets ensliga härberge.

Men Argo tillkännagifver genom ett elakt morrande, att något är å färde. Och rätt som det är, störtar han upp igen och stormskäller. Åter måste Jakko se efter, hur det är fatt. Hvad hunden är mystisk! Han springer rundt, ser uppåt och skäller, likasom vore han vredgad på själfva månen. Så tystar Jakko honom. Båda lyssna. Inte ett knäpp.

Men just som Jakko åter stod i begrepp att gå till hvila, öfverraskades han af en barnsligt melodisk människoröst, som tilltalade honom:

"Hark ju!"*)

Det låg någonting så förtroendefullt i detta tilltal, att han ögonblickligen, förr än han själf visste det, svarade:

"Jaah, huj!"**)

Samtidigt upptäckte han ett par stenkast ifrån sig tvänne personer, som stodo lutade mot skidstafven, likasom tveksamma om de

*) Betyder *hör du* eller *hör på* och tydligen synonymt med det engelska *heark ye*.

***) Ungefär detsamma som *hallå*.

skulle våga sig längre. De hade genom hunden varsnat, att där fans en människa, och de hade ett par gånger ropat "huj", utan att Jakko hört dem. Nu djärfdes de närma sig och Jakko underrättades om, att de kommo från hjordarne uppe i fjället — hvilka han föreställt sig vara skuggor från molnen — och skulle ner till en gård, som låg på dalgångens motsatta sluttning, för att skaffa sig härberge öfver natten. De voro blott barn, en flicka om 17 år och en gosse om 10, tillhörande tvänne familjer, hvilka med sina hjordar flyttade för någon tid från västra Jämtland till Härjedalsfjällen. Knapp moss-tillgång och åtskilliga konflikter med bofaste föranleda stundom sådana flyttningar. De äldre skulle hvila något i drifvorna, så framt renarne icke ströfvade hela natten, men barnen hade sålunda sändts iväg till en gård, som de upptäckt från höjderna. Jakko hade ej gjort denna upptäckt, men underrättad om, åt hvilket håll det skulle bära, var han genast villig att följa med, för att få en angenämare sofplats för natten äfven han.

Förtjust öfver den lyckliga öfverraskningen, närmade han sig barnen och språkade med dem så förtroligt; men dessa åter visade sig litet misstänksamma gent emot den högreste främlingen, som de nyss sett krypa fram ur snön. Ljudlöst glida de ner i dalen,

hvarifrån de tydligt skönja den ensliga fjällgården vid en skogsdunge på andra sidan. Men innan de nå denna, måste de först passera Vålån, hvilken delvis är öppen eller betäckt med is och snö. Jakko skjuter iväg öfver på ett ställe, där hon är isbelagd, och gossen efter, så att det slamrar i skidorna. Flickan däremot kilar iväg öfver strax bredvid på en drifva, hvilket, då man tar hänsyn till fortskaffningsmedlet, kan synas förståndigare — men drifvan, som hvilar nästan endast på det våta elementet, dyker med sin börda tyst ner i djupet. I samma ögonblick uppgifver flickan ett nödrop, då Jakko med pilens hastighet störtar efter; men just som han får henne fatt, brister den klena isen under hans fötter och äfven han sjunker ner. Båda ha skidorna påbundna, och strömmen har därför desto större makt att draga dem under isen, där de snart skulle vara hjälplöst förlorade, så framt icke Jakko nådde botten med sin staf, hvars spets han håller med vänstra handen medan han med tänderna får tag i flickans pälskrage och med högra armen krossar isen och banar väg dit den är så stark, att han kan vältra sig uppå densamma, hvarvid den nödstälda i nästa sekund är räddad.

Hela tilldragelsen försiggick på några ögonblick, hvadan gossen icke hunnit fatta

det hotande i situationen förrän allt var lyckligt öfverståndet.

Men nu blef det för köldens skull rådigast att hasta allt hvad de kunde. Skidorna kunde ej vidare begagnas, förrän isen tinat af dem, hvarför de nu måste bäras. Jakko tar båda paren på sin skuldra och han skulle ha tagit det stora barnet med, såvida han icke förstätt, att det nu vore ett oefftergifligt vilkor för dem båda att lägga iväg och springa allt hvad de kunde. Sålunda hunno de också fram i rappet. Men kläderna hade frusit, så att de voro styfva som granbark och började brytas sönder, hvarvid de skafde inpå huden i ledgångarne och kom blod att framsippa. När värdinnan skyndade upp och lyste upp huset genom att kasta tillsammans de halfslocknade bränderna i den öppna spiseln, fann hon sålunda de två främlingarne i ett beklagansvärdt tillstånd. Men besynnerligt nog voro de i besittning af det bästa humör och skämtade och skrattade, så att de satte lif i huset. Och den tredje skrattade med och gjorde sina infall. Det blef fästligt den natten i fjällgården. Jakko kände sig stolt öfver sin bragd och började tala om det ena äfventyret efter det andra, som han varit med om. Flickan, glad öfver sin räddning, uttryckte sin förtjusning öfver hans tapperhet.

Hon var ett ovanligt barn, både för sin storlek och däjelighet. Lapparne äro i allmänhet icke vackra, men undantagsfall finnas, helst bland det feminina könet, och då förete de uppenbarelser af idéel fullkomlighet. Hon hade den mest fulländade typ med rikt mörkbrunt hår, som böljade ned öfver hennes hvita skuldror, och ögon hvilka lyste som bruna hyacinter, dock utan att förlora sin glans vid det flammande eldskenet. Jakko tyckte, att hon påminde om en smidig fjällbjörk, gni-strande af frostens diamanter. Men hon var blott i knoppningen. Först efter några vårar skulle hon slå ut i full blom.

Långt efter midnatt fick brasan ändtligen slockna och främlingarne kröpo till hvar sin vrå för att sofva. Jakko var stormande glad och kände sig icke det ringaste trött den natten; han sof ingenting — men drömde ändå, drömde så konstigt som aldrig tillförene.

Vid ljusan dag väcktes de af att en dräng till de flyttande lapparne kom för att taga barnen tillbaka till det öfriga sällskapet, som redan gjort uppbrott. Flickan, som var dotter till rik-lappen Einar från Undersåker och hette Nanna, påstod att Jakko skulle följa dem till hennes fader för att få någon vedergällning för hvad han gjort henne, men drängen såg så elakt afvisande på Jakko, att

denne fann det vida angenämare att utan vidare fortsätta sin stråt ensam.

"Hej!" ropade han, så att det skallade i dalen, och yrde iväg som ett oväder upp mot Högvallen, bakom hvars krön han försvann.

V.

Vid Grundsjöarne.

Tidens hjul hade hvälfvt omkring ett par slag.

Vi befinna oss åter i slutet af februari. Massor af snö hade vältrats ner från de tunga grå molnen, som under flera dagar likasom varit fastbundna vid Härjedalens fjälltoppar; nu hade dessa moln i hast sönderslitits och bitvis jagats undan af en stark vind, hvilken tillika var af så hög temperatur, som om den kommit från någon varmare region. Och då den entusiastiskt smekte de snöhöljda föremålen, likasom krympte de samman och fingo en mildare uppsyn. Furorna, som stodo i stenfligget vid Ljusnebärgget strax intill Erik Nilssons hem och af tusentals vindar sammansnotts på jämmerligaste vis, sträckte trotsigt sina knotiga, af snötappar beprydda armar mot höjden; småtallarne, hvilka klättrat

ännu högre upp, gömde sig blygt inne i skrefvan, instinktmässigt sänkande sina grenar mot jorden för att undslippa vinterns bördor, och himlen tedde sig i blått, såsom om han direkt kommit från alpernas höjder och för ett ögonblick ville taga lifvet i betraktande uppe bland Härjedalens ödsliga fjäll. Vindens gnisslande i träden och pinglandet af en liten klocka voro de enda ljud, som förmärktes. Unge Nils Ersson, som varit uppe vid 2-tiden på morgonen för att från Rimyran köra hem ett lass foder, nalkades nu vid middagstiden hemmet med tom släde. Men just innan han från allmänna landsvägen viker in åt Ljusnedalen, möter han Sven Jonsson från Tännäs, hvilken varit till Funäsdalen och träffat länsman angående någon syn å den skada renarne dagarne förut tillfogat hans fodergolf.

”Hvad, kommer du med tom släde?” frågar Sven Jonsson, som strax anar hur det är fatt.

”Ja, den gången vitjade jag blindt”, svarar Nils melankoliskt.

”Ja, ä' de inte förgrymmadt, att man ska rusta ut sej på slåttern en och två mil från hemmet, vara borta flera veckor och gå i kallvatten och slita ondt som en hund — å så när man på vintern kommer å ska ta' sej ett lass, så ha de fördömda renarne förstört

altsammans, så att man får vända tillbaka lika blank, som man kom. Lapparne ä' så likgiltiga, så de skulle hängas hvarenda en. Men nu har ja' åtminstone värkstält, så att dom ska få betala det kalas, dom hållit på mitt foder".

"Nåja", genmålde Nils, "men vi ha nog att skylla oss själfva något också: om vi omgärdade våra fodergolf, så ginge det icke så illa. För rästen är det föga vunnet med att bråka med lappen. Det blir "mycket väsen å lite ull", som ordspråket säger. Jag kallade syn på renskada i Rimyran i fjor, ja, jag skulle väl ha en 80 kronor, men inte har jag fått ett öre än".

"Du ä' lappvän, du Nils, å du torde kanske ha rätt på'et också, men ja' finner ingenting, som ursäktar deras lätja. Dom ligger hemma och super och spelar kort å låter renarne ströfva fritt; inte har det varit så förr i världen. Å inte har ja' nånting å stänga omkring "golften" me'. Besinna, ja' har ju min slätter i kala fjälldalar, där man inte kan nå virke på en halfmils afstånd. Å nog ska' man ha det, som laga syn tilldömt en, såvida man inte är slapphändt. Det vore väl annars den onde själf som grasserade".

"Ja, du må tro", svarade Nils, "att vi inte lidit minst af detta syndastraff; men jag för min del, har då ingen annan utväg än

att försöka stänga hage kring golfven eller bygga lador. Man kan nog skaffa till virke, bara man passar sig medan man har vinterföre”.

”Puh!” menade Sven Jonsson, ”det hjälper hvarken stängsel eller lador för dessa odjur. Jag har med egna ögon sett, att de sparka upp ladudörrar och göra kål på fodret lika väl. Jag tror de' ä' bäst, att, såsom dina grannar, gripa till geväret. Dock får man nog slå dö på sin egen boskap först. Vet du, jag får numera ha blott två kor. Förr i världen hade vi tio på gården. Och flera i Tännäs ha lidit värre än ja. Neej, kan vi inte hindra ofoget, så blir de snart kråkmat af oss allihop förutom de renägande bönderna naturligtvis”.

”Sant”, instämde Nils, ”det ser bedröfligt ut. Vi ha också haft flera kor på gården förr; och nu kan jag inte föda fram de få jag har, utan att köpa upp foder. Ena hästen måste jag ock afyttra. Mina grannar ja! Gissa kan man, men bevis har man inte. I hvilket fall som hälst är det ett rätt sätt att hämnas så på lapparne som det nu börjar tillgå här i närheten — hvem det vara må som gör det, låter jag vara osagdt”.

”Har du sett huru renarne förstöra skogen också?” frågade Sven Jonsson.

"Nej, det har jag icke. De ä' olika tankar därom. Men att de ibland kunna trampa ner lite löfskog kan ju ingen förneka".

"Den skada de göra på löfskogen är nog högst obetydlig emot den de tillfoga ung tallskog. Kom till mig någon dag, så ska ja följa med och visa dig moar, hvarå all späd tallskog är toppad, kvistad och barkad ända från roten. Jag trodde först att renarne gjort sådant med hornen, men vid närmare iakttagelser har jag funnit, att de äfven begagnat tänderna. Får sådant passera i vidsträcktare skala, få kommande slakten aldrig se någon tallskog.

"Sak samma! Härjedalen är snart hel och hällen trävarubolagens egendom", replikerade Nils och for vidare.

Erik Nilssons gård låg strax intill den brusande Ljusneälfven ett godt stycke från byn. Husen syntes åldriga och förfallna. Mangårdsbyggnaden var af gammalnorsk modell i en våning, med tre rum och täckt med torf. Den hade ett stort rum på hvardera flygeln och ett mindre på midten, den s. k. förstukammaren. Innertaket var brutet efter åsarne och låg ofvanpå dessa. Fönstren voro låga, och de små rutorna, hvilka slitits af ett århundrades skiftande väder, lyste som Newtons färgringar. Men genom de majestätiska omgifningarne tog sig gården i all

sin enkelhet mycket treflig ut. I väster strax intill reste sig det väldiga Ljusneberget. I norr fannades himlens bryn af bländhvita fjällängor, af hvilka Rut-fjället med sina fantastiska vågbildningar tedde sig närmast. I öster sänkte sig dalgången i zig-zag mellan de grå bergryggarne och beredde så väg för den muntert forssande älfven, hvilken med sitt kristallklara flöde trånande hastade framåt för att så fort som möjligt få träda i oupplöslig förening med Östersjöns mångbesjungna böljor.

Men inne i det undangömda hemmet var det dystert denna eftermiddag. Sedan Jakko reste bort, hade lyckan vändt sig i nedan. Renarne hade icke allenast ätit upp och trampat ner slåttern, utan de hade äfven under förjulsintern förstört det lilla som uppbärgats. Sådana olyckor hade sedan flera år tillbaka upprepade gånger drabbat de bofaste däromkring, men aldrig såsom under senaste året.

Dessutom var det andra nedstämmande förhållanden, som upplifvades genom den af Nils nyss gjorda misräkningen. Erik Nilsson hade för ett år sedan, dels till följd af sjuklighet, dels till följd af att äldre sonen Karl skulle resa till Amerika, nödgats lemna från sig gården åt Nils, hvilken hufvudstupa kastades in i skuldsättning och andra bekymmer. Den unge hemmansägaren insåg altför-

väl, att det icke kunde gå många år, ifall slika motigheter skulle möta. Kanske skulle också fadern snart dö. O, hvad det kändes bedröfligt! Ja, den enda trösten vore kanske att tänka på timmerkörningen nere vid Tännan! Dit skulle han igen inom åtta dagar.

Den dystra stämningen afbröts med att hushållerskan, som sysslät i ladugården, kom inrusande med underrättelsen att predikanten Ljung nalkades gården. Hon högg tag i kvasten, sopade golvet, stälde stolar och säten i ordning och torkade sig i ansiktet med en trasa. Hon var en äkta "läserska", och därför var det icke ovanligt att sådant främmande ibland anlände.

Och när dagens förlåt sänkte sig bakom fjällen och furuveden lågade i den öppna spisen, stod glädjen högt i tak inne i stugan vid Ljusneberget. Ljung trakterade sjungande sin gitarr, och för dess mångskiftande toner svunno bekymren likasom på vingar bort till andra världar.

Ljung var på väg till lapparne, som nu bodde vid Grundsjöarne. Nils lofvade att skjutsa honom dit, helst emedan han hade hopp att på så sätt träffa samman med lappfogden, hvilken, såsom han sport, rest åt samma håll dagen förut.

Vid nästa dags gryning bar det iväg.

Och när vägen tog slut bundos *trygor**) under hästens fötter. Vid soluppgången, då vålarne purprades och björkskogen brann i gnistrande ljus, hade våra resande redan hunnit så långt upp i fjällhöjderna att de kunde se ut öfver det undersköna panoramat, som från detta håll utbreder sig åt söder. Till vänster hade de Särffjället. Till höger, ännu längre bort, uppenbarade sig i blått dunkel Sonfjället, Härjedalens vackraste fjäll, och i dess närhet låg Vikarsjön, omkransad af mörka skogåsar. Men i förgrunden tedde sig Grundsjöarna alt tydligare, och vid middagstiden anlände de till den sättervall, där lapparne för någon tid inhärbergerat sig,

Stopp! Hästen skyggade för mötande hundars alarm och anblicken af lappar, hvilka voro sysselsatta med slakt. Ett fyrtiotal renar hade nyss nedstuckits och lågo utbredda i snön som säckar. De tillhörde Anta Torkelsson, som, på tillfrågan hvarför han slaktade så mycket nu, svarade, att han nyss fått befallning därtill af lappfogden, hvilken ofördröjligen skulle ha de pänningar, som han, enligt syneinstrument å renskada, ådömts att utbetala.

”Åh, de blir snart slut på lappen!” utro-

*) Små fyrkantiga brädlappar, som medels vidjor eller järnhakar fästas vid hästens hofvar, så att denne kan gå på snön utan att sjunka ner i densamma.

pade Torkelssons hustru storgråtande och kastade sig ner ibland renkropparne.

Nils var väl bekant med denne lappman, ty han hade under gossåren ofta varit i Nilssons hem för att Jakko skulle få lära sig sitt modersmål. Anta var då en fattig gosse. Nu hade han genom arf blifvit rik och gift sig med en lappstinta, som var tio år äldre än han.

”Är lappfogden kvar?” frågade Nils.

”Nej, han reste i morse”.

”Besynnerlig kropp den där”, sade Nils, likasom för sig själf, ”han kan drifva på lapparne, så att dom måste utbetala böterna till honom; men då den, *som lidit skadan, vill ha pängarne*, får han alt se sig om!”

Den stuga, till hvilken Torkelsson ledsagade främlingarne, och hvilken för tillfället var hans logement, var af mycket primitiv beskaffenhet. Den liknade närmast en låg vedbod utan golf och innertak; i dess midt var ett röse, som skulle föreställa spisel; längst in sträckte sig en s. k. ”lave” mellan väggarne, bildande två sängplatser, hvartill man lätt kunde komma genom att stiga på ”spåret” eller långbänken, som annars tjänade som sittplats; och ljus inströmmade genom den midt för eldstaden befintliga öppningen i taket samt genom ett par små fönster, hvilka

nu gömdes nästan helt och hållet af den snö, som, till skydd för vinden, uppkastats kring och öfver stugan, så att denna närmast liknade en stor drifva. Utanför lekte trenne barn barfota i snön och voro nästan alldeles blodröda om de små tassarne. På ett högt träställ hängde en hel massa kött, hvarå himmelens fåglar tycktes ha privilegium att lefva efter behag. Människor, hundar och renar om hvarandra. Inne satt en liten grupp lappar kring en på glöden puttrande kaffepanna. Att somliga af dem voro något "lurfviga", var tydligt. Sprit-Erik från Hede var just där och gjorde sina små konstver.

Besynnerligt nog kan man blott sällan lyckas göra ett besök hos något sällskap Härjedalslappar, utan att stöta tillsammans med någon langare; och därför är det ock lika sällsynt att påträffa dem i alldeles nyktert tillstånd.

När lapparne märkte, att det var en *andlig*, som kom — det antogo de redan af hans medhafda guitarr — kände de sig litet bestörta, ty dels visste de, att denne skulle tycka illa om dem för deras supande, dels ha de själfva en viss motvilja för "läseri" och tycka, att det är dumt att befatta sig med sådant. Till den öfvertygelsen torde de ha kommit därigenom, att, då någon af dem ryckts med af denna rörelse, en sådan, till

följd af lappens mycket svaga karaktärsstyrka, ej kunnat bli ståndande många dagar förrän den senare villan blifvit värre än den förra.

Men icke alla voro generade. Isynnerhet var det tvänne unga, vackra stintor som rent af tycktes förtjusta öfver att främlingarne ankommit, och visade dem all möjlig uppmärksamhet.

Sedan Nils Ersson och Ljung förfriskats duktiga tag både ur kaffepannan och köttgrytan samt sträckt ut sig till hvila en stund på hvar sin ända af "laven", beslöto de att gå ut och se på renarne. Ljung ville se någon större hjord. Flickorna lofvade att ledsaga. Skidor påbundos. Upp öfver fjällafsatserna ilade sällskapet iväg. Och snart närmade de sig flere smärre renskoekar, hvilka delvis lågo och hvilade, delvis lekte med hvarandra, muntert hoppande i drifvorna.

"Locka, så få vi se om de komma till oss", bad Ljung.

"Gock-, gock- gock- gock- gock- gock- gock- gock- gock!" skrek Nils alt hvad han orkade — och renarne upp och till fötters mot fjäl- len, så att det gnydde såsom vid en orkan.

Men flickorna fingo roligt. De skrattade så, att de sjönko ner i snön.

"Var det inte rätt kanske?" frågade Nils förvånad. "Anta Torkelsson själf har lärt mig det".

"Gock-gock-gock . . ."

"Nej, tyst bara", ropade den ena af flickorna, "ni skrämmer annars bort dem alldeles! När man skriker så där, flyr dom då alldeles vildt. Men då "svenskar" vill lära sej locka åt renar, lär vi dem att ropa just det där, hvad renarne alrarest fasa för. Si, det fins många, som vilja locka till sig renar, bara för att döda dem. Huru vi lappar locka, får ingen svensk gärna lära".

"Locka själf som ni brukar", bad Ljung. "Ni kan väl begripa att inte vi ämna göra er skada, och inte ska vi håller lära det åt någon annan".

"Det tro vi nog".

Efter något samspråk på lapska mellan de två flickorna, började den ena af dem i ljudelig ton:

"Saltanialta moee bääååtie, kooooo-ko-ko", etc. etc.

Renarne stannade och sågo tillbaka, men ingen af dem visade sig ha lust att komma.

"Så skygga dom är, Härjedalsrenarne", sade den ena flickan, "inte ä våra så där".

"Är inte ni från Härjedalen då?" frågade Nils.

"Nej, vi ä' från Jämtland. Dessa renar äro icke våra. Men vi ha dock våra renar i närheten. De blefvo skrämnda hitåt för några

dagar sedan, då en hop af dem blefvo nerskjutna i Ljusnedalen”.

”Hvad?” sporde Ljung.

”Jo, jag vet, att det varit något äfventyr nu igen”, vidtog Nils, ”men huru det hänger samman, ska gudarna veta”.

”Ja, inte ska vi bli här på trakten länge”, fortfor flickan, ”för då finge vi snart sälja våra hjordar för gopriset”.

Nästa dag kallades lapparne till sammankomst i den af Torkelsson bebodda stugan. Ljung skulle predika för dem. För guitarrmusikens skull visade de sig mycket intresserade. De två flickorna kunde de sånger, som föredrogos, och instämde med sina egendomligt melodiska röster. Och föredraget åhördes med uppmärksamhet tils predikanten uttalade sin förkastelsedom öfver dryckenskapslasten, då lapparne sågo på hvarandra och logo föraktfullt. En gubbe, som satt på ”spåret” och genom spirituosa synbarligen förberedt sig på konventikeln väl så mycket, började puttra emot. Dock lät talaren icke afskräcka sig, utan tog i mera ljudligt och predikade emot synd och last. ”Det höfves oss icke”, sade han, ”hvilka bära det sköna

kristna namnet, att lefva på hedningarnas vis. Och kunskap ha vi från barndomen. Vi veta om Guds dom öfver synden, men äfven om hans nåd för hvar och en, som sig omvänder och bättrar. Af naturen äro vi så sinnade, att vi helst vilja göra det, som Gud förbjuder. Däri består världens förblindelse. Men då Gud får omskapa våra hjärtan, då han får helga dem till sitt tempel och själf taga sin boning därinne, då finna vi just . . .”

”Vänta”, inföll gubben, ”huru kan Gud bo i hjärtat, om jag super bränvin . . .”

Sedan en annan lappgubbe tystat honom, fick Ljung fortsätta.

”Då finna vi just den rätta glädjen. O, om I alla visste huru lyckligt det är att frukta och älska Gud, så är jag viss, att I allesamman skulle vända eder till honom. Och I söken ju sällhet, men I söken den på orätt håll. I låten edra sjäalars fiender locka eder till helvetet, men under allt detta inbilla de eder på samma gång att . . .”

”Hör du präst”, afbröt åter den druckne lappen, ”hvar någonstädes ligger helv . . .”

Blixtsnabt vände sig Anta och smorde till honom midt i flinten med sin högra hand, så att han icke hann säga ut meningen, hvarefter denne och den andre grannen på ”spåret” togo och ledde honom till en annan stuga, hvarest Sprit-Erik och tvänne stört-

fulla drängar suto och spelade knack. Sedan fick predikanten fortsätta ifred. Men den ena af flickorna satt och grät konvulsiviskt.

Halfannan månad därefter, när Ljung redan varit hemma någon tid, mottog han med posten ett par ypperligt fina lappsakor, med afsändarens adress: *Einar Jonsson, Undersåker* och inuti dem ett papper, hvarå en ovan hand skrifvit följande:

”Förlåt att jag störde edert föredrag vid Grundsjöarne!”

Antingen var det Einars flicka — hon som satt och grät under föredraget — fridstörarens samvete, eller, ännu troligare, båda dessa tillsammans, som förmått honom att på detta sätt försona sitt opassande uppförande.

Einar hade således med de sina och sin egendom skyndsamt vändt om till sitt land igen. Och det icke utan orsak.

VI.

Emellertid.

Tre år hade ytterligare gått sin kos. Efter fem års frivillig landsflykt var Jakko åter hemma i Härjedalen. Man kunde ha väntat att under en så kort tid, inga större förändringar skulle ha försiggått däruppe i fjällregionerna bland de få undangömda bondbyarne och de kringirrande nomaderna, där nästan allt är stelnadt i frost och snö under närmare sju månader af året och lifvet följaktligen icke kan sjuda så varmt. Och i yttre afseende var allt sig likt. Flatrufvēt låg lika trygt, rufvande på sina gömda skatter, Kölen visade ännu lika bestämdt hvar det fans en gräns mellan de förenade rikena, och Syltopparna, hvilka gömde sina spetsar i molnen, stodo rakt såsom för tusen år tillbaka. Ljusnans och Ljungans försänkningar famnade vildmarken såsom förr. Skogar, berg och dalar, inbäddade i snö hade samma allvarsamma uppsyn som förr, och Svartmoret var sig likt.

Likväl hade den senaste femårsperioden varit skickelsediger. Kulturens svallvågor, hvilka i dessa trakter sällan orka flöda högre

upp än tre eller fyra hundra meter öfver hafvet, hade kastat sin fradga upp mot Härjedalens fjäll, och det kokade och fräste, så att det för ett ögonblick ådrog sig hela världens uppmärksamhet.

Tolje och hans gumma hade åldrats betydligt. Gamla Maja var nästan oigenkännlig. Det breda, pergamentartade ansiktet med de djupa hålen, de uppspärade näsborrarne, och den sammankrympta munnen med den nästan till det omärkbara uppdragna underkäken, liknade mera en imitation af en slocknad vulkan än typen af en mänsklig varelse. De tvänne barnen hade äfven blifvit sig olika, ty de hade uppnått sina 10 à 12 år. De voro friska och duktiga. Och det var just dessa, som blefvo alra mest förtjusta öfver Jakkos återkomst.

Många voro de erfarenheter och äfventyr, som å ömse sidor förtäljdes.

Jakko hade redan varit hem till Ljusnedalen. Men armodet hade satt sin prägel på detta hem, så att det nu kändes helt anorlunda att vara där än förr. Nils var borta i timmerdrifningen. Den gamle hade berättat om motgångar och stora bekymmer. En ko och några getter var det enda de skulle lefva af, utom hvad Nils med sitt knog och släp kunde förtjäna. Jakko hade vändt därifrån med dystert mod. Men icke blott i en-

staka fall hade olyckan drabbat: hela byalag suckade under samma elände. Renhjordarne hade med den nyare tiden likasom fått nya vanor; de skulle ovilkorligen ner på de bofastes slätter sommartiden, och på vintern kunde ingen hindra dem från att göra beslag på det uppbärgade fodret. Men dessa missförhållanden voro äfven lapparnes fördärf. De blefvo icke allenast upprepade gånger bötfälda till stora summor för "renskada", utan deras renar blefvo äfven alt oftare nedskjutna massvis. Det var en pröfvosam tid.

"Men hvarför kan ni inte se efter edra renar nu som förr?" sporde Jakko.

"Ja, det går inte", menade Tolje. "Mossan har börjat taga slut i fjällen, och så äro renarne så vilda".

"Hvarför äro de så vilda? Rår ni inte för det själfva? Jag kommer nu att vårda *min* hjord så, att jag kan ha den i hvilken hand jag vill".

"Har *du* någon hjord?"

"Jo, väl! Jag har ungefär lika många djur i stället, som dem jag förlorade här senast. Men nu ska jag alt akta mig för skojare".

"Hvar har du din hjord?"

"Jag lemnade både den och drängen vid Ljungdalen".

"Har du dräng också? Hur har du vunnit så mycket på så kort tid? Ah, Jakko, lyckan har varit dig blid!"

"Jag har varit hos godt folk, arbetat och varit sparsam".

Något närmare ville Jakko icke förklara sig. Och ej heller kunde ryktet om hans lilla hemlighet komma efter till de fjäll, där hans framtidsförhoppningar, enligt hvad han drömde om, skulle bringas till mognad. Därtill saknade det förmedlande anledning. Han hade nämligen under fyra år varit i tjänst hos en medelålders änka från Offerdalsfjällen, hvilken var ganska rik, och, alt hvad hon kunde, lade an på att få Jakko till make. I lön hade han af henne fått 80 kronor årligen och ett par renar till julklapp; på en Jakobsdag hade han därtill fått icke mindre än 5 renar. För pängarne hade han vanligtvis köpt upp renar. Gent emot den välmående änkan hade han hållit god min ända tills hon började fordra ett "antingen eller", då han skyndat underhandla med en annan väderdrifven yngling, öfver hvilken han hade oinskränkt välde, om ett rymningsförsök, hvilket hade till följd, att dessa två, då de en gång under vildt yrväder voro ute i vall, vips försvunno. Färden hade lyckats bra. Renarne, vane vid herdar natt och dag, hade följt med såsom en getskoock.

Jakko hade från barndomen ofta förföljts af dystra aningar om förestående hemska olyckor. Stundom tycktes han rent af se en mörkrets vålnad i sin närhet, och därför hade han förr icke alltid varit glad och oförfärad; men de sista åren däremot, alt sedan den där natten vid Vålån, hade han varit vid bättre mod. Han hade för sin själs öga en bild af oförliknelig skönhet, ibland så nära, men snart därpå i fjärran drömvärld. Men denna åter gjorde honom, genom den trånadens eld den underhöll i hans hjärta, något obeslutsam och svärmisk. Han tyckte sig stundom höra hennes förtroendefulla: "Hark ju!" och han skyndade att ropa "Jaaaah", så att det skallade i skogen. Han kände ju igen rösten. Och likväl var det ingenting. Ja, det var tusende tankar och känslor, som växlade inom honom. Men altsammans hade han för sig själf; hans vänner kunde blott iakttaga, att han blifvit mera hemlighetsfull och besynnerlig.

Så länge han vistades på den jämtländska sidan, närde han hoppet att få möta henne vid hemfärden. En mild försyn skulle stå honom bi, det trodde han fullt och fast. Hvad var det eljes för mening i, att han fått se henne? Männe bara för att rädda hennes lif?

Men vid återresan hade det gått hastigt och lustigt till. Det hade ej blifvit tillfälle att sammanträffa med mycket folk, och i viss mån hade detta äfven undvikits. Och för hela tre år sedan hade Einar lemnat Härjedalen. Hvar bodde han nu? Ja, hvar? Tusende vindar hade längesen sopat igen de sista spåren efter honom. Snöflingorna, hvilka klagande ryckte fram och alt mer och mer jämnade de hvita fälten, tycktes bestämma dessa fjälltrakter till evinnerlig isolering.

"Jakko lyser yngre och gladare nu än förr", sade mor Tolje.

"Jaa, och hvad han ser stark ut", tillade Tolje själf. "Du har haft goda dagar, tror jag, fått mat och bränvin så mycket du önskat".

"Bränvin har jag knappast smakat sedan jag var här senast", svarade Jakko, och detta har varit min lycka".

"*Gogtiera!*"* utbrusto makarne Tolje på samma gång. "Har du inte supit bränvin? Är du inte karl?"

"Jag är karl riktigt, just därför att jag inte super. Därför kan jag ock ha mina krafter och min egendom i behåll".

"Men nu rår du inte me' att lyfta oss med håret", afbröt Toljes gosse.

* Hvasa?

"Häng er fast, få se", uppmanade Jakko, muntert skrattande.

De gingo ut ur kåtan.

Gossen högg tag i hans stripiga hår på ena sidan och flickan på den andra, hvarefter han med atletisk färdighet reste sig upp till sin fulla längd och dansade om ett slag, med barnen dinglande omkring sig.

Detta var en icke ovanlig lek då Jakko senast var hos Toljes, och gossen hade erinrat sig densamma, när Jakkos styrka kom på tal.

Så påminde de sig andra idrotter. Det blef vildt tumult därute på lägerplanen. Stoj och glam.

När de äntligen åter kommit in och hukat sig ner på björkrismattorna, förökade "morsan" ännu mer den glada stämningen genom att bjuda på kaffe. Och länge dröjde det innan de unga kunde hålla sig allvarsamma. De gamle voro smittade af samma lyckliga, för dem sällsynta skrattlust. Hvad Jakko ändå var rolig!

Tolje höll på att tjära sina skidor, värmande dem öfver elden, men det ville ej gå med någon fart; det var för mycket att se och höra på.

De började nu förtälja sagor och berättelser. Jakko berättade om *Stalobruden*. Men han blef strax afbruten vid hundarnes

alarm, då ett par gråklädda skidlöpare när-
made sig kåtorna. De frågade efter Fredrik
Tolje och Pål Jonsson samt befunnos vara
Hans Grot från Funäsdalen och Knall-Ivar
från Tännäs. Sedan den gamle Jonasson blif-
vit kallad till Toljes kåta, framtogo och upp-
läste främlingarne en af Ljusnedalens byamän
utfärdad stämmningsansökan, hvarigenom re-
spektive renägare tillhörande Tännäs lappby
förständigades att, för renskada vid Åkroken
enligt laga syn, vid äfventyr af utmätning
inom 21 dagar till vederbörande utbetala
skadeersättning efter 50 öre, pr djur.

Efter denna beräkning skulle Svartmor-
lapparne utbetala 165 kr. 50 öre, hvaraf 54
kronor kommo på Fredrik Tolje.

"Huru", sporde Jakko, "har du endast
något öfver hundra renar nu, Tolje, du som
haft minst tusen förr?"

"Ja, lyckan har icke varit med mig de
sista åren. Du ser det nu. Och så blir det
att ytterligare slakta ner åtta eller tio styc-
ken. Vi bli fattiglappar allihop här i Svart-
moret".

Toljes gumma började snyfta högt.

"De ä ingen synd om er", tröstade Knall-
Ivar, "ni ä kronans folk, å när ni blir
fattiga, så får ni ett säkert underhåll, å ni
slipper lida någon nöd; värre är det för oss,

stackars bondfolk; vi få se oss om själfva, annars måste vi svälta ihjäl”.

”Vore vi ”kronans folk” så finge ni nog inte behandla oss så grymt alltid”, svarade Jakko, synbarligen utkämpande en kamp inom sig,

Efter en stunds tystnad dök han med vänstra handen ner i koltens barmficka, hvarur han framdrog en plånbok och räknade till bönderna 55 kronor, sägande:

”Det är det enda jag har, men jag kan icke se att Tolje åter ska nödgas slakta ner sina djur för eder skull, bondlurkar!”

”Morskas inte”, bad Ivar — ”utan valla edra renar bättre, så slipper ni sådana obehag. För rästen ska inte vi ta mot pängarne, utan lappfogden”.

”Tag dem bara, och låt oss sedan vara ifred!”

Sedan dessa rättvisans sändebud hvilat en stund och ändtligen aflägsnat sig, sökte Svartmorgubbarne att ännu en gång muntra sig med något kaffe. Äfven en tredje var med, Märten Gulk, men han hade numera inga egna renar, utan bodde där blott för Skarfdörrsgubbens och herr Fyndigs räkning, hvilkas hjordar han jämte Jonasson och Tolje skulle se om ibland.

”Berätta om Stalobruden nu, Jakko”, påminde Toljes flicka.

"Nej, nu måste jag först språka om någonting annat. Jonasson, Gulk och Tolje, nu måste ni säga mig orsaken till, att det går eder så illa. Jag erinrar mig att I ofta skrutit utaf, att I skött edra hjordar så väl, att I haft så stora renar, och att I förstätt eder mycket bättre på renafveln än lappar i andra fjäll. Klarligen sen I nu resultatet!"

"Åh, du förstår nog det, Jakko; mossan har tagit slut i fjällen och..."

"Kom nu inte med dumheter igen! Jag vill ha svar på min fråga. Hur kunnen I skryta af att sköta edra hjordar så väl, när I inte als sköten dem utan bara titten på dem någon enda gång?"

"Det är en hemlighet", sade Jonasson halfhögt.

"På hvad sätt?"

"Det kan du få veta en annan gång, men icke nu".

"Märkvärdigt!" grymtade Jakko.

"Berätta om Stalobruden", envisades flickan.

"Inte, när dom ej vill berätta något för mig".

"Hvad var Stalo för någonting?"

"Det var en sådan fjällman, som ingått förbund med den onde, så att han kunde göra öfvernaturliga konster, göra sig osynlig, springa i luften o. s. v. Bland våra förfä-

der var det vanligt, att den, som ville utöfva någon bragd eller utkräfva en hämd, ingick ett sådant förbund och blef en Stalo".

"Jakko, jag önskar att jag vore en Stalo", sade gossen.

"Hvad skulle du då göra?"

"Jag skulle hämnas på dessa karlar, som voro hit, och på dem, som skjuta ner våra renar".

"Låt dem vara ifred, du Jalle. Jag anar, att vi ha svårare fiender att göra med".

"Hvilka då?"

"Först och främst oss själfva".

VII.

Renägande bonde.

"Hvarför syns du så sorgsen, Niela?"

"Det är många saker, som bekymra . . . det ser mörkt ut".

"Säg mig alt, omtala hur det är — kan jag kunde hjälpa dig".

"Du ville göra alt för mig, du Jakko, men mina trångmål äro ty värr af den beskaffenhet, att du icke kan göra någonting därät".

"Är det något annat än skulder, du bekymras för?"

"Nej, det måtte väl vara nog, eller hur?"

"Ah, strunt, inte bör du vara så ledsen för det — dem vill jag hjälpa dig slå dö på".

"Du är rolig Jakko! Du vet bra lite ändå, huru jag har det! Först och främst är jag skuldsatt lika mycket som gården kostar. Då jag "löste ut" Karl, när han skulle till Amerika, började eländet. Sedan har jag haft ständiga motigheter. Jag hoppades dock inom kort kunna göra mig skuldfri genom att knoga med timmerkörning om vintrarna och årligen sälja några nötkreatur, men nu äro förtjänsterna så dåliga, att man får vara glad att icke bli skyldig, när man gör sluträkning om vårarne; och för liden renskada både sommar och vinter sedan jag öfvertog gården, har jag måst sälja ena hästen och största delen af nötboskapen. Och ändå har jag denna vinter måst köpa nästan alt fodret. "Köpa"? Jag har borgat, men hvad skall jag betala med? Hvad skall jag betala de ständigt växande räntorna med? Jag måste, jag såsom alla andra, sälja min gård till bolaget. Det är den enda räddningen".

"Tråkiga saker alt detta! Men, Niela, tänk om jag finge hjälpa dig något! Och då renen har gjort dig så mycken skada, önskar jag, att han ock finge göra dig nå-

gon tjänst. Jag har länge funderat, huru jag helst skulle kunna löna dig något för all den godhet du visat mig allt sedan jag var ett barn. Att löna dig allt, skall jag aldrig lyckas, men jag har beslutat att göra hvad jag kan — du må nog tro, att jag vetat om dina trångmål. Tag emot detta såsom ett minne af din lapske broder, och mina renar höra dig till från denna stund”.

Jakko hade kallat Nils afsides till den s. k. bolstugan* eller rummet på byggningens västra flygel. Där försiggick detta samtal och framtog Jakko ett *renmärke* (köpeafhandling), sanktioneradt af Hede tingslags häradsrätt, öfverlemnande det till Nils, tilläggande:

”Jag har ej många renar, omkring 70 stycken kanske, men det är i alla fall ett värde af minst 14- eller 15-hundra kronor. Säljer du dem, kan du betala bra mycket af dina skulder; har du kvar dem, skall jag vara din dräng. Vi skola vårda dem väl och vi skola snart få en hjord, värd flere tusen kronor”.

Nils var för några ögonblick så öfverraskad, att han ej visste huru han skulle bära sig åt.

”Nej”, sade han äntligen, ”inte skall du

* Det är: bordstuga.

skänka mig alt hvad du har; vill du hjälpa mig något, så kan du få tillfälle därtill en annan gång. Det måste kanske i hvilket fall som hälst gå illa med mig nu. Åtminstone behåll renmärket”.

”Nej, renmärket skall du ha. Du är säkrare för bränvin än jag. Bondskojare skola kanske ändå narra af mig både det och renarne. Skarfdörrsgubben har pröfvat mig mer än en gång. Tag mot min gåfva, Vi skola hjälpas åt. Gården skall du ha kvar”.

”Jakko, jag känner mig rent ut öfverväldigad af din själfuppoffring för min skull; men det är dock någonting, som du icke tagit med i beräkning. Som du vet, har jag den öfvertygelsen, att det är orätt, att bofaste hålla renar”.

”Åh, dumheter! Ser du inte, att alla renägande bönder bärga sig bättre än de som inte ha renar?”

”Ja, men det var nu fråga om huruvida det var rätt. Jag vill inte vara med om en affär, huru vinstgifvande den än må vara för min egen del, så framt den är till skada för en större allmänhet. Du nämde nyss ”bondskojare”. Menade du då inte just sådana renägande bönder?”

”Jag menade sådana bönder, de må nu ha renar eller icke, som lägga an på att skinna lappen inpå bara benen — sådana

som narra på honom bränvin och äro hårda mot honom ifråga om renskada”.

”Nåväl, om du skulle säga uppriktigt hvad du tänker, skulle du icke tillstå, att det vore rättvist att endast lappen hölle renar?”

”Tvärtom! Jag tycker det skulle vara orättvist om inte äfven svensken finge ha renar. Huru kan du tvifla på min uppriktighet? Har du någon gång funnit mig vara falsk?”

”Visst icke. Men jag tycker, att då lappen lider så mycket ondt af svensken, rent af utarmas, så borde han veta bättre, äfven om han icke vill bekänna det, än att gilla och försvara det olycksbringande kompaniskapet dem emellan. Ty det är ju detta, som är orsaken till hela villervallan”.

”Huruledes då? Jag begriper ej ditt resonnemang i denna fråga”.

”Bli nu inte stött på mig. Fastän jag visar mig så här otacksam, är jag dock det i själfva verket icke. Eftersom det nu blir så afgörande för mig, måste vi diskutera frågan grundligt. Jag hoppas du förstår... Jo, jag menar att om endast lappar hade laglig rätt att hålla renar, så skulle de hellre hålla dem inom lofliga områden, d. v. s. valla och styra dem bättre, och då skulle hjordarne icke kunna förökas så ofantligt, så-

som nu är händelsen, så att de som en syndafloed hota att . . .”

”Sakta i backarne!” afbröt Jakko. ”Har renafveln någonsin varit förbjuden de bofaste? Åtminstone icke i Sverge, tror jag. Men från forna tider ha vi inte hört om så'na äfventyr som nu. Då lefde lappen och svensken i god sämja. Och lapparne hade då mycket mer renar än nu, det säga de gamle. De nu rådande misshälligheterna ha nog annan orsak. Det skulle väl annars vara bra i Norge; där få inga bofaste ha renar”.

”Nåå, säg mig den orsaken”.

”Jo, lapparne ha förr varit mycket förmögna, ty de ha haft mycket mer renar. Så ha de haft större friheter, fått uppehålla sig nästan hvar som helst, blott icke på slätter och inägor. Här i Härjedalen ha de fått beta sina hjordar ända nere i Sveg och Lillherrdal. Men se, nu ha svenskarne bosatt sig alt längre upp mot fjällen och fordra alt mer och mer strängt på, att lapparne skola hålla sina hjordar ifrån de platser, där de förr haft sedvanerätt; och senast genom afvittringen blefvo renbetesmarkerna mycket begränsade, så att nu ha vi ingen säker rättighet annorstädes än i kala fjället, där mossan redan tagit slut. Häraf förstår du, att om icke bofaste i dessa gränstrakter hade renar

i sällskap med våra, så att vi fingo mera frihet för våra hjordar, så vore vi, stackars fjällfolk, snart förlorade”.

”Men just detta kompaniskap, tror jag, är lappens olycka. Det uppstår en konkurrens mellan svensken och lappen och i denna konkurrens, måste lappen, såsom den svagare, gå under. Ser du inte hurusom hjordarne småningom öfvergå i svenskens ägo? Och dessutom tror jag inte håller, att det är försynens mening att svensken skall vara renskötare. Han måste ha kor att lefva af. Och Härjedalen är ett för boskapsafveln mycket passande landskap. Här skulle vi ha mångdubbelt flere kor och reda oss utmärkt bra, så framt icke renarne vore”.

”Hvad du menar med kompaniskap, begriper jag icke, men jag begriper att vi fjällfolk genom bofaste, som hålla renar, på sätt och vis återfå våra förlorade rättigheter. Jag begriper, att Härjedalen är ett bra land för kor; men jag tror dock, att det är mycket bättre för renar. Du talar om *försynen*. Ser det icke troligare ut, att denna har skapat detta vilda fjälland för renen hållre än för kon? Renen kan lefva här, han trives godt, förökas i tusental, men kon går under i kurrensen”.

”Blanda inte bort korten, Jakko. Jag ville visa dig, huruledes ni lappar, enligt

denna ordning, snart komma att gå under. Visst förökas renarne, men det ha ej ni utan de bofaste nytta af. Snart bli ni allesamman deras tjänstefolk. Kan du icke begripa det håller?"

"Niela, jag tycker att det är vida bättre, att få vara tjänare, blott jag får bo bland fjällen, vara herde och lefva det friska lif, mina förfäder lefvat, än att som en odugling tagas om hand af kronan och underhållas någonstädes nere på landet. Men så kan det icke gå annat än undantagsvis — så gärna du än ville det, du som önskar, att inga rennar finnes. Du är mig en besynnerlig lappvän".

Nils skrattade.

"Nåväl", svarade han ändtligen, "du förstår, att jag också helst ville bli besegrad i denna diskussion, ty blir jag icke det, kan jag icke håller mottaga din gåfva. Jag medger nu, att renarne måste få finnas till och att Härjedalsfjällen äro mycket lämpliga för dem; men det är ett annat mycket behjertansvärdt förhållande, som vi också böra ta i betraktande: lapparne förminskas år från år efter vissa procent, så att man t. o. m. kunde beräkna vid hvilken tid de skola vara alldeles försvunna från jorden. När den tiden kommer, måste med nödvändighet bofaste

bli renägare, och hvilka följder det skulle ha med sig, är icke godt att förutse”.

”Bekymra dig icke om en tid, som hvarken du eller jag får se, och som kanske aldrig kommer. Om lapparne förminskas här och annorstädes, tro därför inte att de skola försvinna från jorden. Pastor Fjällbeck sade, att vi äro af samma släkte som det kinesiska folket och att detta är ett starkt folk”.

”Men hvadan denna förminskning, som för oss åtminstone torde vara mest påtaglig här i Härjedalen?”

”Det är inte svårt att förstå det. Lapparne trängas undan mer och mer åt obygderna, där de äro blottställda för himmelens alla väder. Isynnerhet lida de ondt genom köld och bränvin. Det blir allt vanligare, att de små barnen dö. Föräldrarne supa, och så bli barnen vanskötta. Tror du icke att hvilket folk som hälst skulle förminskas under sådana omständigheter?”

”Jo”.

”Men hur var det? Du medgaf således, att bofaste med tiden måste bli renägare?”

”Ja, så framt de icke i lag förbjudas att ha renar, i hvilket fall både lappar och renar skola dö ut. Jag inser alt för väl, att renafveln är mycket inkomstbringande för den renägande bonden, lika mycket som den är till förbannelse för den icke-renägande. Men

det blir nu fråga om, huruvida det är *nyttigt för lappen* att bonden har renar, och om så är, hvilket jag ännu icke kan inse, då är ju den icke renägande bonden i fjälltrakterna, såsom en svag part gent emot två mäktiga, alldeles dömd att gå under”.

”Nyttigt för lappen? Jo, på många sätt”.

”Hvilka?”

”Jag har redan sagt, att lappen genom den renägande bonden återfått, till någon del åtminstone, sina förlorade rättigheter. En sådan bonde tar det lugnt, om någon ren betar på hans slätter eller sparkar omkull något honom tillhörigt fodergolf, ty han tänker, att det kanske är hans egen ren, som gjort det. Hos bonden har lappen alltid ett gästfritt hem, och denne står honom alltid bi gent emot sådana, som vilja göra honom skada. Denne bonde hjälper vidare lappen att sälja sina produkter samt göra uppköp af varor, som han behöfver, och dessa får han mången gång fraktfritt till fjälls, emedan bonden i alla fall måste dit med häst gång efter annan för att hämta renvaror, som han skall sälja. Och då bonden slaktar något af sina renar, får vanligtvis lappen, som därvid biträder, sina andelar däraf, så att han kan lefva i månader. Och för sådana ”bondrenar” har lappen 1 kr. pr stycket för år i sytlön. Det duger. Tänk du, om t. ex.

Svartmorlapparne, som vårda tusentals renar åt bofaste, voro sparsamma och ordentliga, huru förmögna de skulle bli! Men ännu en sak, som du särskildt bör lägga på minnet: Därigenom att de renägande bönderna bli talrikare och hjordarne större, blir lappen altmera eftersökt såsom herde, och i sammanhang därmed måste våra familjer i fjällen bli talrikare, hvilket åter kommer att bidraga till vargens utrotande. Häraf förstår du, att lappen på detta sätt måste bli alt mera älskad och omhuldad, istället för att han skulle hatas och förföljas, såsom i Norge, om så illa blefve, att han ensam hade rätt att äga renar”.

”Jag tror, att Fjällbeck lärde dig predika också”, svarade Nils skämtsamt. ”Men trots den gyllene lapska framtid du målar, kan jag dock icke förstå, huru striderna lappar och bofaste emellan skola kunna biläggas, så att ingen af de tre stridande parterna måtte behöfva ta dödsstöten; fred måste snart bli sluten, annars går det illa med både lappen och den icke renägande bonden. Det måste ju hvem som hälst kunna inse”.

”Jo, det skall jag snart säga dig. De biläggas just därigenom, att de bofaste, hvilka äro lapparnes närmaste grannar, bli renägare. Och oss emellan bilägges ”striden” genom att du mottager min gåfva. Det skall sedan

aldrig falla dig in att nedskjuta renar eller annars hämnas på lapparne, när renarne göra dig någon ringa skada”.

”Hämnas vill jag aldrig, men ersättning måste jag i alla fall ha, ty jag måste ha kor också, icke bara renar. Och blir jag ägare af renar, så vill jag alt se till att de vårdas, så att de icke få ströfva som vildrenar”.

”Rätt. Det ligger stor vikt därpå. Hvarför fjällfolket här är så försumligt i detta afseende kan jag icke förstå. I mycket beror det nog på bränvinet, men icke beror alt slarf därpå håller. Det måste vara något annat fel, och det skall jag ovilkorligen ha reda på”.

”Hvad du är ifrig Jakko! Och du bekymrar dig bestämdt mycket mer för mig än för dig själf”.

”Medgifves. Jag ville, att du skulle förstå ditt eget bästa, och så långt jag kan, ville jag hjälpa dig, men du torde knapt få något bistånd på det sätt jag kan gifva det, om du först skall ha lösning på alla gåtor angående de lapska striderna”.

”Käre du, förlåt mig! Jag mottager din gåfva — jag mottager den med största tacksamhet. Diskussionen lemna vi å sido. Framtiden skall utvisa hvilken af oss, som hade rätt”.

Nils tackade och tog Jakko i famn och svängde honom omkring ett slag, hvarvid en glädjestormande brottning uppstod, så att stolar och säten ramlade öfver ända.

Förundrad öfver detta oväsen — någonting så ovanligt i det lugna Nils Erssonska hemmet vid Ljusnan — kom hushållerskan eller "moster Lena", som hon gemenligen kallades, rusande med hjärtat uppe i halsgropen och tittade in i dörren. Men då hon såg Jakkos kängbeskodda fötter sväfva uppe i taket och i nästa ögonblick Nils fara till väders, förstod hon, att endast lek var å färde och vände skrattande om.

Och om ett par ögonblick kommer hennes gosse efter.

"Nu moster Lena", sade Nils och det låg en sällsam friskhet uti hans röst — "må ni på med pannan och koka kaffe, för Jakko och jag ha gjort en stor affär, så att vi måste ha ett blänkande "ljusminne".

De hade nämligen kommit öfverens om att det skulle få heta *affär*, hvilket det ock i viss bemärkelse var, ty Jakko hade fått löfte att från denna stund, mera än förut, få vara såsom barn i huset. Tillika hade de kommit öfverens om, att deras enskilda förvärf, skulle få lända till deras gemensamma bästa. Det var ett slags fostbrödralag de ingått. Men allmänheten skulle icke få veta

annat, än att Nils tillhandlat sig Jakkos re-
nar, och det var detta, som den förre nu om-
talade för moster Lena och sin gamle fader,
hvilken satt vid spiselstället och gjorde träskedar.

Nils var ovanligt uppsluppen vid detta
tillfälle; det brann en sällsynt eld i hans ögon
och på hans kinder.

Den gamle i sin dystra sinnestämning såg
upp och gaf den föga uppmuntrande erinrin-
gen:

”Hvad har du att köpa för? Har du
skuldsatt dig nu igen?”

”Inte farligt med det, far, jag kan snart
betala mina skulder, hoppas jag”, svarade
Nils.

Fader Nilsson log ett tviflets leende och
böjde sig åter ned öfver arbetet, men moster
Lena, som var af ett mera sangviniskt tem-
perament, kunde icke motstå den glada stäm-
ningen, utan var helt med i hej och gamman
samt bestod sig t. o. m. en extra tvättning
i en gryta framme på spiselkanten. Och inom
några minuter var kaffet färdigt. Först sedan
detta hade gjort sin värkan, blef den gamle
något meddelsammare. Och de två unga sto-
jade och väsnades såsom i gossåren.

Den oväntade kärleksgården, hvilken så-
ledes kom som en himlens gåfva, sönderslet
den digra molnväggen, som så hotande tim-

rat sig upp öfver den lilla familjen, och badade väg för glädjens solljus, så att alt oförhappandes tedde sig i föryngradt skick. Nils visste ej, huru han skulle ge uttryck åt sina känslor. Och han, som hade lärt sig att taga lifvet allvarligt, lät sannerligen icke bedraga sig af en illusion. Tydligen var det nu hopp igen. Icke någonsin hade han förlorat modet, men till följd af de ständigt mötande svårigheterna hade han råkat i en viss förstämdhet, som äfven afspeglades hos hans fader och hushållerskan, hvilken senare alt mer och mer räknade sig såsom medlem i den lilla familjen.

Svårigheterna hade dock haft äfven sin nyttiga invärkan på Nils. Genom dem hade han blifvit starkare, och hans obeslutsamhet hade nästan helt och hållet försvunnit. Med den beundransvärda seghet, som är utmärkande för Härjedalingen, böjde han sig spänstigt under lifvets bördor.

Och angående Jakkos åsikt om hans räddning, kunde han icke tvifla så mycket på, att den möjligen var riktig. Jakkos gåfva måste i hvilket fall som helst vara af afgörande betydenhet.

Inne vid spiseln stod en klumpig järnkamin af Ljusnedals Bruks tillverkning, hvilken begagnades endast midvinter, då det var som kallast. Bruksmärket å denna förestälde

en lapp sittande i akja, förspänd med en springande ren. Nils och Jakko voro från barndomen vane vid denna bild, men nu hade den med ens blifvit såsom ny, och de började göra sina infall med anledning af densamma.

"Det är lappen i alla fall, som skall hjälpa mig", sade Nils, i det han mot ugnen strök eld på en tändsticka och tände sin pipa.

"Nej, det är renen", erinrade Jakko.

"Jag hade ingen ren, om inte lappen vore", svarade Nils.

"Ja, lappen skall alltid veta att visa sin tacksamhet gent emot den bonde, som visar honom sant tillmötesgående, och renen skall, såframt han får vara ifred för elaka människor, vara det kapital, hvarigenom både lappen och bonden kan ha en tryggad tillvaro".

"Men om du gifter dig, Jakko?"

"Jag gifter mig aldrig". Han slog dock härvid ned ögonen och tycktes tänka något helt annat än han sade.

"Hvarför icke?"

"Jag finner aldrig någon lapska, som jag tycker om, och någon svenska kan jag inte få. Men om *du* gifter dig, kanhända Jakko inte får ha något hem här längre?"

"Oroa dig inte för det".

"Jo, jag borde ha gjort något förbehåll", menade Jakko skämtsamt.

"Jag skall göra det förbehållet, ifall det skulle behövas", svarade Nils.

"Godt, men i händelse du tar kyrkvårdens dotter, behöfs det inte, ty kyrkvården har mycket renar, och alla renägande svenskar äro lappvänliga".

"Huga nej! Jag lär nog vara för fattig nu som förr".

"Ho vet? Du är nu *renägande bonde!*"

Nils Ersson var en sådan, som trots sina utmärkta egenskaper, icke var mycket ansedd i allmänhetens ögon. Han var van att lefva efter sina tillgångar, och som dessa blefvo allt mindre och mindre från den dag han började lifvet på egen hand, var det också helt naturligt, att han till det yttre visade sig mycket tarflig och, så vidt möjligt var, drog sig undan sällskapslifvet. Bolagsrörelsen hade äfven kommit till norra Härjedalens fjällbygger med nya seder och behof, så att det i mer än ett hänseende började bli helt annorlunda än förr. En stor del arbetare, som inströmmade från mera kultiverade provinser inom riket, lyckades göra sig mycket bemärkta, synnerligast bland den feminina delen af befolkningen, så att Härjeulfs ättlingar allt vanligare undanträngdes. Stolta hälsingar,

fina värmlänningar, härkulesartade dalamän, energiska närkingar o. s. v. ansågos för hjältar, jämförda med de infödda. Så stiliget de voro klädda dessa herrar och så rara namn de hade, alldeles såsom präster, häradshöfdingar och officerare! Ej underligt om en sådan som Nils Ersson, med sitt tillbakadragna, stilla väsende, fick lära sig att "hålla åt sidan" och draga sig tillbaka i det obemärkta. Men ihärdig i sitt arbete och sparsam, ägde han dock alla förutsättningar att kunna slå sig fram. Och då han nu fått ny anledning att hoppas, att det skulle gå väl, var han också mera arbetsam och glad än någonsin tillförne.

VIII.

En prästhälg i Storsjö.

"Att det inte syns något grönt ännu, och vi ä' 8 dagar efter midsommar!"

"Men löfskogen är ju grön öfveralt, och häruppe är fjällrepan nära fullbladig".

"Jag menar själfva marken. Se hvad den är brun".

"Inte underligt det; snön har nyss tinat bort".

"Och så blir det ju ingenting grönt häller så här uppe i fjällen. Här kan endast mossan växa".

"Ah, det är bra länge sedan här växte någon mossa".

"Nå, ja, men det syns då, att den har funnits här; roten fins kvar, och säkerligen skall den komma till stånd igen".

"Ja, här har funnits mycket mossa i alla fjäll förr i tiden, men nu ha renarne ätit upp den".

"Antagligen ha de trampat ner mera än hvad de ätit".

"Som du vill. Den är borta i hvilket fall som helst, och det kommer att dröja minst 50 år, innan den hinner växa till igen".

"Misstag, Ante. Den lär växa upp på 10 år, det sa' skolläraryn i Undersåker".

"Jag skall säga dig, Sigra, att vi fjällfolk veta bäst själfva, hur det är med den saken. Mossan behöfver en hel mansålder, innan han blir fullväxt".

"Instämmer! Så trodde äfven våra förfäder. Dock fruktar jag att den aldrig kan komma upp mera på sådana platser, där den ej får vara ifred för renarna".

"Hu, det ser bedröfligt ut! Härjedalsfjällen börja bli bruna allestädes. Hvar skola vi beta våra renar hädanetter?"

"Nere i Ljusnedalen!"

Alla skrattade.

"Var du Frirre med i sista kriget vid Anstöten?"

"Jo, jag var med och höll på att få mig en kula genom hufvudet".

"Hvad folk kan vara grymt, som lägger an och skjuter ner oskyldiga djur!"

"Ja, att inte hin onde tar så'na människor".

"Ha de knäpt någon af dina renar också, Jonasson?"

"Hvem tror du inte har fått plikta?"

"Konstigt likväl, att folk, som bär kristnas namn, inte ska kunna handla rättsinnigt med oss; de' är alldeles som om vi hade vildturken att göra med".

"Jaa, men kanske det är vårt fel till att börja med. Sådana misshälligheter voro okända förr. Och hvarför? Jo, de hade hjordarne mera i styr. Nu låta de dem lefva hur som helst och gå hvar de vilja. Och vidare så..."

Jakko, som gjorde detta sista inlägg, afbröts af flere röster på en gång och erinrades i skämtsamma ordalag, att han var för ung att börja predika för dem, att han um-

gicks för mycket med bönder för att veta, huru fjällfolket hade det, att han, såsom varande hemma i Ljusnedalen, vore jäfaktig i sitt vitnesbörd o. s. v.

Det brokiga sällskapet, som marscherade i rask takt uppöfver Flatrufvet, bestod utslutande af fjällfolk, män och kvinnor på väg till Storsjö fjällby för att bevista en af de gudstjänster, som firas där en söndag i kvartalet. Utom de redan nämnda var det ett par äldre gubbar och några ungdomar af båda könen. Alla voro klädda i högtidsdräkter. Loltarne eller lifrockarne, som voro af mörkgrått vadmal, buro ofvan och nedan prälände garneringar af rödt, blått eller grönt kläde samt voro hopdragna vid midjan med silfverbeslagna läderbälten. Vid bältet hade man som kvinna knifden med en massa mässings-söljor i slidan jämte åtskilliga benprylar för olika ändamål. Kvinnornas hufvudbonader voro olika männens däri, att de saknade skärm och voro af lättare tyg. De flesta hade kängor på fötterna; somliga buro kängorna och gingo barfota. Männen svängde sina björkkäppar, skurna för tillfället — Pål Jonasson bar till och med bössa. Några hade tagit af sig koltarne och hängt dem öfver ena skuldran, visande att de äfven hade bomullsskjortor, någonting sällsynt hos lapparne. Den pittoreska gruppen flög lätt och hastigt

framåt. Det var såsom om den varit bevingad. Främst gick Jakko med elastiska steg. Han var högburen och vacker som aldrig förr. Och enär han börjat föra ett mera stillasittande lif, hade det kantiga hos honom i det närmaste försvunnit. Dessutom syntes han minst dubbelt så tung som någon af kamraterna, hvadan ock själfva fjällryggen, som annars låg tyst och känslolös, tycktes ha någon liten känning af de tramp, han tillfogade densamma. Varande en fullblodig fjällapp, hade han ej det minsta drag af bonde. Hällre skulle man i hans figur ha kunnat spåra någonting vilddjursaktigt.

Det var lördagsförmiddag. Himlens blå päll hvälfde sig ohöljd öfver bärg och dal. Solskenet var sprakande varmt. De ännu delvis snöklädda fjällkolonnerna återkastades ljuset från flere håll, så att det var olidligt för svagare ögon. Men luften var sval. Stundom passerade sällskapet någon, väldig drifva, hvarest halfvilda renar, bländade af det starka ljuset, dansade och tumlade om, så att det varit en lätt sak att taga dem fatt; men varskodda, lade de i väg i hvinande lopp.

Så långt komma, att det började slutta nerför åt Storsjösidan, sätta sig Jakko och Jonasson ner. Det sker på uppmaning af

den förre, som på samma gång uppmanar de öfriga att fortsätta. Torkelsson erinrade då till allas uppmuntran om att Jakko sannolikt ämnade begära Jonassons dotter till hustru, den 40-åriga Dadda, hvilken ock var med i sällskapet. Men det var ett ämne af helt annan natur Jakko ville språka om.

Från platsen, där de satte sig, har man, en sådan sommardag som denna, nästan oförligneligt härliga utsikter. I norr ser man Syl- och Helagsfjällens dominerande alptoppar, klädda i snöns silfverharnesk och skimrande i solbaddet såsom om de vore fyrtorn midt ibland dessa hotande fjällvägar; i nordost höja sig Lundörsfjällen i de mest knaggliga formationer; rätt i öster titta Oviksfjällen blygsamt fram; i söder aftecknar sig en lång, sammanhängande bergskädja, här och hvar höjande sig till någon välformad fjälltopp, som mycket påminner om en riddarborg eller något fästningsvärk. De mörka gran-skogarne, som längst i fjärran skymmas af landrökens blå förhänge, sträcka sig långsamt upp mot den majestätiska fjällslätt, hvarest våra vandrare satt sig ned, där de oförmärkt förtona i dvärgartad björkskog af ljusgrön färgskala. Genom det lätta skogstäcket höja sig här och där vålar och framskymta små sjöungar. Så långt ögat når är det vildmark och öde bygd.

"Nu skall du vara god och omtala den "hemlighet", du nämde om senast vi voro tillsammans i Svartmoret", bad Jakko.

"Såå, lade du detta på minnet? Nej, vet du, jag vågar inte".

"Är det så viktigt? Jo, du måste hålla ditt löfte".

"Då måste du svärja på att inte knysta därom för någon".

"Ja, vid alla Sverges och Norges gudar lofvar jag att aldrig omtala det för en enda."

"Nej, det där var ingen riktig ed. Du måste alt nämna satan".

"Hvad, har du aldrig vitnat på tinget, Jonasson? Där duger det inte att nämna den busen. Gudar måste man svärja vid, om det skall vara en bindande ed".

"Nåväl, jag får väl nöja mig då. Och för rätten tviflar jag inte ett grand på din sannfärdighet. Men jag och många andra fjällmän i Härjedalen äro strängeligen förbjudna att omtala det för någon obehörig".

"Af hvem då?"

"Åh, du förstår väl det; af dem vi ha mest renar åt. De' ä' djuptänkta karlar. De ha funderat på, huru renarne lättast skulle kunna förökas samt bli stora och vackra. Och de ha upptäckt, att man fortast och ledigast når detta mål genom att låta dem till hälften förvildas, d. v. s. icke valla dem, utan

bara se om dem emellanåt, icke mjölka dem, såsom vi af ålder varit vane, utan — — —”

”Där ha vi ägget! Sakramenskade bondlurkar! Och då ska vi, stackars fjällfolk, få bära skulden för altsammans. Hvarför har ingen af eder sagt mig detta förr?”

”Lugna dig Jakko! Det är bara två bofaste renägare, som rådt oss detta. De andra ha ingen aning därom. De klandra oss för vår försumlighet, men berömma oss för den storartade tillökning deras hjordar ha. Ingen har vågat anförtro dig denna hemlighet, emedan du står för nära bondfolket”.

”Är det icke Skarfdörrsgubben och herr Fyndig, som tänkt ut den rackarskonsten?”

”Du får gissa på hvem du vill, men något närmare besked får du inte, för du skulle kanske hämnas”.

”Jo, de ä' snygga herrar de där, och de bli inte rika för ro skull! Nu förstär jag, hvarför Tolje och andra berömt sig af att vara så skickliga renskötare. Men de få berömma sig lagom, när de bli fattiglappar. Hämnas? Kan en killing hämnas på en björn? Jonasson, vi gå under allihopa, om vi inte börja vårda vår egendom bättre”.

”Ack ja, vi förmå hvarken det ena eller andra. Vi ha släpt ledtömmen för långt. Vi bli snart bonddrängar allesammans”.

"Nej, än kunna vi räddas mycket lätt, bara vi akta oss för sådana skojare som endast lägga an på att locka af oss vår egendom. Bofaste i öfrigt, som ha renar, äro vårt säkraste stöd, och desse lära oss inga galenskaper håller".

"Ja, du bråkar mycket, du Jakko, men du har inte pröfvat mycket. Dock bör du minnas hvad du lofvat och förhålla dig lugn".

"Så långt jag kan".

Efter denna Jakkos tvetydiga slutreplik reste sig de två och fortsatte marschen raskare än förut, för att om möjligt hinna upp sällskapet, hvilket redan försvunnit nere på den buktande fjällplattan. Men nu voro de båda alldeles tysta. Jakko rynkade ögonbrynen och såg hotande ut samt flög hastigare, så att han gång på gång måste stanna och vänta på den af alla krafter speltande gubben. Först nere i skogsbrynet, där fjället sänker sig närmare 200 meter nästan lodrätt mot Storsjön, stötte de tillsammans med de öfriga, som där satt sig ner att hvila. De ankommande hälsades med skratt och lustiga anmärkningar. Men Jakko lät ej skämta med sig. Han log icke en gång, utan fortsatte allvarsamt framåt.

"Han har gett honom på båten, gubben".
upplyste en spöling, som satt och rökte to-

bak så att det var alldeles mörkt omkring honom.

"Inte må ni tro, att de rådgått om någonting sådant", upplyste enfaldigt nog Dadda, hvars glada uppsyn skvallrade om att hon för sig själf tänkte: "ho vet?"

Jakko och Jonasson undantagna, hade alla hjärtans roligt.

Omgifven af en så lekande natur, som den i Härjedalska fjällen, hälst en sådan lofsjungande sommardag, då alt, bärg och sjö, skog och dal, luft, älf, snö, blommor, jord och himmel, famnas i innerligaste harmoni, är det svårt för en frisk människovarelse att vara tyst och allvarsam. Man känner att man måste vara med. Hjärtat, påvärkadt af det yttre, förmedlar lif och lust åt hela ens varelse.

Det är afton. Den treangulera af 52 holmar beprydda Storsjön, ligger spegelblank vid bärgets fot. Ute på näset, hvilket famnas af de två milslånga sjöarmarne, ligger den anspråkslösa fjällbyn af samma namn som sjön. Midt i sjön reser sig en näpen träkyrka med särdeles vacker tornkupa. Byn, kyrkan, de löfbeprydda stränderna samt de gigantiska omgifningarne i öfrigt se sin bild i den klara kristallspegeln, hvars yta grumlats något för tillfället utaf en tyst framilande båt och en flock vildgäss, som för den-

samma viker åt sidan. Marken prunkar i grönt och af vilda blommor i varierande färger. Den klara luften är lätt parfymrad af björk- och blomdoft. Det är en stämningsfull lördagsafton, som mäktigt manar dessa fjällens barn att tänka på sabbatens hälgd. Naturens klockor kalla till andakt. Och när hälg inringes från kyrktornet, är det därför som om ljudvägorna äro vanmäktiga att framkalla någon vidare uppmärksamhet. Det nästan klanglösa klämtet är tvunget och ängsligt stönande, likasom rösten från en bättlingspredikant, när han vet att han ropar förgäfvos.

Folk är i rörelse. Här och hvar gå de mellan gårdarne. Somliga komma roende. Från nordost kommer en helt liten karavan af hästar och människor, Alla veta att det är prästhälg i Storsjö.

När vårt sällskap ändtligen kommit öfver sjön och anländt till Tomtgården, där de betinga sig kvarter öfver hälgen, är det redan sent på kvällen. Men solen och folket tyckas ej veta om det. Och synnerligast i detta kvarter är det rörligt. Flera andra kyrkibesökare ha nämligen tagit in där förut. En Mässlingsbo vid namn Langgren bjuder de ankommande på kaffe och bränvin (kask). Han är dem väl bekant, och de tro naturligtvis,

att han gör det af välvilja. Karlarne förtära blandningen. Och tröttheten är därmed för dem med ens försvunnen. De bjudas på mera, dricka och skämta. Endast Jakko nekar att mottaga något vidare.

”Men det är prästhälg bara en gång på hela sommaren”, erinrar Langgren.

Jakko är därmed öfvervunnen, och han skall bestå hela laget. Och när han bjuder kan ingen säga emot. Äfven kvinnorna måste vara med. En af deltagarne börjar traktera ett dragspel, hvarvid somliga hugga i och dansa. Men som rummet är för trångt, måste de snart begifva sig ut till en loge. Dock stannar Jakko inne tillsammans med sina manliga sällskapare och Langgren, hvilken senare kastar fram en kortlek och föreslår att spela knack. Nåväl, det är mycket lättare än att dansa, mena de, och på så sätt roa de sig intill midnatt. Men då de börja sala upp 5-kronor och Jakko gått bet ett par gånger, blir han ledsen och går ut. Nu hör han äfven fiolmusik. Det är mer lockande ändå. Han får lif såsom på nytt. Innan han vet det riktigt själf, är han inne på logen och indragen i den vildt svängande strömmen af lappar och bondfolk. Där knogas det hela natten. Emellanåt trakteras det med vin och Smithens droppar. Ljusnedalshjälten bekostar det hela och vinner därför till sin stora för-

tjusning, allas loford och beundran. Han är nu icke längre den fattige, svärmodige Jakko, utan den rikaste och stoltaste fjällman som någonsin deltagit i en sådan folklek. Men han, som eldar på med sina spritvaror och därigenom vinner lika mycket guld som Jakko "ära", nämligen hemmansbrukaren Jonsson, värmlänning, har kommit i slagsmål med en Kläppbo, så att ett vildt tumult uppstår, och det blir något afbrott i dansen. Alla skynda ut för att se på, och somliga kasta sig in såsom deltagare för att hjälpa på ena eller andra sidan. Jakko, något djärfvare än andra bland sitt folk, hvilket nästan aldrig blandar sig i sådana saker, kastade sig bums in i striden för att bistå Jonsson, hvilken, enligt hans åsikt nu, *naturligtvis* måste ha rätt. Det går hett till mellan sköldarne. Skränande indiantjut uppsändes, så att det genljuder kring sjöstränderna. Men sedan en pojke från kyrkbyn blänkt med knifven och tilldelat Kläppbon ett lätt hugg i ena armen, afskräckas kämparne och larmet tystnar.

Äfven i andra ändan af byn dansas det. Deltagarne där äro mest bröllopsfolk. Fiol och dragspel höras. Och att man där inte har det mindre festligt, därom vitna upprepade gallsrik, som ömsom uppställas af de dansande inne i Karl Erssons bolstuga,

och af några atletartade bondynglingar, hvilka äro sysselsatta med att på gammal kämpased mäta sina kroppskrafter.

Men när det lider mot kl. 4, och solen börjar blänga varmt öfver Storsjövåg och daggens pärlsådd gnistrar som härligast träffas alla likasom af en domning och larmet tystnar. Snart hvarken synes eller höres någon mänsklig varelse, med undantag af Jakko, som somnat i gräset strax bakom logen. Endast gökens gälla "ku-ku" och talltrastens mångkonstiga toner eka fram öfver näjden som slutackord i den af skärande missljud sammansatta symfonien.

När det kl. 10 samma morgon ringer till gudstjänst, är kyrkan i det närmaste fullsatt; men många fler komma i långa rader, komma från nära och fjärran i dessa undangömda fjällbygder. Framme efter stora gången står folk i kö, och den trånga läktaren är alldeles fullproppad. I främsta bänkarne nere sitter brudfolket, Storsjö-Jakko skall i dag vigas med en stinta från Undersåker. Hela veckan förut ha de hållit bröllop. Fjällfolket är därför rikt representeradt.

Värmen börjar snart bli tryckande. Prästen hinner icke ens med preludierna vid al-

taret, hvartill höra flera barndop och kyrkotagningar, innan somliga äro försänkta i sömn. Pål Jonasson, uppe i läktarens främsta bänk, hvilande hakan mot skranket, drar till med en så djup snarkning, att någon vid sidan måste ge honom en kraftig stöt. Sedan texten, om "det stora fiskafänget", upplästs från predikstolen och talaren börjat förklara, att det var människofiskar och människofiskare här var fråga om, hördes ett doft buller och sorl från trappgången upp till läktaren. Rätt som det var, kommo herr Fyndig och Ljusnedals-Jakko armbågande sig fram. Vid anblicken af den förre lutade sig "läsar-Pelle" till sin granne och hviskade:

"Där som åtelen är, dit församla sig ock örnarne".

Jakko var okammad och såg vild ut. Han hade synbarligen äfven fått sig ett friskt morgonrus och stod stolt som en pinne, blossande röd i ansiktet, tittande mekaniskt ner öfver det brokiga auditoriet. Det tycktes honom, som om han hade befunnit sig i midten af en starkt roterande jättekvarn, å hvars ytterkant han såg altaret, brudparet, predikstolen, prästen, fönstren o. s. v. i våldsamt fart snurra omkring. Det hjälpte ej, att han sökte öfvertyga sig om, att denna rörelse endast var skenbar; det blef outhärdigare ju

längre han stannade, och snart måste han göra en förtviflad ansträngning för att komma ut igen.

Middagstimmarne förgingo i allsköns frid och ro. Inne i gårdar och torp festades det visserligen, men först på aftonkvisten började festandets kraft och värkan bli spord. Tomt-Johan, som hela dagen varit utstyrd med lappmössa, kom knogandes med en häst, hvilken han ämnade byta bort till en Ljungdaling; en hop ynglingar drog stojande genom byn, bärande på en dörr en ung kvinna, hvars namnsdag det skulle vara; en hop ungdom i konfirmationsåldern sprang änkleken; några äldre karlar suto tysta omkring en sten nere vid sjöstranden, spelande kort och supande emellanåt. Och på kvällen blef det åter dans i båda ändarne af byn. Hos Karl Erssons, å själfva bröllopgården, där prästen af hjärtats fröjd dansade med, gick det naturligtvis mera städadt till.

Senare blef samma skrån och tjut som föregående kväll, dispyter, slagsmål och annat mera, som, trots den ljusa natten, måste räknas till mörkrets gärningar. Snart var det ock inte vidare någon skilnad mellan bröllopsfolk och kyrkobesökare i öfrigt, utan alla smälte samman, bildande grupper och sällskaper efter de olika intressen och sympatier, som för tillfället på olika sätt gjorde sig

gällande. För rästen var också bröllopet slut i och med denna dag. Men festandet skulle efter gammal sedvänja, fortsätta så länge några starksaker ännu voro tillfinnandes.

IX.

"I trollens garn".

En af prästhälgens slutsccener utspelades hos kyrkvärdens, i en gård ute på näset, hvar rest såväl en del byfolk som främlingar af båda "nationerna" på måndagsförmiddagen likasom på aftal kommit tillsammans.

Det var isynnerhet affärer, ärenden af olika slag och de skilda sällskapens komplimentering före uppbrottet från byn, som händelsevis fogat så att folksamlingen kanske var störst just på detta ställe. Ena ändan af det jämförelsevis stora envåningshuset utgjorde det egentliga gästrummet; den andra var på samma gång kök, sof- och arbetsrum. I båda var öppen spis och långbänkar längs väggarne. I senare rummet var det nära fullt af människor och mycket surr-surr; i det förra däremot var det rymligare och mera stillsamt. Trenne hedersbönder från hvar sin

fjällby, hvilka suto vid ett bord längst inne och drucko kaffe, utgjorde själfva hufvudgruppen. En lappgubbe låg utsträckt på golfvet under en bänk och sof med sin ränsel under hufvudet. En Ljungdaling satt i spiseln och finkarfvade lite norsk tobak mellan fingrarne, hvilken han sedan stoppade i en järnpipa och rökte med synbarlig njutning på samma gång han omedvetet gned ryggstycket af sin svarta vadmalsbonjour mot den nykritade muren. Inne i hörnet till vänster suto på ett säte tvänne unga lappflickor, vändande ryggen utåt rummet och betraktande en hynda med valpar, som lågo på en renhud längst inne i vrån. Den ena af dem var klädd mera likt en flicka från staden än en vanlig lapska, men hon igenkändes dock såväl genom sin för hennes nationalitet så kännetecknande kroppsbyggnad som genom toppmössan, hon bar på hufvudet. Af sällskapet i öfrigt må endast nämnas den gamle Pål Jonasson, som synbarligen fått sig ett godt morgonrus och för tillfället experimenterade såsom festprisse, dansade, hoppade och väsnades midt på golfvet och gnolade på den allbekanta herdevisan:

”Jag fattige lappman
som bor uti lappland —
mellan bärg och stenar,
betar jag mina renar...”

hvilket väckte allmän munterhet. Äfven flickorna skrattade, men de tycktes blygas däröfver och sågo oafvändt in i vrån.

Plötsligt kommer äfven Jakko in. Utan att visa någon vidare uppmärksamhet åt Jonassons uppvisningar hastar han skygg och sluten att söka sig sittplats på en ledig bänkända inne i hörnet strax bakom de två, som sitta och se på hundvalparne, hvarvid den ena af dem vänder sig om och fixerar honom ett ögonblick. Jakko rycker till och synes tveksam om han skall stanna eller skynda vidare. Men ingen hinner lägga vidare märke till hans besynnerliga beteende, innan herr Fyndig kommer störtandes efter och ser hotande ut. Varande, utom prästen den ende herremannen på platsen, och klädd i mörkblå klädeskostym med blanka knappar, tyckes det rent af som om han komme "å ämbetets vägnar". Jonasson blir förskräckt, tar af sig mössan och skyndar att huka ner sig på spiselkanten bredvid Ljungdalsbonden. Men Jakko blir dödsblek. Och honom är det ock det gäller. Herr Fyndig ryker fram, hugger honom i kragen och drager honom med sig till den af akrobatens nyss lemnade scenen.

"Jag skall lära dig, din kanalje, så framt du icke låter rätt vara rätt!" utbrister Fyndig. "Vet ni inte att den här gynnaren är

renägare, och nu presenterar han sig såsom fattiglapp?" vädjar han till folket vidare.

Ingen svarar.

"Såg ingen af eder att den här och jag spelade knack hos Tomt-Johan i natt?" frågade Fyndig starkare.

"Joo", svara ett par eller tre personer.

"Kom med ni då genast!"

Två af gubbarne vid bordet och den som satt i spiseln resa sig och följa med, den senare med en ej så obetydlig kritexport på ryggen. Jakko följer med, som ett fångadt villebråd. Och framkomna till Tomtgården — där han egentligen hade sitt kvarter — måste han utan krus ge herr Fyndig en revärs på 300 kr., värdet för 10 renar, som han under natten spelat bort och i själfva värdet icke ägde. Sedan var lugnet återställt, förutom inom Jakkos bröst. Han var beredd på att ensam gå ut till fjälls och styra färden hvart han kunde för att på något sätt kunna afleda sin vrede. Men hans forne vän Sakris Nilsson från Oviksfjällen, som äfven varit med på Storsjö-Jakkos bröllop, lyckades öfvertala honom att följa med hem till Tjärnvallen. Somliga af sällskapet därifrån hade redan begifvit sig iväg. Endast Sakris hade hindrats något, emedan han dels skulle söka igen en kamrat, som på något

sätt hade afvikit, dels vänta på Jakko och se utgången på konflikten emellan honom och Fyndig.

Sedan han ändtligen hade dem båda med sig — den förre befans snart vara identisk med den, som sof på golfvet borta hos kyrkvårdens — hade det börjat lida på aftonen. Vägen eller, rättare, stigen var krokig och stenig samt öfver två mil lång, så att det skulle bli en någorlunda ordentlig marsch för dem att nå fram före midnatt.

Men det var ett besynnerligt sällskap Sakris hade fått med sig: den ene slö och stapplande, så att det icke långt emellan var att stanna och vänta honom; den andre häftig och orolig som en björn i slagjärnet, stundom långt förut på vägen och stundom långt åt sidan. Båda liknade dock hvarandra däri, att de voro moltysta. Sakris måste naturligtvis så mycket som möjligt rätta sig efter gubbens marschförmåga. Ynglingen lemnade han däremot större spelrum och visste på långa stunder ej ens om han var med.

Marken och skogen var lätt fuktad af rägn. En mörk åskby som vid middagstiden från söder dragit fram öfver Storsjö, hade lägrat sig på Lundörrsfjällen, hvarifrån Tors vagnshjul gång efter annan hördes rulla, så att mäktiga ekon dånade ut öfver låglandet.

Musiken från ett sådant naturens orgelharmonium står så ojämförligt öfver hvad människokonst kan frambringa. Och det där-efter exponerade tafvelgalleriet har att uppvisa en så storslagen och så utsökt färgskala i de härligaste naturstycken: mörk barrskog, afbruten af löfvärk i ljusare grönska och hvita björkstammar, brusande bäckar med snöskum och solglitter, stenblock och hållar med freskomålningar, skyhöga fjällkolonner i bländande snöhvitt, emellan de stora granitfalten, och längst bort himlens ögonbryn leende genom de mörka molnväggarne. En i rödt och brunt skiftande matta af ljung utbreder sig för ens fötter. Någon här och där framstickande gröngräsfläck prydes af olika slags blommor, t. o. m. mofiler och gullvifvor.

Men de tre vandringsmännen fäste als ingen uppmärksamhet vid det storslagna och sköna i naturen. Den annars så fryntlige Sakris Nilsson själf var tungsint och mulen som de fjäll, mot hvilka de styrde sin färd. — Det började bli natt, och det var ingenting som lifvade sinnet. Väl tystnade åskan, men det blef en så dyster, hemlighetsfull tysthet. Göken hördes ej. Talltrasten försökte visserligen musicera, men han kom icke längre än till att stämma sitt instrument och försöka med några små visstumpar hvarpå han tycktes somna in. Endast en liten talg-

oxe, som gång på gång flög framom våra fotgängare och mjältsjukt frampinade sitt "tät-tää", var något intresserad att hålla ut. Men därigenom blott ökade han deras svärmod, ty enligt deras föreställning var den stackars tättingens sång olycksbådande.

Först vid 2-tiden anlände de till lapplägrret. Den senfärdige gubben kröp in i första kåta, men Sakris och Jakko togo in i en annan, den förres hem. Natten hade varit lika ljus som en dag på hösten. Men vid denna timme började det dagas än mer, och guldströet på Lundörrstopparne vitnade om att solen höll på gå upp igen. Fåglarne började på nytt sin sång. Och snart var det hela körer, som stämde samman i en enda stor orkester, så att musiken brusade som en mäktig flod öfver Tjärnvallen med omgifningar. Dock voro de tre männen icke intresserade för något annat än sömnens vallmo. Nu var det deras tur, och fåglarne fingo börja dagens värf med att sjunga dem till sömns.

Då det var lidet långt på morgonen, vaknade Jakko vid att ett par för honom främmande kvinnor samspråkade vid eldstaden strax bakom honom. Han låg vänd mot

väggen och såg ingenting annat i beskuggningen däraf än kanten af den björkrismatta, som tjänade till hans bädd. Det var på samma gång en ganska mjuk och väldoftande matta, ty den var så nyligen sammanflätad af friskt ris, att den ännu var grön. Men huru han låg och betraktade sin bädd och de på densamma lätt domnade musöronlika löfven, kände han sig alt mer och mer nyfiken att vända sig om och se efter hvem det var. När den ena talade var det som om han fördes så långt tillbaka till lyckliga tider och erfarenheter; den andra var honom alldeles obekant, det hörde han bestämdt; och en tredje, som ej så långt emellan hade något ord med i laget, påminde han sig vara husets värdinna, Sakris Nilssons hustru. Vändande sig fram hälsade honom den sistnämnda ett vänligt "godmoron". Men, o, just samma två flickor, som han såg en skymt af dagen förut när han var till kyrkvärdens i Storsjö, såg han nu alldeles vid sin sida! Och den ena af dem . . . ja, det var bestämdt hon . . . han reste sig upp och såg på henne ett ögonblick såsom en vansinnig; det var hon, som han sett så många gånger i sin inbillning, drömt om så mycket, men som han varit tillsammans med blott några få timmar — hon, som han räddat från döden, det var Nanna, Einars dotter! Han såg henne såsom

en Guds ängel och hade velat falla ned för hennes fötter, men inom en minut hade han bemannat sig, tog hennes framräckta hand och hälsade lugnt. Hon å sin sida syntes mycket förvirrad, men sannolikt var det mera för hans besynnerliga beteende än af hänryckning öfver att finna sin räddare. Emellertid blef det han som mest talade och påminde om huru alt tillgick. Det blef en uppståndelse inne i kåtan så att själfva Sakris Nilsson, där han låg insvept i en vadmalsfilt, började resa sig och se efter hvad som var på färde.

Han fann sin hustru och piga sittande såsom fallna från skyarne — den andra flickan var nämligen de barnlösa makarnes nya piga — och Jakko och Nanna språkas vid såsom gamla bekanta. Huru hängde det samman?

Men innan han fick tid att begära några upplysningar i detta afseende, berättade Nanna på nytt den tilldragelse, som föranledt deras bekantskap.

”Det var altsammans mycket underbart”, gäspade Sakris Nilsson.

”Och underbart att de nu träffa samman en gång till”, utbrast mor Nilsson.

”Underbarare att de inte träffats något långt förut”, repade sig Nilsson själf.

Och stämningen kring kaffebrickan — fastän denna var blott af trä — blef därpå så högtidlig som endast en stund i fjällen kan vara, då sommarmorgonen välsignande sträcker ut sina vingar af purpurnmoln öfver bygd, som himlen velat gömma för våld och svek.

Hvad Nanna hade blifvit en ståtlig kvinna! Starkt bygd, välformad och i längd så att hon kunde täfla med hvilken som hälst inom sin stam;* hennes mörka hår låg sammanflätadt i tre hvarf kring hufvudet, ur ögonen framlyste själsstorhet och skarpsinne och ansiktsuttrycket var mildt och mjukt som Oviksfjällen i sommarsol.

Men där hon likasom de två kvinnorna, satt nedhukad på benen tycktes hon för Jakko vara såsom ett villebråd, hvilket blott för ett ögonblick kommit inom synhåll, och, utan att ha lemnat ett spår efter sig, skulle vara vips försvunnet. Och då han vidare gaf akt på huru hon var klädd och hennes sätt att skieka sig, hennes tal m. m., så kände han, att hon stod mycket långt ifrån honom och till och med ifrån lappfolket i allmänhet. Bland lapparne är det visserligen icke någon rang-

* Bland lapparne, som äro ett småväxt folk, räknas det nämligen såsom en framstående egenskap att vara stor och stark.

skilnad — om någon sådan existerar, är det just den som förmedlas genom pänningen, hvarigenom talet om rikslappar och fattiglappar uppkommit — men hon ansåg sig i alla fall tillhöra en lägre klass, den sämsta, de förolyckades. Hans själs glädje försvann för olycksmolnet, som åter kom och höljde hans himmel. Han erinrade sig erfarenheterna från Storsjö, och det mörknade för hans blick. Han reste sig upp och gick ut.

Och strax kom Nanna efter.

"Bor du här i närheten, Jakko?" sporde hon blygt.

"Nej, jag bor i Ljusnedalen", var svaret.

"Åh, den förskräckliga Ljusnedalen!"

"Fick ni också mycket renar nedskjutna där?"

"Åja, men detta var nog liten skada jämfördt med allt elände på annat vis, som vi fingo pröfva på medan vi voro där".

"Ja, jag förstår. Hvar bor ni nu för tiden?"

"Strax norr om Ottfjället. Men kom nu", fortfor hon vidare, "så får jag visa min far hvem det var som räddade mig från att drunkna".

Inne hos Sakris hade Jakko redan fått veta, att hon jämte sin far varit till Storsjö på bröllop och att hennes far var just den

mannen som under natten varit i Sakris och Jakkos sällskap därifrån.

Därinne i Ol-Gulljits kåta sof den gamle ännu, men väcktes utan krus af Nanna, som snart därpå presenterade Jakko, sin räddare. Men han svarade blott med en grymtning. Nanna väsnades, att han måste skynda upp, för kanske Jakko hade brådtom, och för rästen skulle de ju själfva samma dag begifva sig på hemvägen, och just nu skulle den mannen, som hon talat om så mycket, ha sin belöning för hvad han gjort henne.

"Ni har lofvat det", fortfor hon, "och nu nu när vi ändtligen träffat samman med honom, måste ni ge honom någonting. Hvad ska' vi hitta på?"

"Han får ta dig", stönade gubben, lika som hade han velat tillägga: "så får jag vara ifred".

Flickan sänkte sitt hufvud och tystnade. Jakko visste ej hur han skulle bära sig åt. Väl hade han hört om "stekta sparfvar" som flyga en i munnen när man sitter och gapar; men att få en sådan gåfva i skötet, tänkte han, var nog en vida större öfverraskning. Dock märkte han, att det icke var af hjärtat, som Einar sade detta. Men om han toge honom på orden? Ol-Gulljits hustru och son hörde ju det också. Ack — han var den

olyckligaste, och likväl vinkade lyckan honom så nära! Hvad lifvet var gåtfullt!

En stund därefter suto Jakko och Nanna ensamma på en liten kulle ett stycke afsides från lägret. Det var han som föreslagit att de skulle gå dit. Han kände att han, för att om möjligt vinna hennes odelade förtroende, måste ge någon slags förklaring öfver uppträdet hos kyrkvårdens i Storsjö, hvartill hon varit vitne. Ja, han kände behof att få omtala för henne alla sina erfarenheter, alt som låg honom på hjärtat. Men hvarför just för henne? Hon var ju honom i själfva verket en alldeles obekant människa. Och likväl hade han aldrig funnit någon, som han tycktes vara så väl bekant med. Det var såsom om de alltid varit tillsammans. Och behofvet att få meddela någon sina sörges och förhoppningar hade de sista åren blifvit honom alt mera trängande. Vål hade han Niela och moster Lena — dessa voro ovärderliga vänner — men hvad den förre angick, så hade han nog af svårigheter själf, och Jakko hade för vana att i hans sällskap aldrig låtsas sig veta om, att det fans några tråkigheter till, för att såmedels vara till uppmuntran i stället

för att lägga sten på bördan genom att göra väsen af sina egna små pröfningar. Och den senare, hon hade nog den bästa trösten att bjuda på, det visste han väl, men hon talade alltid om ett helt öfverlåtande, om själfuppoffring och sådant mera, som stötte honom för hufvudet och gjorde, att han, likasom Nils, ännu stod där tveksam. Annat var det med den kvinna, han nu funnit. Hon skulle förstå honom, och för henne ville han berätta hela sin historia. Men huru skulle han bära sig åt för att icke behöfva röja äfven sina egna svagheter? — ty han hade allt mer och mer kommit till insikt om, att hans olyckor i flesta fall härledde sig just från dessa —. Finge hon kännedom därom, skulle hon förakta honom, det blefve kanske hela trösten. Hvar i vida världen finnes det moderliga hjärta, som icke allenast ville bemöta honom med deltagande, utan äfven resa honom upp och stödja honom, då han stapplade? Hade han nu kommit det nära, hvarför kände han sig så bäfvande? Vore han kanske den störste usling på Guds gröna jord?

Så resonnerande för sig själf, under det han emellanåt måste ge henne besked om fortgången af "renkriget" i Ljusnedalen, började han slutligen gråta.

"Ah, du har någon sorg, Jakko — säg?" utbrast Nanna i största förvåning.

”Bara elaka människor”, svarade Jakko, i det han torkade sig i ögonen med de trubbiga fingrarna. Han gjorde en förtviflad ansträngning och reste sig, liksom för att afskaka sig bedröfvelsen och visa sig vara man. Och där han stod på bäckens höjd, hjältelik och trotsig, med ögon, hvilka på nytt sköto eld och tårar, som solstrålarne lekte med, symboliserade han sin egen ställning i lifvet. Han var som en ensam tall, illa åtgången af himlens alla väder, nyss skakad af orkanen och öfverhöljd af rägnskurar, men ändå med nog starka rötter för att stå säkert, ehuru han aldrig såsom nu känt behovet af ett djupare fäste, och hvarefter hans hjärterot instinktmässigt stäekte sig.

”Men hvad gjorde han dig, den där otäcka herrn, som tog dig med i går, då vi voro hos kyrkvärdens?” sporde vidare den unga flickan, i det hon kom honom närmare, liksom ville hon se huruvida hon nådde jämt med hans skuldra.

”Aseh, den skojar'n kan jag icke tala om utan att bli ond”, svarade Jakko. ”Det är en karl, som inte gör någonting annat än skinna folk. Äfven jag hade kommit i vantarna på honom något litet, och därför måste jag plikta”.

”Hvad det är mycket af ledsamheter i världen”, suckade Nanna.

”Men du har väl inga sådana?” undrade han.

”Jo, mycket mer än någon tror. Mest genom min far. Han super och är besynnerlig. Ja, du hörde ju . . . O, hvad det är ledsamt!”

Så utspann sig ett längre samtal, som fortgick under det de företogo sig en lika lång promenad nedför backslutningen och ut genom den björkbeklädda dalgången, hvarefter Rörtjärnsån slingrar sig fram. Den omständigheten, att de i flera fall hade ungefär samma lifserfarenheter gjorde, att de snart kände sig mycket förtrogna med hvarandra och oförbehållsamt berättade sina ömsesidiga erfarenheter. Ingendera torde ha ämnat det, men det kändes likasom så naturligt, att de skulle göra så, och det lättade deras hjärtan. Jakko var dock mera förbehållsam. Sin härkomst och sina karaktärsfel, som han börjat lära känna allt mera, förbigick han visligt nog. Och hvad han aldrig kunnat tro, nämligen att en ung kvinna, rik och glad som Nanna, ändå kunde lefva under mycket pröfvosamma omständigheter, måste han nu öfvertyga sig om.

Nannas fader, Einar Jonsson, var, såsom ryktet sagt, en mäktig förmögen fjällman. Han hade hjordar af tusentals renar i fjällen

och minst 50 tusen kronor på en af Östersundsbankerna. Hennes moder var blind och sedan flera år bortackorderad i en bondgård i Ottsjö. Utom Nanna hade makarne äfven en son, ett par år äldre än hon. Men som fadern var vresig i humöret och supig, hade denne för längesedan skilts från fadern, bildat eget hem och hade egna hjordar. Nanna hade sedan blifvit sin faders enda framtids-hopp. Men han hade fått den idén angående henne, att hon aldrig skulle få gifta sig med en lapp. En bonde skulle han ha till måg, och då skulle han lägga tio tusen kronor på brudbordet i bröllopsgåfva, det hade han högtidligen bedyrat. Och för att ha de bästa utsikter för denna sin älsklingsplan, hade han icke häller försummat att ge sin dotter den uppfostran, hvilken skulle göra henne passande för en sådan framtid. Sedan hon hållits i skola flera vintrar, sattes hon sedan i tjänst å en bondgård för att bli hemmastadd med husbållsbestyr och andra för en blifvande bondhustru nödvändiga saker. Detta var ju altsammans godt och väl, men olyckan var den, att hon, trots sin begåfning, tyckte skollifvet vara de värsta marter, man gärna kunde lida här i världen, och tjänsten hos bondfolket var henne såsom inspärning i ett fångelse. Hon var van att röra sig fritt i naturens rymliga sköte, springa i kapp med

renen, jaga björnen och brottas med stormen. Ej underligt, att det släpande och i vissa klumpiga former stöpta lifvet på landet var henne odrägligt.

Detta var ena sidan af hennes pröfnin-
gar. Den andra, mera ödesdiger, föranleddes
genom folks nycker, som varierade mellan den
högsta beundran och det djupaste förakt.
Förakt? Hvarför behöfde hon bära det —
hon som var Einars dotter? I fjällen ära-
des hon som en prinsessa, och hvart hon kom
och med hvilka hon umgicks, bondfolk eller
herrskep, bemöttes hon med största aktning.
Men då hon afskildes från sitt eget folk och
skulle omplanteras i ett annat, då mötte hen-
ne andra erfarenheter. "Bondlapskan" och
"lappmamsellen" voro exempel på de veder-
namn, hvarmed bondungdomen roade sig på
hennes bekostnad. Därför, när hon emellanåt
fick göra någon tur hem till fjälls och hälsa
på sina anförvandter i kätorna, tyckte hon
detta vara så härligt, att hennes förtjusning
visste inga gränser. Och när hon snart åter
skulle ut igen, var det alltid emot hennes
vilja, och det blef skarp brytning mellan hen-
ne och den hårde fadern. Detta kändes desto
svårare, som hon visste, att hans beslut an-
gående henne var förestafvad af högmod och
ej af praktiska skäl. För att ändra hans
öfvertygelse fordrades det därför ingenting

mindre, än att först krossa hans högmod. Och så intensivt detta än varit, hade det dock ändtligen blifvit knäckt. Dels hade hans hjordar under vistelsen i Härjedalen, särskildt genom affärsförbindelse med Skarfdörrsgubben, smält samman i förfärande grad, och dels hade hans sådd i uppfostringsväg börjat bära frukter, som voro djupt kränkande för hans höga ära. Att ryktet om den stora brudgåfvan, såväl som om hans rikedomar annars spridt sig vida omkring och lockat en hop lycksökare att komma och "slå sina slag" för den blifvande bondhustrun, var ju helt naturligt. Och som därtill hennes yttre lemnade ingenting öfrigt att önska, var det ju möjligt att somliga äfven lifvades af rent personliga sympatier. Men ingen af de "reflekterande" gaf den ädelsinnade Nanna intrycket af att vara en riktig karl. Hon hade alltid skäl till misstroende. Dock berodde det mindre på hennes tycke i så fall än fadrens. Och slutligen blef dennes bevågenhet vunnen af en lycksökare med mindre vanlig inställsamhet. Han var ende sonen till en viss "grosshandlare" från landet, hvilken var stadd på "retur" och höll på att sjunga den välbekanta jämtländska salmen, som börjar:

"Beklaga och begråta
må jag min pänningöd".

Nämde "grosshandlare" hade, likasom Einar, haft stora svårigheter med sin älsklings uppfostran. Åsyftande att få honom till en man af rang, hade han bekostat honom flere års studier vid stadens lärovärk. Men som den förhoppningsfulle sonen led ondt under denna träning och hållre tenderade åt "naturtillståndet", äfven han, än tenderade sig upp i klasserna och slutligen alldeles trasslade in sig i svenskan och de Euklidiska problemen, så att han omöjligen kunde komma någon vart längre, måste fadren slutligen taga igen honom och försätta honom på fri fot.

Emellertid var åtminstone så mycket vunnet genom dessa studier, att den unge "grosshandlaresonen" blifvit en "stilig" herre och hade de alra bästa — ehuru kanske hans enda — utsikter att slå sig fram på den "äktenskapliga banan". Och så hände sig att han, efter åtskilliga misslyckade försök "å högre ort", en vacker dag äfven kom till Einars kåta och erbjöd sig att acceptera den där trasserade "växeln" på de 10-tusen samt mottaga de 50-tusen kronorna och hjordarne i fjällen, som represenrerade öfver ett hundra tusen kronors värde. Nanna var hemma. Det blef "affärs"-uppgörelse af. Och den lycklige fadern höll kalas i flere dagar.

Detta timade i julhelgen.

I afskedets stund måste Einar och hans dotter lofva att vid stundande trettondagsmarknad hälsa på hemma hos "grosshandlarns" och om möjligt äfven ha modern med.

Men friaren hade missräknat sig angående sin faders samtycke till en sådan förbindelse. Ty denne satte nämligen ännu större värde på sin familjs "ära" än dess ekonomiska oberoende. Därför, när den bestämda dagen var inne — en hiskligt kall januaridag — och Einar och hans dotter, eskorterade af ett par andra fjällmän, i glitter och klockskrammel med sina stora körrenar kommo yrades in på gården hos "grosshandlarns", var älskaren försvunnen; dörrarne voro slutna, och ingen visade de främmande den väntade artigheten att komma och hälsa dem välkomna. Sedan de sålunda sutit en stund och undrat, hvarför ingen människa syntes till, skulle Einar, i egen hög person, åstad att se efter, hur det var fatt. Men kommen in i förstugan och öppnande dörren till tamburen, mötte han "grosshandlarn" själf, som i högt mod bad "lapprackarn" dra åt Helsingland med hela sitt följe eller ta stryk!

Efter den betan hade Einar blifvit modstulen, betraktat sig såsom fattiglapp, grubblat och allt mer och mer hängett sig åt dryckenskap. Sina rikedomar hade han lika-

som förgätit, och sin dotter, såsom den, hvar omkring alla hans felslagna förhoppningar rörde sig, rent af föraktade han.

* * *

Sorg och fröjd kunna samtidigt bo i ett människohjärta, men som dessa äro hvarandras motsatser, måste de, inom längre eller kortare tid, uppluka hvarandra, såvida nämligen den ena är större än den andra. Det fick Jakko erfara, när han efter halftannat dygns uppehåll i Tjärnvallen vände om mot Ljusnedalen.

Sista erfarenheten från Storsjö och bekantskapen med herr Fyndig grämde honom djupt i själen, mest därför, att det skulle komma att drabba hans vän och bror Nils, hvilken han älskade mera än sig själf. Men erfarenheten från Tjärnvallen däremot var af den beskaffenhet, att han föranleddes fundera, huruvida han någon gång förut haft en förnimmelse af verklig glädje.

Han hade vid fågelsång drömt drömmar, som omedelbart gått i uppfyllelse. Hans dag var bräckt. Det största himlen kunde gifva, hade han fått. Kunde det vara mera tydligt? När han tänkte därpå — och han kunde snart icke tänka på något annat — brusade glädjens ström så varmt inom honom, att han slut-

ligen icke visste hvart sorgen tagit vägen. Han var en lycklig man. Men som han småningom hade lärt känna sig själf något, erfor han äfven en viss fruktan. Därför skulle det, beslöt han, få vara en hemlighet för alla, tils efter närmare ett års förlopp. Viktiga beslut hade fattats innan uppbrottet från lapplägrät. Till all lycka hade gubben Einar varit ovillig att gå vidare förrän efter ett par dagars hvila där.

Jakko hade således först begifvit sig af. Och då var det icke fråga om vägar eller bygd, utan åt hvilket håll, det skulle bära, och han lade iväg som om han vädrat ett villebråd.

Uppe i backarne, hvaräst han saktade farten något, sjöng han följande konstlösa sång — han kände, att han på något sätt måste ge uttryck åt sina känslor —:

”Hän jag ilar
på mossigt fält —
snart jag hvilar
i fredligt tält.
Falej, falo.

Fram jag skjuter
i skog och dal —
vargen tjuter
i klippig sal.
Falej, falo.

Hjord jag vallar
 på höghvälft fjäll —
 gladt jag trallar
 för renen snäll.
 Falej, falo.”

Men så hörde han att det svarade honom
 långt i fjärran, hvarifrån han kommit:

” — — — — —
 gladt jag trallar
 för renen snäll.
 Falej, falo.”

Var det ekot? Nej, det var bestämdt
 hon! Han sjöng ännu en värs, och efteråt
 hörde han samma repetition. Han hade varit
 färdig att vända om, så framt han ej känt
 sig tvungen att följa plikten och sitt fattade
 beslut.

Denna gång gick han så, att han slapp
 se en skymt af Storsjö fjällby, tog sig öfver
 Ljungan genom att hoppa på stenarne och
 sköt som en pil upp öfver ”rufvet”,

Men nere i Mässlingen grinade honom åter
 ett oblidt öde i ansiktet. Där förspordes det,
 att, att en stor massa renar nedskjutits vid
 Anstöten. De lappdrängar, som ej varit till
 Storsjö, utan haft i uppdrag att vakta hjor-
 darne, hade uppehållit sig i Mässlingen och

roat sig med "buelka"*) och kortspel. Följderna däraf hade blifvit de vanliga. En lappstinta hade med andan i halsen kommit och omtalat hvad som händt. Strax sedan dessa vändt om, kom Jakko, mottog underrättelsen och störtade i väg efter, utan att hvarken njuta mat eller hvila. Det vardt således sex dryga mils ilmarsch för honom under natten.

Anstöten höjde sin kala hjässa öfver omgifningens kullar och små skogsdungar, och i dalen strax nedanför utbredde sig ett grönskande gräsfält med hässjor och någon enda lada. Men där upptäcktes äfven någonting annat: människor, hundar, hästar och vidt omkring grå punkter, hvilka alt tydligare visade sig vara renkroppar. Det var en sorglig syn! Af några kroppar var huden redan afflådd och köttet styckadt och utlagdt på hästrygg för att fraktas bort.

Somliga gingo ännu hemlighetsfullt omkring och tittade på djurens öron, för att enligt märkena se hvilken hvart och ett djur tillhörde. Toljes hustru hade kommit och funnit sin skällren ligga utsträckt på valplatsen och stod där nu nedhukad och grät. Jalle höll en hund i ledtömmen och Margret, hennes dotter, höll på att öfva sig med lason på hornen af en skjuten ren. Jakko gick

*) Bränvin.

dödsblek in på scenen, där illdådet föröfvats, fann en renkropp med hans märke, på hvilken han satte sig för att hvila, i det han tog af sig mössan och torkade svetten af pannan med densamma. Han behöfde ock ett ögonblicks besinning, innan han företog sig någonting vidare. Jalle kom och underrättade honom, att ej mindre än 53 renar voro dödade.

När Jakko snart därefter reste sig för att ta djurkropparne i närmare skärskådande, fann han, att ungefär hälften af detta antal var hans eget eller Nils Erssons. Renarne, som Jakko haft från nordfjällen, hade jämt varit vårdade och voro därför mycket tama, så att de ej ens skyggat, när de ansatts af gevärssalvor. Fattande olyckans vidd, blef han utom sig af raseri, sprang med en häftig sats mot ladan, såsom hade han velat kasta den öfverända, men kunde blott rycka ner taket på ena sidan; sprang sedan mot en hässja, bröt densamma, som om det starka virket blott varit käppar; tog en stör och lade iväg åt skogen, uppgifvande ett vildt, hojtande tjut. Han påträffade där en piga, som i fred och ro vallade sin hjord af nötkreatur, hvilken tvärt spriddes åt olika håll och under bölande skyndade att gömma sig undan, såsom om nalle varit efter dem.

X.

»Lokale förhold».

En mil från riksgränsen ligger på norska sidan den jämförelse stora Brækkebyn. Till »skiftet» eller gästgifvaregården där anlände en kväll i slutet af mars Nils Ersson från Ljusnedalen, varande på återväg från Röros, dit han gjort en affärsresa. Fastän det var nyss före midnatt och ingen månesken och intet »lys» skimrade fram genom »vinduerne», spred sig dock en vårlig, skär dager öfver den täcka »granden» med de ödsliga omgifningarne. Den kom kanske lika mycket från de himmelska fönstren, hvilka genom den tunna molngardinen, blickade fram något litet, som från de lätta skiftningarne af morgon- och aftonrodnaden, hvilka redan denna tid bringa hvarandra sin hälsning vid midnatt.

Sedan han satt in hästen i stallet, blef han själf anvisad sofplats i mangårdsbyggnadens förstugukammare, hvarifrån var dörr såväl in i köket å ena sidan som in i gästrummet å den andra. Där lade han sig till hvila, i hopp att vakna i rätt tid på morgonen, för att innan nästa kväll nå sitt hem.

Men både väl och länge blef han liggande vaken. Tankarne kommo så öfvervöldigande. Själfva hans ärende till sta'n denna gång gaf honom stoff till många besynnerliga reflexioner. Han hade sett hela resultatet af renafveln, den näringsgren, som Jakko inbillat honom skulle vara den alra säkraste! Han hade ju ock haft skäl att tro Jakko. Men hvarför hade det misslyckats?

Renägande bönder och andra s. k. lappvänner i öfre Härjedalen pläga ofta företaga resor till Rörös i och för renaffärer. De slakta då något af sina ägna renar eller köpa af lapparne och slakta. Utom kött taga de då med hudar, "fattjor", lappskor, renhorn m. m. Tillbaka från staden ha de vanligtvis mjöl, fläsk, kaffe, socker och — om de äro af det slaget — äfven bränvin. Öfre Härjedalingarne stå i allmänhet i liflig förbindelse med den lilla norska fjällstaden. De, som ej ha kött och skinnvaror, ha smör och ost. Minst 12 lass, öfver hufvud taget, passera dagligen gränsen. Och i regel ställa sig då forbönderna samman i större eller mindre lag för att bistå hvarandra med råd och dåd, såväl under vägen som framme i staden vid affärers uppgörande. Väderleksförhållandena efter denna led äro nämligen af den beskaffenhet vintertiden, att det kan vara högst riskabelt att vara ensam. Än är vägen sådan

att lasset jämt vill stälpa åt ena eller andra sidan; än komma rasande snöilingar som ibland äro så mörka, att den körande icke kan se hästen. Resande ha under sådana ovädersstunder till och med mötts utan att bli varse hvarandra.

Men den melankoliske "forbonden" från Ljusnedalen var ensam. Omständigheterna hade tvingat honom därtill. Äfven förut, ett par gånger årligen, hade han varit till staden, och då alltid i sällskap med någon annan. Men såsom renägare hade han kommit i onåd hos sina grannar, hvilka utan undantag voro lappfiender, hvadan han ansåg det rådligast att hålla sig på tillbörligt afstånd ifrån dem. Och hvad lappvänner och renegande bönder utomkring beträffade, så hade de skämtat så mycket om "renägaren i Ljusnedalen", att han äfven ville undvika dem. Om det lyckats bättro, hade det varit en annan sak. Men som det nu slagit ut, kände han sig i viss mån förlägen, ehuru han visst icke hade orsak därtill.

Efter sista massnedskjutningen af renar vid Anstöten hade de få djur, han hade kvar, förskingrats som en handfull dun för vinden. Somliga hade ryckts med af vildrenar och ilat i väg — ingen visste hvart. Förut hade Nils vägrat slakta en enda ren; men omsider hade Jakko lyckats förmå honom att låta

slakta ner 4 stycken, hvilka de två efter flera dagars jäktande äntligen fått tag i. Det var köttet och hudarna af dessa, som Nils nu varit till staden med och omsatt i andra varor och pänningar. Det var första gången han gjorde en sådan affärstur och sannolikt äfven den sista. Efter alla mödor, så liten behållning! Han såg det mycket mörkt, ehuru icke förtvifladt. Lifvet var honom likt den natt, som för tillfället omslöt bygden. Hans själs mörker mildrades dock af det besynnerliga ljuskomplex han såg fläkt på hoppets himmel. Och detta ljus bringade hugsvalelse för hans själ.

Närmare ett år förut hade det klarnat upp något och han hade fattat mod på nytt; men det varade blott tillfälligtvis. Del var såsom när skyn under ovädersdagar ibland slites i i tu af någon vindstöt och sedan drager sig samman igen och gör det mörkare än förut. Men äfven natten, huru svart den än är, flyr sin kos, efter vinter blir vår. Det vore ju lika, tänkte han, på de mänskliga erfarenheternas område: sedan motgångens och pröfningens vinter en gång härjat ut, skulle väl också en vår komma. Var icke detta en evig lag? Och vidare lifvades han af inre slumrande krafter — det likasom brände i hvarje muskel, och han måste vända sig af och om på bädden för att försöka väcka någon känsla

af trötthet. När alt vore öfver ända — det var blott tiden därför han ännu icke visste — skulle han genast börja igen, nya friska tag, och han skulle segra, kände han bestämdt. Och funnos då inga utsikter på ena stället, voro de så mycket bättre på ett annat — Amerika i värsta fall. En lycklig förmån ägde han åtminstone i medvetandet af att ha gjort sitt bästa i alla afseenden. Han hade ingenting att ångra. Han hade, där han först skådat dagens ljus, kämpat för den egna torfvan, att få en framtid på densamma, hade ansträngt sig till det yttersta och — misslyckats. Men detta var ju icke hans fel.

Så resonnerande med sig själf afbröts han strax efter midnatt med att någon under bjällerklang kom körande in på gården, hvarefter en person med raska steg gick in i köket, antagligen för att påkalla värden. Snart där-efter voro flere af gårdsfolket i rörelse. Någon kom äfven in i gästrummet, tände upp eld i kaminen och började ordna med sängarne. Därpå hördes ett par karlar komma in, resande, hvilka under den sena timmen anlände från staden. När de började språka med hvarandra, hörde Nils, som låg i närgränsande rum, att det var välbekanta grannar: Krutberg och Andreasen.

Sedan gårdsfolket gått till hvila igen och alt var stilla och tyst, hördes den ene, som

varit ute ett tag, åter komma in och sätta ned någonting tungt, i det han lågmält utbrast:

”Sjutton granater, ska inte de här göra susen, du!”

”Fasen”, svarade den andre likaledes i dämpad ton, ”de äro af alra nyaste konstruktion! Hvad kosta de stycket?”

”35 kronor.”

”Vet du, om det är sant att äfven herr Fyndig är med i komplotten?”

”Visst är han det.”

”Den lymmeln!”

”Hvem tror du annars kunde ha en sådan trolsk makt öfver lapparne, så att de inte våga knysta ett halft ord om saken?”

”Men det är kanske synd om lappd -- a ändå, att de för andras knep ska få sätta till all sin egendom?”

”Har du medlidande med dessa plågoandar, så får du inte en enda pip af de här”,

”Tok! Tror du jag darrar på näfven för att skjuta lapparne själfve, om det skulle gälla?”

”Ja, inte bör vi skona hjordarne för deras skull. Lyckas vi bra, är det Fyndigs och Skarfdörrsgubbens förlust -- de äga snart alla renar, som finnas häromkring.”

”Men jag förvånar mig öfver, att lapparne kunna vara så fullpiskade af det onda och så

blindt lyda de där två storskälmarne. Hör du, har du pröfvat Stenberg i Brattrien också?"

"Visst har jag det. Men äfven han är samma kanalje. Därför *blixt och dunder!*"

"Åh, han har ju nyligen sålt några renar åt den där Fundalingen vi mötte i dag!"

"Naturligtvis står det annars hvilken som hälst fritt att handla med dem. Men för oss, som ha de rymligaste betesmarkerna och kunde bli svåra konkurrenter till dem, måste det sättas p för. Millioner gastar anfäkte Skarfdörrsgubben!"

"Hva' han ska' vara rik den karlen!"

"Jo, lita på det!"

"Än Fyndig då? Är han sin egen eller blott medhjälpare till den förre."

"Han är en mörksens uf, och det kvittar mig lika om han är Beelsebub själf eller hans tjänsteande."

"Det skall bli lifvadt att få ha den här och valla åt dem litet ibland dem när det är passande väder."

"Ja, hälst som de inte valla själfva."

Båda skrattade.

Andreasen, den andre i ordningen, som var norrman, svor och förbannade sig till sist på, att hin onde skulle få "picke og hacke" honom, om han icke hämnades så på packet, att de skulle få ångra sin afgrundsligt.

Nils Ersson kunde snart inte vidare höra

så väl, hvad som förekom inne i gästrummet, men han hade hört nog för att bli liggande vaken ännu ett par timmar och fundera på hvad som kunde vara anledningen till sådana yttranden. Och när han i god tid på morgonen, medan ännu alla, utom värdinnan, lågo försänkta i sömn, begaf sig vidare, hade han ännu nog att grubbla på. Han försökte på flere olika sätt att draga slutsatser af hvad han hört. Det fans då, menade han, alltid någonting mystiskt i alt hvad som anginge lapparne. Komplott? Var det manne något mord, som förbereddes? Kanske ett större upplopp förelåg och många af de renägande bönderna skulle rödjäs ur vägen? Ja, så hördes det. Men orsaken därtill? Af de två Ljusnedalingarnes tal att döma, var det någon sammansvärjning å bane redan förut — det var den de ämnade förekomma eller hämnas. Hade lapparne vägrat sälja renar åt Krutbärg? Eller hvad var det, som de mest bannades öfver? Eller — och det kom en alldeles ny faktor med i beräkningarne — förefunnes manne något sammanhang mellan detta och Jakkos besynnerliga uppförande de senaste dagarne? Han hade varit så orolig och späjande. I flere dagar å rad hade han varit bort till fjälls något tag, utan att Nils fått veta orsaken. I de flesta fall hade han då kommit hem sent på aftonen och visat sig

mycket ängslig. Stundom var han dock ovanligt glad samt ordnade och bestyrde åtskilligt inom hus. Det var liksom hade han bestämt sig att för all framtid bo där. Allt skulle snyggas upp och fåjas. Jakko visste, huru ett hem skulle se ut för att vara trefligt. Men hvarför detta bestyr och väsen just nu? Hvarför denna hemlighetsfullhet? Någoting låg bakom detta, det var då säkert. Under dessa funderingar upphann Nils en annan forbonde, som satt grensle öfver sitt lass och sjungande bearbetade ett dragspel. Det var någon slags polkett, som exekverades. Och efter några granskande blickar på hans lass märkte Nils, att det bestod af en hop kaggar och ankare, hvilka efter all sannolikhet innehöllo bränvin. Mannen tycktes vara från Mässlingen, ehuru Nils ej var något vidare bekant med honom. Varan skulle tydligen till lapparne. Och han som fraktade densamma var också en lappvän, men af annan bevekelsegrund än Ljusnedalsbonden, som, utan att säga mer än "goddag", styrde kurs förbi och for ensam såsom förut men med ett nytt uppslag i lappfrågan. Det var nyss före vårfruhelgen, och, enligt gammal ordning, skulle hvarje sådan större högtid firas till Backi ära. Han såg i föreställningen värkingarne. Med dystert mod kom han hem.

XI.

På valplatsen.

”Nu ä' skidorna färdiga!” utropade Jakko med barnslig förtjusning, när Nils inträdde i stugan.

Jakko hade nämligen nästan hela vintern på småstunder sysslat med ett par skidor, hvilka skulle bli mer än vanligt vackra. Han hade icke blott lagt an på att få tag i det präktigaste ämne och att göra dem ytterst tunna och fina, utan ock i synnerhet att pryda dem på smakfullaste sätt med konstrika inskrifningar och namninitialer. De senaste 8 dagarne hade de, sedan de först tjärats, varit upplagda till torkning i taket inne i stugan. Nu hade han nyss satt i dem stiliga ”orgor” eller bindremmar af ogarfvadt koskinn, så att det var bara att ut och pröfva dem,

”Hvar ämnar du ta' vägen nu då?” sporde Nils.

”Bara uppöfver åt Lillfjället en tur. Sedan får jag höra hur det gick med stadsresan.”

Han ilade åstad och kom tillbaka först på natten. Nästa dag gjorde han sammale-des. Och när de två fosterbröderna kommo

tillsammans några korta stunder emellanåt växlade de blott få ord. Båda voro något svärmodiga, och den ene ville icke fråga den andre hvarför, ty de fruktade att det däri-genom blott skulle bli svårare. Båda gis-sade sig en orsak till hvarandras sorgbunden-het: Jakko att Nils var betryckt af ekono-miska motigheter, och Nils att Jakko öfver sina misslyckade försök att hjälpa honom. Min båda togo fel den gången. Nils hade kommit därhän, att han kunde taga det lugnt vare sig det gick honom väl eller illa. Han grubblade endast öfver, hvad det kunde vara för "komplott" det var fråga om den där natten i Bräckebyn. Och ibland frestades han rent af tro att Jakko var med i något sådant. Han ville ej tro det, och rädas ho-nom kunde han icke, men hvarför var han sig så olik, så konstig på alt sätt? Det syn-tes honom ibland som om det riktigt skulle fattas Jakko något på förståndets vägnar.

Vårfruaften, när Jakko åter stod i be-grepp att binda på skidorna och fara till fjälls, kunde Nils icke längre hålla inne med det, som låg honom på sinnet.

"Hvad är det ni kokar ihop, ni fjällfolk?" frågade han i nästan omild ton. "Ni ä' så ofta tillsammans och syns så hemlighetsfulla."

"Hvad, huru?" sporde den andre skygt.

”Jag vill ha reda på, hvad som är i görningen. Du har något spel bakom min rygg. Säg hvad det är, och det genast!”

”Det är någonting hemskt. Du får väl snart veta det, fastän jag icke kan omtala det nu,” svarade Jakko, försökande att låta rösten ljuda skämtsam, men han rodnade och syntes häpen och sköt sig på samma gång iväg ifrån Nils, tydligen för att slippa ge någon förklaring i ämnet. Nils var för ett ögonblick tveksam, om han skulle springa på honom och söka att med våld få honom att bekänna hvad det var; men, inseende att det skulle vara lönlöst, ropade han i stället fullt ut vredgadt:

”Detta blir således sluthjälpen — — —
och adjö med dig!”

”Ja, vänta litet, så kommer jag med sluthjälpen”, ropade skidlöparen och försvann i skogssnåret.

När de voro gossar hände det ibland, att det på detta sätt blef något brutet emellan dem. Men sedan dess hade vänskapsbandet stärkts, och genom ömsesidiga och gemensamma pröfningar hade det alt fastare knutits till, så att det tycktes vara orubbligt. Nu åter, efter så många år, hade on, om än

tillfällig, men därför icke mindre betänkelig misshällighet uppstått. Nils kände sig uppbragt. Han var färdig att ge sig i sällskap med Krutbärg och Andreassen och hämnas på allt hvad lapp och deras egendom hette. Hvad hade han vunnit för allt sitt tillmötesgående mot detta folk? Förakt, missträkningar, förbannelser och till sist — "någonting hemskt"! Nu var det då ändtligen slut med den vänskapen! Hvad det dock kändes bittert. Det var som om Jakko lagt altsammans i ruiner innan han for.

Äfven denna gång bar det iväg med Jakko åt Lillfjället. Han åkte upp till dess högsta afsats, kryssande af och an, stannade och såg sig omkring toppen och stannade åter på västra sidan, spanande. Aftonen var ljus och mild, men det låg en tung, dyster stämning öfver det hela. Grundsjöarne tedde sig närmast åt sydväst, men de tycktes vara ovanligt långt borta denna gång och omtöcknade af fantastiska skuggor. Längst i väster omarmades synvidden af en skogig bärgskedja och i nordväst af kala fjällsträckor, så att själfva det otympliga, elephantlika Funäsdalsbärget syntes likasom dömdt till evärdelig instängdhet på den karga jordtäppa, som utbredd sig för fjällmannens fötter. Öfver dessa gränsväggas i väster och norr fäste sig en en lätt molngarnering, hvilken somligstädes

sträckte på sig och likasom skvallrade om att strax bakom låg en snöstorm på lur, hvilken minut som hälst färdig till uppbrott. De kortstammiga björkarne, som strax nedom fjället stodo med af vinterns bördor nedtryckta kronor såsom bäfvande, och längre ned, där äfven granskogen skyntade, syntes raka, kala stammar likt jättebajonetter höja sig högt öfver de öfriga träden såsom färdiga till försvar mot hvilken fiendemakt som hälst. Och öfver himmelens dunkel fläktade röda strimmor.

Det låg någonting upproriskt i hela naturen. Jakko kände det. Han blef denna gång ej längre på utkik. Besinningslöst gaf han skidorna fritt lopp åt söder och kom som en pil ner åt Grundsjöarne. Några lappfamiljer hade nyligen flyttat dit. Hans vän Anta Torkelsson var också där. Och det blef icke liten glädje, när Ljusnedals-Jakko kom.

I samma stuga som Anta bodde äfven Rut-Klas från Mittåfjällen med familj. Klas' hustru var känd för att kunna trolla och se litet mer än andra med naturliga ögon. Hon hade samma afton, enligt hvad hon själf betydade, sett en mycket olycksbådande syn: en stor, mörk människogestalt utan hufvud, med våldsamt svängande armar och ben, komma sväfvande utför sluttningen, hvaräst bodhamnen låg, och försvann strax nedanför.

Den främmande hade knapt hunnit sätta

sig och få eld på sin pipa, innan flere personer hade hjälpts åt att omtala detta. Och när "sierskan" icke fick det berättadt som hon ville, kom hon fram till honom och skulle förtydliga sig, gestikulerande såsom om hon varit från vettet. Utom det att hennes röst var pipande som en åkerhönas, hade hon ock ett ytterst fränstötande yttre. Hennes gula ansikte var alldeles trekantigt med haka och näsa spetsiga som renklöfvar: hennes ögon lyste som ett fosforsken.

Jakko kände vädervilja för den skrockfulla människan och högg in med något annat samtalsämne. Men det ville icke gå, ty äfven de öfriga voro så uppskrämda och dystra till mods af hennes tal, att de icke gärna kunde språka om någonting annat. Rut-Klas själf, som vanligtvis plögade gyckla med sin hustru, när hon pratade sådant och äfven nu var fullt vuxen situationen, lyckades dock köra dysterheten på dörren. Han berättade äfven om ett varsel, som han sett ett par dagar förut — ett som, efter hans åsikt, var mera fruktansvärdt, ty detta hade också att *hufvud* på kroppen. Men han hade icke stått och gapat medan vidundret for förbi, utan sett på det nogare, och då funnit, att det icke var någon annan än — hans egen lilla gumma.

Efter detta bittra gyckel för hennes räkning satt hon tyst och stilla; men hennes

ögon lyste hemskare än förut, och hon tycktes rufva på att frammana någonting ondt, på det att hennes spådom om olyckshändelser icke måtte slå fel.

Men för de andra blef det lättare om hjärtat. De språkade och skrattade i kapp vid den på brasan sprakande granveden, tils det var sent på kvällen. Jakko hade fått sig mat och var besluten att stanna kvar öfver natten.

En fjällman från grannstugan kom och ropade in i dörren, att de skulle komma ut och se, hvad som rörde sig uppe i fjället, hvilken uppmaning ögonblickligen hörsammades af små som stora.

Natten var ljus och vacker. Norrskenet hade tilltagit. Det blossade i hvita flammor, så att hvarje föremål skönjdes tydligt som i det klaraste dagsljus. Å de sluttande snöfälten norrut syntes en hop svarta punkter hastigt röra sig af och an. Tydligen var det renar, som förföljdes af vargar, Men hvad gjorde drängarne? Voro de kanske ihjäl-rifna?

Genom stark påtryckning af bofaste i Ljusnedalen hade dessa lappar börjat valla sina hjordar någorlunda ordentligt. Äfven denna afton hade ett par drängar, som skulle gå vall under natten, begifvit sig iväg för att byta plats med två andra, hvilkas tur det

var att hvila tils aftonen därpå. Mer de senare hade låtit vänta på sig. Och då ej mindre än fyra herdar uppehöll sig bland hjordarne, borde det väl ej vara någon fara för handen. Därför — var det något å färde nu, så måste det vara mycket illa. Ej att undra på således, om de, som drogo åstad för att se efter hur det var fatt, kände en viss bäfvan. Det var, utom Jakko — hvilken ansåg det såsom natuligt att vara med så snart det var något äfventyr å färde — Anta, Klas, Bie, en liten, men käck stinta, och Fjällsten, som alarmerat de öfriga — summa fem personer. Alla på skidor. Och så tre hundar, hvilka ängsligt höllo sig intill sina ägare. Äfven dessa anade att "gråben" var framme.

Småningom hade de mörka punkter, som observerades nere från sätern, vuxit ut till föremål liknande skyar, hvilka jagade fram öfver det i ljus badande snöfältet. Den terräng, hvarefter dessa skidlöpare sträckte fram, var vågformig; det bar upp och ned annan hvar gång. För hvarje gång de befunno sig nere i en dal, var målet ur sikte, men för hvar gång de åter hunno upp på en fjällrygg eller vål, sågo de det igen, och alltid i förändradt skick. Slutligen, då de kryssat upp på en sådan rygg och nyfiket späjade bort till nästa höjd, sågo de ingenting . . . Först längre fram

på en "vål", varseblefvo de renar, icke små hopar, utan stora hjordar, som ilade snedt nedöfver åt motsatta sidan. Hvarken herdar eller hundar syntes till.

Öfveralt var det mycket tramp efter renarne. Äfven dödade och sönderrifna sådana anträffades. Fältet var somligstädes blodigt. Vargen hade altså lyckats. Men hvar vore han? Naturligtvis inne vid hjordarne. Därför sträckte dessa så vildt.

Rut-Klas var nu icke längre skämtsam, utan svor och hojtade på förfärligaste sätt och lade iväg så fort, att de öfriga af sällskapet blefvo långt efter.

Ett ögonblick stannade de och betraktade norrskenet, hvilket denna midnatt utvecklade en härlighet, som sällan. Rätt från zenit sträckte sig parasollformigt nedåt flammande ljusbågar, hvilka än drogo sig samman, då belysningen blef starkare, än böjde sig utåt för att strax därpå, med skärpt ljuskraft, draga sig tillbaka igen. På norra himmelsfältet, bågformigt öfver Ljungrisfjällen, upp- och nedhoppande matta flammor, hvilka vid närmare påseende rörde sig efter hvarandra i slutna kolonn. Det var som om millioner fullmånar trädt ringdans på brinnande bifrost. Och det i eld skimrande bågverket syntes i norr vara förbundet med denna gi-

gantiska brobygnad, så att när denna blixtnadt höjde eller sänkte sig, följde äfven det öfriga samtidigt med, hvarför det vissa ögonblick, när den eteriska grunden gjorde någon mera våldsamt vändning, tycktes som om firmamentet skulle ha gått i sär och störtat ned öfver den snöiga fjälltrakten, på hvilken de till hälften förskrämda lapparne befunno sig.

De hindrade sig ej så länge med betraktandet af detta storslagna skådespel. De himmelska trupperna drogo sig småningom tillbaka, och bågverket sammandrogs likasom i knippor, hvilka bortfördes af obemärkt framglidande, mörka molnvagnar. På mindre än en timmes tid var det verklig natt igen, mildrad af några spöklikt röda ljuspunkter rätt öfver Särffjället. Snöstormen, som legat på lur bakom bärgryggen i söder, hade anryckt. Det grydde där nere.

Det lilla, beklagansvärda sällskapet, som under de nattliga timmarne gått ut till fjälls för att hålla räfst med vargen, hade oförhappandes splittrats i tre afdelningar. Rut-Klas hade ej syntts till sedan han störtade i väg efter renhjordarne; Fjällsten och Bie hade åkt saktast, så att när de varsnade snöstormen och skyndsammast vände tillbaka åt sätern, hade äfven Jakko och Anta kom-

mit utom synhåll. Dessa senare hade nämligen fått ögonfäste på några vargar och lagt iväg efter dem. Och det blef en vild, hetsig jakt. Lappen får bersärkamod, när han jagar dylika odjur. Han blir grym och skningslös.

De två männen rasade såsom stormen. Hundarne kunde ej följa efter. Som för en väderil plöjdes kullar och fjäll. Ingendera visste hvart. Det bar än till höger, än till vänster. Och natten blef allt mörkare, och stormen tilltog så, att det hördes ett brummande gny öfveralt från bärg och fjälltoppar. Hade de ej redan befunnit sig i en skogsdunge, skulle de ha kastats öfver ända. Vända undan vinden, lutade på sina stafvar, stodo de slutligen stilla, funderande hur de skulle bära sig åt. Vargarne hade undkommit. Modet började vika. För dånets skull kunde de ock blott med svårighet meddela sig något med hvarandra, och snömassorna, som klungvis jagade hvarandra i ursinnigaste raseri, gjorde att de knapt kunde se handen framför sig.

Så stodo de beklagansvärde jägarne både väl och länge, väntande på himlens barmhärtighet. Men det tycktes var fåfångt. Elementen syntes för hvarje minut bli allt mer och mer upproriska. Till slut hördes upprepade åskknallar och marken darrade så-

som för en framrullande lavin. Det var domedagstecken. Men knallarne blefvo snart allt tydligare, sannolikt emedan vädret började sakta af något. Topp! Nu visste de hvad timmen var slagen.

"Fy katten dem!" röt Anta vid de ryckte fram genom skogen, rätt åt det håll, hvarifrån bombardemanget hördes.

När de snart kommo ut på en slätt, stötte de ihop med massor af flyende renar, som tumlade öfver ända i högar af andra renar, som nyss sträckts till marken. Och än dundrade salvor, än hveno kulor. Snabba rörelser voro nödvändiga.

Oförväget framskyndande till anfalls, tjöto och hojtade de för att såmedels varna sina fiender för att vidare begagna mordvapnen. Lapparne voro väl slagfärdiga; men, såsom när de nyss förföljde vargarne, hade de blott sina skidstafvar såsom vapen att lita på. Jakko var till ytterlighet uppretad: Han rasade i kapp med stormen och var snart försvunnen ur Antas åsyn. Anta fann till följd af det forcerande skjutandet nödvändigt att ta sin tillflykt bakom en till hälften omkullsparkad mosshög, hvaremot han — lyckligt nog — snafvade, under det han, jämte Jakko, rände fram till anfall. Och där blef han liggande tils braket tystnade. Men snöstor-

men gnydde ännu länge. Det klagade och suckade i natten.

Äntligen lättade skyarne på sig. Morgonen tittade fram. Snart log äfven himlen, om än vemodsfullt, och pultronen riste sig, tittande ängsligt ut öfver valplatsen — hvilken utbredde sig nära intill Anstöten — bäfvande för hvad som där skulle möta hans blick. Och alldeles efter förmodan; en stor mängd nedskjutna renar, af hvilka somliga ännu rörde på sig, låg där. Det var en hemsk syn.

Men hvar hade Jakko gömt sig?

"Hu-j!" ropade Anta alt hvad han orkade. Men alt var tyst.

Hvad? Ett rockskört stack upp genom drifvan på några få stegs afstånd. Där fann han honom nästan alldeles gömd. Stormen hade velat begrafva honom, sedan dödens il först gått genom hans barm, men en del af kolten och det bara hufvudet med de sträfva hårtestarne, hvilka fläktade för vinden, voro ännu ohöljda. Anta tvekade ej att taga i och vända på honom. Ja, Jakko var nu blott en liflös kropp! En massa lefradt blod höljde såväl hans ena sida som bädden, där han legat.

Detta var slutscenen i det händelsedigra drama, som denna vårfrunatt utspelades bland norra Härjedalens fjäll.

XII.

"Mo Nanna".

Nils hade haft en bedröflig natt. Hans hjärta hade varit lika oroligt som förmidnattens norrskensflammor. Samvetsanklagelsen öfver att han varit ovänlig mot Jakko hade kommit med en våldsamhet lik den på morgonsidan frambrytande cyklonartade stormen, hvilken han rent af trodde kom för att hämnas denna synd. Tils gryningen hade han legat och vändats på sin bädd. Äfven om han haft anledning att harmas på Jakko, borde han åtminstone icke ha visat det, tänkte han. Förut hade han aldrig sagt ett ovänligt ord till honom. Dem emellan hade icke ens förekommit något gnabb på skämt. Därtill hade de sympatiserat för mycket. Och nu . . . ja nu var vänskapen bruten . . . bruten måhända bara genom hans egna dumma inbillningar. Naturligtvis hade Jakko blott haft redliga afsikter. Kanske var han i färd med någon annan plan till hans räddning -- Jakko var ju alltid så där mystisk och besynnerlig så snart han lifvades af någon ny idé. Det var likasom han från alla sidor ville pröfva en sådan först innan någon skulle

få veta om den — och nu bemöttes han på detta ovänliga, hånfulla sätt! Det var ju nog för att krossa hans mod och bringa honom i förtviflan. Måhända hade han nu rest bort för att aldrig mer komma tillbaka. I så fall skulle aldrig mera en glädjens dag gry, det kände Nils. Fastän af olika folk, voro de förbundna såsom bröder och i mycket beroende af hvarandra. Åtminstone kände Nils det så. Därför var det desto bittrare att tänka på, att genom ett vredesutbrott, underblåst af elaka människors oförklarliga samspråk, ha fördrifvit den annars värnlöse fosterbrodern. Att Jakko var lapp — hvad betydde det? Var han icke därför en lika god vän, lika begåfvad och ädel? Blott det ja, att han tillhörde ett föraktadt folk! Men det var ju en högsint människa värdigt att vara desto mildare mot en sådan.

Och dock... Han hade ju i alla fall anledning att vara förargad på honom. Ty hvem annars var orsaken till förvecklingen med herr Fyndig och de hotande omständigheter, som därigenom framkallats? Den gynnaren Fyndig hade i dagarne förut med lagens arm "lagt vantarne" på hans enda ko och åtskilliga bohagsting. Detta icke direkt för Jakkos skuld — de 300 kronorna — utan genom en annan, af Nils gifven förbindelse, hvilken herr Fyndig förskaffat sig i

afsikt att hämnas på de två egendomliga kompanjonerna, hvilka han misstänkte för att ha gjort renaffären blott för att Jakko skulle gå fri i fråga om den angifna summan.

Genom Jakkos slarf hade han således ådragit sig denna inflytserika mans onåd, hvilket, i den ställning Nils nu stod, betydde det samma som skyndsam undergång. Fyndig var en man utan medlidsamhet, en som för vinnings skull kunde företaga sig hvad som hälst. Från honom var ondt att vänta, men ej från annat håll. Och om andra lappar på något sätt sammansvurit sig med denne, var åtminstone Jakko icke med, det var då säkert. Den på honom fallna misstanken härutinnan kändes såsom synd mot bättre vetande. Och de i uppbrusningen utslungade smädelseorden tycktes honom än mer oförlätliga. O, om han nu nått honom! Skulle Jakko icke vara villig att förlåta? Säkerligen. Men kanske var han borta för alltid, borta emedan Nils stött ut honom . . . vinddrifven, förtrampad.

Stormen saktade af. Nils kände sig något lugnad. Hans ögonlock började bli tunga, och han vände sig än en gång mot väggen. Det skulle således gå att sofva en stund på morgonkvisten. Men ett lätt knarr hördes i dörren, och han spratt upp såsom om huset ramlat öfver ända. Hvad i fridens dagar?

En i snö inpyrd lappman med dödsblekt ansikte står bredvid sängen och blickar omkring sig. Nils är just i begrepp att resa sig och rycka ner bössan från väggen, då den främmande, utan att hälsa, hväser fram:

”Jag kommer med sorgebud”.

”Hvad står på?” frågar Nils häpen och igenkänner med detsamma Anta Torkelsson.

”Jakko har blifvit skjuten. Jag har nyss funnit honom död. Vi jagade vargar, ovädret kom och...”

Nils Ersson kunde icke höra mer. Han skyndade upp ur sängen och klädde sig så raskt såsom om han trott, att den olycklige kunde räddas, blott han fort nog komme honom till hjälp. Och i brinnande hast var han ute och betslade hästen, som sedan, efter Antas anvisning, fick hasta med de två till olycksplatsen.

Efter en god stunds åktur voro de framme, och Nils fick öfvertyga sig om, att det var såsom Anta berättat. Och tillbaka hade de blott med sig ett lik.

Snart blef ock klart, huru alt hängde samman. Han som skjutsade bränvinslasset från Röros, och hvilken Nils Ersson for förbi på vägen därifrån, hade kommit med själfva tändsatsen. Kunnige om denna bränvinsföra, hade lappar från skilda håll kommit till Mässlingen för att fira Vårfruhälgen. Drängar,

som skulle gå vall i fjällen, hade lemnat hjordarne åt sitt öde och gått att deltaga däri. Härigenom förklarades såväl orsaken till drängarnes vid Grundsjöarne plötsliga försvinnande som vargarnes tillfälle att härja efter behag. Kom så snöstormen — och olyckor af flere slag kunde försiggå. Då hade ock de två män, som Nils hört samspråka så mystiskt, tillfälle att "urladda" sin vrede.

Det är ibland som om himlen själf toge parti med de hämdlystne för att hjälpa dem utföra dåd, hvilka annars aldrig skulle komma i ljust. Så var det denna natt, som ock torde vara den mest skickensedigra som någonsin sänkt sig öfver denna näjd. De himmelska krafterna voro i uppror och brottades, och människor och djur, på oförklarligt sätt inspirerade däraf, sammandrabbade lika ursinnigt, och följderna måste bli de mest sorgliga.

Men när det klärnar upp, synes alt så naturligt igen. Anstöten eller den kägelformiga bärgstoppen, som utgör slutlänken af den från Storfjället i zig-zag gående bärgkedjan, står liksom vakt vid en långsträckt, bördig dalslutning å hvars motsatta sida höjer sig en klippig, nästan oöfverstiglig granås. Det emellan dessa bärgsträckningar varande passet är lika mycket ett gammalt

tvistefrö som det förmedlar den för lapparne enda direkta passagen, när de före jul med sina hjordar flytta ned åt låglandet och när de vid kalfningstiden på våren vända tillbaka igen. Och nästan alltid då renarne bli skrämnda af vargar eller ryckas med af vildrenshjordar, hvilka icke sällan yra fram öfver fjällen som hvirvelvindar, bär det åt detta håll. Därför ha jordägarne, hvilka sommartid ha sin slätter där och vintertid sina fodergolf och mosshögar, alt mera noggrant börjat bevaka detta pass. Lapparne å sin sida åberopa sig på gammal s. k. sedvanerätt, hvarmed de mena, att då deras förfäder sedan uråldriga tider haft frihet att fara där, ja t. o. m. bo där, hvarom flere sådana i kåtorna brukliga eldstäder (arrini) ännu bära vitne, så skola de sedan alt framgent, såvida ingen mellankommande lagparagraf direkt förbjuder det, vara i åtnjutande af samma rättigheter. Men ledsamt nog vet lagen ingenting om sådan "sedvanerätt", hvadan lapparne alltid måste plikta, antingen på grund af rättens utslag eller i hemlighet, så snart de göra dessa sina förmenta anspråk gällande. Och detta kan ske, såsom redan antydt är, alldeles ofrivilligt från renägarnes sida. Komma vargar, en storm eller en hop vildrenar kunna hvarken människor eller hundar hjälpa.

Det var torsdagen före Långfredag. Nils Ersson hade begifvit sig till kyrkan med liket. Han for ensam. Ingen "utbärning" hade förekommit. Det var ju bara en lapp! Dödsorsaken skulle få anses vara okänd. Anta och en "svensk" man från en grannby, med hvilka Nils rådgått, hade tyckt det vara bäst Att anmäla saken för vederbörande skulle gagna till intet, De visste ju det redan.

Äfven de skulle ha resonerat som så: Bara en lapp! Vål att den bråkmakaren på något sätt kom undan, sak samma huruledes! Ingen skulle bekymra sig om honom. Och ej häller skulle några misstankar riktas hvarken på Nils eller Anta.

Men för Nils var det ej "bara en lapp". Det var en värklig vän och broder. Han hade ingen förtrognare, ingen skulle han ha sört så mycket. Och det kändes desto bitt-rare som Nils hade talat vredgadt med honom sista gången. Att icke ens fått tillfälle att be honom om förlåtelse! Hans tårar hade fått fritt lopp, men de ville ej upphöra att rinna. Det var flerdubbel sorg, hvilken lik maran tryckte hans bröst, och det var icke fritt, att han kände det hopplöst. Mest skymde det, då han lemnade Jakko inne i likhuset, och kyrkvaktaren låste till dörren. En annan gång skulle samme man lika kallsinnigt gömma honom i jorden. Och ingen utom

Nils skulle minnas Jakkos graf och fälla en saknadens tår på densamma.

Samma dag vid middagstiden ankommo till Nils Erssons hem tvänne främmande lappflickor, som åkte med hvar sin vackra ren och ledsagades af Jalle, Toljes son. Gamle Erik Nilsson och moster Lena voro ensamma i det dystra hemmet. Den förre satt vid spisel, stödjande hakan i ena handen, likgiltigt betraktande ett par tre slocknade bränder, som småningom höljdes af en silkeslen, skälfvande falaska. Tjänarinnan, hvilkens ögon lyste af mod och beslutsamhet, hade nyss slutat städningen och satt sig vid bordet för att titta i salmboken, sökande något uppmuntringsord. Det var liksom hon väntade någon. Hon hade aldrig känt det så pinsamt tungt och enformigt som nu. Därför var det ock med tillfredsställelse hon varnade de främmande och skyndade ut att hälsa dem.

De frågade om Jakko bodde där.

"Nej, han har flyttat nu", blef svaret.

"Hvart?"

"Långt, långt — ni skall få höra närmare om ni stannar en stund".

"Kunna vi nå dit han bor i dag?"

"Nej, nej", sade moster Lena med en suck, lösgjorde ena renen från akjan och ledde ho-

nom bort till foderlidret, dit Jalle snart kom efter med den andre.

Först sedan de kommit in och medan kaffe förbereddes fingo de veta hvart han "flyttat". Den ena flickan började gråta öfverljuddt och moster Lena själf grät i kapp med henne. De hade således farit förgäfvos. Det var honom de skulle träffa.

Vid uppbrottet från Tjärnvallen närmare ett år förut hade Jakko fått löfte af Nanna, att hon nästa mars, så fort det blefve "skare" öfver snöfälten, skulle komma och hälsa på honom i hans hem i Ljusnedalen, hvarest de hoppades få lägligare tillfälle att samråda angående den plan, som de ämnade bestämma sig för gemensamt. Att få frihet därtill skulle ingalunda bli svårt för henne, enär hon hade släktingar vid Storsjö, hvilka hon ärnade föregifva sig skola besöka. Komme han däremot till hennes hem, skulle svårigheter ligga i vägen på alla sidor.

Detta beslut hade Jakko aldrig sagt ett ord om för sin fosterbroder. Det skulle bli en desto angenämare öfverraskning, hade han tänkt, när den räddande ängeln alldeles oförmodadt anlände. Och skulle det slå fel, hade han åtminstone icke gjort sig skyldig till något narri. Hvad som därför mest fröjdat honom den sista tiden, var hoppet att inom kort icke blott själf vara fullt lycklig, utan äfven förmå att bringa sin broder en hjälp,

hvarigenom denne skulle få en tryggad framtid. Ej underligt, att han ifrigt väntat och spejlat. Men ack, han skulle ej se den dagen. Och dessutom — hans sista dagar skulle förbittras just för detta hopp skull. Tryckt af motgångar och erfaren om list och svek från kända och okända hade Nils, för Jakkos i allo förändrade uppförande skull, börjat misstro honom och med anledning däraf ej kunnat undgå att i stället bemöta honom med en viss hårdhet. Lika väl som Jakko märkt sådant hade han ock helt säkert hoppats, att om detta, till en del med afsikt visade besynnerliga uppförande bekymrade något, skulle det snart bli klart hvarför, och på samma gång alt godt igen, om möjligt bättre än någonsin.

Sedan de gråtit ut och moster Lena i korta ordalag skildrat de sista sorgliga tilldragelserna, började den gamle äfven tala något, hvarmed han tycktes vilja komplettera hvad hon sagt. Slutligen gick han till sängen och framtog något, som låg gömdt under densamma. Det var ett par ovanligt prydliga skidor, men den ena var afbruten.

"Dessa", sade han — och de hvita lockarne snöade öfver hans färade panna — "dessa hade Jakko påbundna, när han hittades igen. Han har arbetat mången kväll på dessa. Han var inte utan fallenhet Jakko. Ser ni så konstrika rosor han skurit? Se

här hvilket märkvärdigt namn: N. E. D. Säkert tänkte han skänka dem åt Nils, eftersom han satt hit dessa bokstäfver. Jakko ville skänka honom allting — han hade ett godt hjärta”.

Nanna tänkte någonting, men teg blygt. Slutbokstafven D i denna namnteckning var nämligen så konstigt skuren att den äfven liknade ett S, och Nils själf hade tagit den för ett sådant.

Nils kom tillbaka först sent på aftonen. Han kom tung till mods, väl vetande, huru det skulle kännas att inträda i den gamla bolstugan och tillbringa natten i detta rum, där Jakko och han haft så många roliga stunder tillsammans. Nu skulle minnena dyka fram, alla äfventyr, ljuft och ledt ända från barnaåren. O, hur skulle han bära sig åt för att kunna taga allt lugnt!

En vederkvickande känsla genomfor honom därför, när han vid lidret fann de två renarne; ty, menade han, äfven om blott några lappar ha inhärbergerat sig här öfver natten skall det vara något som mildrar sorgen och tomheten. Det blefve åtminstone att få höra andra språka, då han själf icke förmodade deltaga i samtalet. Kommen i förstugan får han höra sång inne i köket. Han stannar för att lyssna. Det är ett par klara,

nästan bekanta röster. Han hör hvarje ord så tydligt:

”Ej frukten helgon, fatten mod,
det moln er fruktan ger
är fylt af kärlek. Snart dess flod
nedströmmar öfver er”.

”Huru sant detta är”, hörde han moster Lena afbryta. ”Oftast är det så, att det mörkaste moln, kommer med det mildaste regn”.

Innan de hunno börja nästa värs, öppnade Nils dörren och det blef ingen vidare sång för tillfället.

”Att jag icke såg, när du kom”, sade moster Lena.

”Jag för gent öfver skogen sedan jag varit hem till Jo-Jons med släden”, svarade Nils, hälsande goddag till främlingarne.

Jalle steg upp och tog Nils i hand, hvarefter de två flickorna följde exemplet.

”Jag tycker mig ha sett dig någon gång förut”, sade Nils, medan den längre af dem höll hans hand.

”Ja, vid Grundsjöarne ha vi sett hvarandra — du mins, när du hade den där predikanten med dig”.

”Ja, så var det! Jag kände äfven, när jag nyss hörde dig sjunga, att jag måste ha hört din röst förut”.

Det blef icke vidare mycket samspråk på kvällen. Men denna var i alla fall rätt

dräglig emot hvad Nils väntat. Nattens svarta skuggor voro likasom kantade med ljus. Han började mera än förr tänka på, huru en outgrundlig försyn ledde händelsernas gång i denna världen och huru äfven sådant, som kunde anses för olyckor, på sitt vis kunde tjäna den Allvises syften, vara förutskickadt af honom och i själfva verket vara stora välsignelser. Hvad som ena dagen vore så gåtfullt, kunde den andra vara uppenbart för alla. Därför var det bäst att vara undergifven.

Först nästa dag, Långfredagen, sedan Jalle vändt tillbaka, fick Nils kännedom om flickornas ärende. Moster Lena omtalade det för honom afsides. Trots alla af henne på samma gång uttalade trösteord, blef han dock kvar länge på samma plats, gråtande. Ömmare strängar angrepos, hvilka han aldrig känt vibrera förr. Ja, nu förstod han allsammans . . . "O, Jakko, Jakko!"

Efter en god stund gick han in och talade med Nanna om saken. Han kände, att det var hans plikt. Och det blef ett långt samtal. Men det förvånade honom, att hon likväl kunde visa sig så glad. Hon log genom tårarne och uttryckte mer än en gång den förmodan, att hvad som händt, troligtvis vore förenligt med den Allgodes afsikter och till hennes bästa.

Sedan de sålunda tröstat sig så godt de

kunde, bad Nils de två flickorna att åter sjunga den sång, de voro i fart med, då han föregående afton kom hem. Och de läto ej uppmana sig därtill två gånger.

”På underbara vägar går
vår herre och vår Gud.

I hafvets djup där är hans spår,
och stormen bär hans bud”.

Dock hade de ej ännu sett det mest underbara. Det började lida frampå dagen igen och de hade just ingenting att taga sig för. Redan hade de talat sig trötta. Nils kom in med ett litet testamente, som han hämtat från hörnskapet borta i bolstugan, öfverlemnande det till Nanna, sägande:

”Detta fick Jakko af moster Lena, när han konfirmerades”.

”Hvad ni på alt sätt kommit ihåg honom!” utbrast Nanna. ”Nils har umgåtts med honom som med en sannskyldig broder, och moster Lena . . . Hvad?” afbröt hon sig själf. ”Här står *Jakko Renhold?*”

”Ja”, svarade moster Lena, ”han hette egentligen så. Farsnamn hade han ej. Han var född utom äktenskapet; far hans var gift, och mor hans . . .”

Nanna uppgaf ett anskri och kastade sig i famnen på den andra flickan, hvarvid båda sjönko ner till golfvet. — — — — —

Det blef en lång stunds förvirring innan

de åter fingo tala med henne. De begagnade kallt vatten, kaffe och annat mera för att väcka henne till medvetande igen. Och när hon slutligen redt sina tankar så mycket, att hon kunde erinra sig hvarom det var fråga, utropade hon:

"Han var min broder. Och far, som upp gifvit att han var död!"

"Är din moder död?"

"Nej, hon lefver, men hon är blind och bor aldrig i fjällen. Hon har en gång berättat mig om sin gosse, Jakko Renhold, men far har sagt sig ha tagit reda på, att han dödt såsom helt liten. För rästen kallade han sig själf för Jakko Ersson och jag hörde folket i Tjärnvallen kalla honom så. Huru kan detta hänga ihop?"

"Jo", svarade Nils med darrande röst, "han blygdes naturligtvis för det där Renholdsnamnet, och som han var min fosterbror, ansåg han det äfven tillbörligt att ha samma farsnamn som jag. Jag var icke okunnig därom".

"Gud signe eder för alt godt ni gjort min broder!" snyftade Nanna.

"Nu förstå vi ännu mera af den sång ni nyss sjöng", inföll moster Lena.

"Ja", svarade den förra, "men nu kan jag icke sjunga på länge".

Utom det, att hon var värkligt vacker och stor som en medelmåttig "svenska", bar

hon typen af styrkan själf, så att det tycktes nästan oförklarligt, att hon på samma gång kunde vara så vek.

Den andra flickan, hvilken hette Lisa och var en rödlätt nagga af två alnars längd, satt blott och stirrade såsom om hon varit villrådig, huruvida hon skulle gråta längre eller le.

De beslutade att stanna öfver påsken. Därigenom blef det någorlunda drägligt för den hårdt pröfvade familjen, som annars skulle ha fått en mycket ödslig hälg.

Angående Nanna, som var lika meddelaktig i sorgen, om icke mera, så kände hon sig äfven pliktig att dröja kvar några dagar för att bistå dessa sina nyss förvärfvade bundsförvandter med råd och tröst. Och deras gemensamma sorgeämne gjorde dem också snart väl bekanta. Men ej blott det. Hon visste nu med hvilken kärlek de bemött Jakko från hans barndom, och hon grubblade öfver huru hon på något sätt skulle kunna återgälda den. Han visste sig vara skyldig Jakko mycket — eller gjorde han, manne, hvad han såsom hennes broder blott var pliktig att göra? Nu hade denna hans fordran med mångårig ränta, likasom transporterats på dessa personer, hvilka redan förut voro hennes eller rättare hennes föräldrars borgenärer, så att beloppet antagit dimensioner,

hvaremot hon rent af kände sig vanmäktig. Men lyckligtvis tycktes de själfva ej veta om denna fordran. De hade handlat utan hänsyn till någon lön, blott såsom människor och kristna.

Nog af, påskhälgen blef efter förhållandena rätt angenäm. Väl hade de icke förmanen höra någon predikan — det var flere mil dit någon sådan hölls — men de underhöllo sig det oaktadt på bästa sätt, läste, sjöngo och gjorde små utflykter med renarne eller på skidor. En dag voro de ända ner till Högvålen. Endast den gamle och moster Lena måste jämt hålla sig inom hus. De kände ock det skedda mindre bittert, emedan de förut mer än de unga, pröfvat hvad sorg ville säga.

Fjärdedag påsk på aftonen skulle de upp i bärget och åka skidor. Det var solsken och härligt väder. Nils hade de två sista dagarne nedlagt all sin tid på att förfärdiga en skida i stället för den afbrutna, och nu var den färdig, fastän långt ifrån så vacker som den andra.

”Se här”, sade han till Nanna, lemnande henne det omaka paret, ”får du ett minne af både Jakko och mig — det var i alla fall meningen att du skulle ha det — men med förbehåll”, tillade han leende, ”att du icke

anser mig vara lika stor fuskare som den nya skidan visar, jämfördt med den andra. Jag har haft för brådt”.

Nanna tackade hjärtligt, men med en viss rörelse, band på dem genast — och så ilade de alla tre i väg. Det bar uppför bärgslutningen ett tag, och så nerför igen, så att de vissa ögonblick sågo bara en skymt af hvarandra. Men det var stark skare, som skidan ej kunde göra något märkbarare spår i, hvarför den kilade nyckfullt som renen och lätt bringade sin förare på fall. Nils gjorde snart en vändning som betog honom vidare lust att fortsätta. Midt i slutningen bredvid den omärkbara banan blef han sittande, seende på de oförvägna flickorna, hvilka för hvarje gång gingo allt högre upp i bärget. De hade börjat täfla om hvem som kunde våga mest.

Slutligen, när Nanna i sin tur vände uppöfver och intog en alldeles ny position satte hon ner stafven i drifvan och begaf sig iväg med fria händer. Nils bäfvade för hennes vägstycke. Men hon stod säkert. Han såg henne i hvinande lopp skymta förbi och likt en flygande fågel sänka sig till jorden långt nere i dalen. Så kom den lika sportvana Lisa, planterade sin staf ett godt stycke ofvan Nannas och lade iväg med samma lyckliga resultat. Om en stund var Nanna uppe igen och tog en ännu högre utfartspunkt än sin medtäflarinna. Och så fortsatte de.

Nils bara satt och såg på. De kunde väl tänka, att han var en feg stackare, som icke vågade deltaga; men han glömde sig — han icke blott satt och beundrade deras skicklighet, han kämpade i tysthet med en tanke, som slog honom med allt större kraft.

Alt sedan Nanna kom till hans hem, hade han känt en aning om, att alt skulle bli väl först och just genom henne. Och hemmet hade sedan fått en helt annan fysiologi. Trots dödens skuggor hade där blifvit vår och solsken i dubbel bemärkelse. Hon var en utmärkt kvinna, lika vacker som hon var skicklig i utöm som inom hus förefallande värf. Ingen kunde vara bättre. Men hon var lapska!

Dock ingen vanlig sådan!

"Dumma inbillningar", tänkte han, "hon är icke en gång en vanlig människa. Hon är en varelse högt ofvan min sfär. Fördommen borde jag hållre rikta mot mig själf. Dock — i dag ser jag denna uppenbarelse — i morgon skall den vara försvunnen. Jag borde nu..."

Han väcktes ur sina drömmar genom ett gallsrik från Lisa och ser med detsamma Nanna rullande utför fältet ett stycke ofvanför. Båda skynda förskräckta emot henne. Men tröstade genom hennes skratt skämta de i stället för att beklaga henne öfver olyc-

kan. Hon har bara en skråma i ena kinden, som därför börjar blöda litet.

"*Mo botje Nannatjam, mo botje, mo botje!*" skriker Lisa och låtsas försöka visa deltagande.

"Väl att det icke gick värre illa!" utbrister Nils på samma tungomål, för första gången låtande dem veta, att han är något hemma i lapskan.

"Åh, du kan lapska, Niela!" utbrister Nanna.

"Tror jag det, då jag haft en lapsk broder", svarar Nils. "Men det gör mig ondt", fortfor han, "att höra mitt namn på det språket. Ingen skall hädanefter kalla mig så".

Lisa började därvid språka med Nils, liksom för att pröfva honom riktigt, ty hon kände sig ängslig, öfver att Nanna och hon sinsemellan möjligtvis talat något, som han ej bort höra, då han beskedligt måste tillstå, att han förstod ytterst litet, hälst af den lapska de talade. De voro nämligen från nordfjällen.

"Hvad menar du med Nannatjam?" sporde han.

"Lilla käresta".

"Ja, visst ja, Nanna är ett rent lapst ord och namn".

"Än Lisa då?"

"De vet jag inte".

"Hvad kallar ni *älven* här?" frågade honom Lisa.

"Jokkoi".

"Skogen?"

"Vouomie".

"Skidorna?"

"Lattnie".

"Renarne?"

"Bots".

"Ungefär som vi. Ni har lite sträfvare böjningar bara", vidtog Nanna.

"Åhnej", upplyste Nils, "det är nog mitt fel om så är, ty jag är lika dålig i lapskan som i brantåkning på skidor".

"Vi täfla ett tag!" utmanade honom Nanna.

"Nej, jag aktar mig alt för sådana vildfåglar", svarade han, blygt leende.

"Jag är färdig", vidtog Lisa. "Hvem af oss skall börja?"

"Du naturligtvis, som är i tur sen sist", menade Nils.

Och den lilla, af ungdom och hälsa sprittande flickan lade iväg som ett hjul uppöfver och stannade ej förr än på den högsta platån, där hon satte ner sin stäf och band på skidorna.

"Nu blir det ingenting att täfla om" sade Nanna till Nils, och i detsamma kom Lisa susande som en väderil och strök ner mot dalsänkningen.

När hon kort därpå kom bärande med sina skidor uppför igen passade Nils tillfället och sade till Nanna såsom skämtande:

"På ditt vackra namn, som jag nu särskildt tycker om sedan jag fick veta dess betydelse, finner jag dock ej svårt fel".

"Hvad då?" sporde Nanna förvånad.

"Jo att jag icke får sätta "mo" framför".

Hon såg på honom som ingen gång förut. De framsköto egendomliga blixtar, dessa glödbruna hyacinter, hvilka för tillfället voro skymda något af en upprifven, fram öfver en del af ansiktet och bröstet flödande rik hårflåta. Ingendera rörde sig eller sade ett ord på en hel minut. Slutligen, snabt som tanken, sprang hon upp och slog sina armar kring hans hals.

Nils tyckte, att himlen föll ihop såsom ett tält när toppstången nedtages, att bärget dök ner i djupet, att tusen solar gnistrade.

Lisa skrattade.

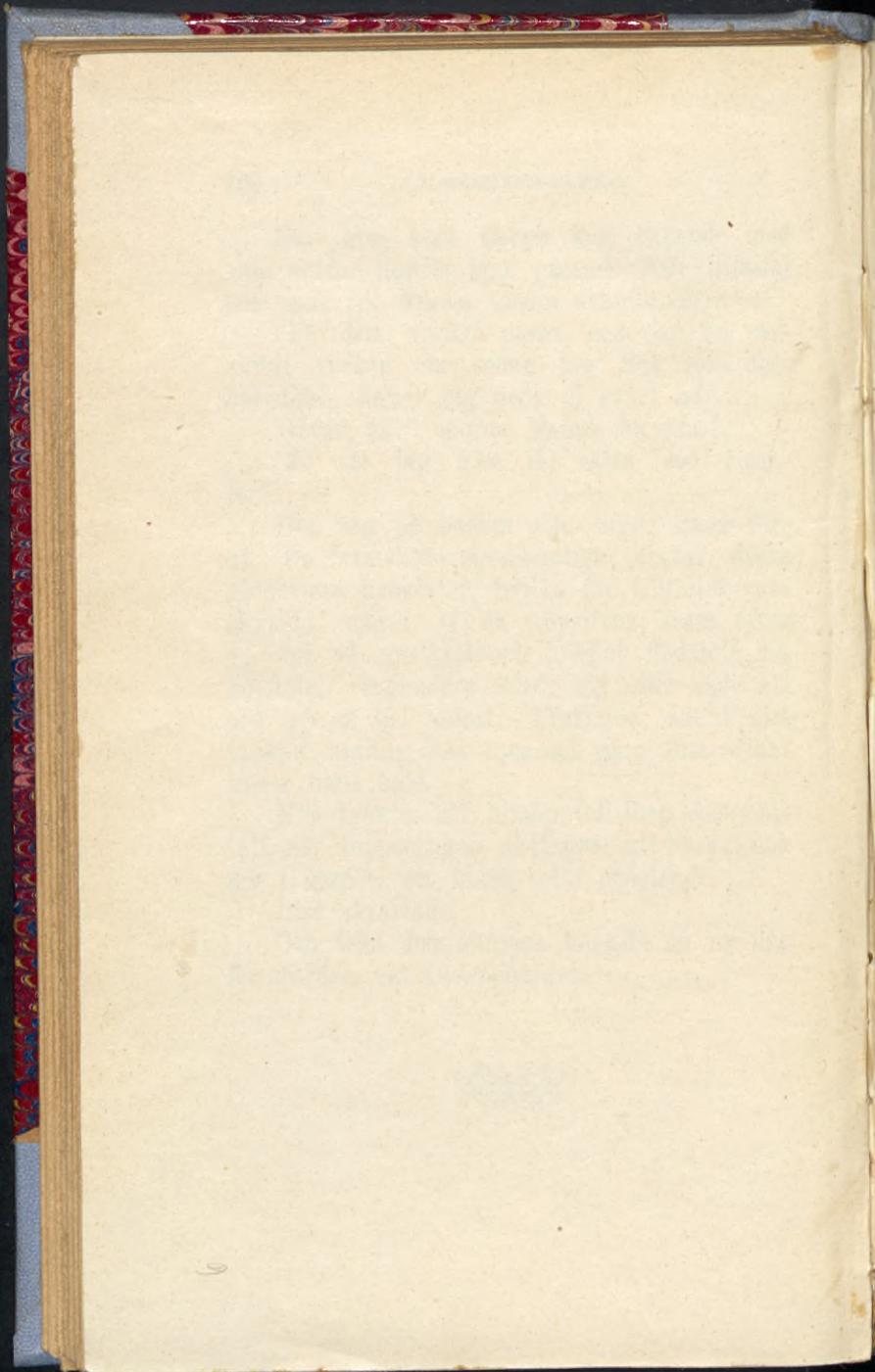
Och från den stunden började en ny dag för gården vid Ljusnebärg.

Georg-August-Universität Göttingen

6000226734

Göteborgs universitetsbibliotek

